

Strategija razvoja malega gospodarstva

Močna obrt. Močno gospodarstvo. Močna Slovenija.

2026-2030

Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2026

**I FEEL
SLOVENIA**

Sofinancira
Evropska unija

**OBRNO-PODJETNIŠKA
ZBORNICA SLOVENIJE**

Že od leta 1969

**Sofinancira
Evropska unija**

**OBRTNO-PODJETNIŠKA
ZBORNICA SLOVENIJE**

Strategija razvoja malega gospodarstva

Močna obrt. Močno gospodarstvo. Močna Slovenija.

2026-2030

Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2026

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

334.712(497.4)(082)

330.341.1(497.4)"2026/2030"(082)

ZAHEVE slovenske obrti in podjetništva 2026 : strategija razvoja malega gospodarstva 2026-2030 / [uredila Danijel Lamperger, Maja Rigač]. - Ljubljana : Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, 2026

ISBN 978-961-6560-71-9

COBISS.SI-ID 277018627

Kazalo vsebine

10 najpomembnejših zahtev slovenske obrti in podjetništva	7
Seznam zahtev slovenske obrti in podjetništva 2026	9
Uvod	17
I. SODOBNA IN FLEKSIBILNA UREDITEV TRGA DELA	21
II. MOBILNOST DELOVNE SILE IN ČEZMEJNO IZVAJANJE STORITEV	43
III. PRENOVA DAVČNEGA SISTEMA	53
IV. ZNANJE ZA PRIHODNOST	67
V. DIGITALNO IN PODPORNO OKOLJE TER ADMINISTRATIVNA RAZBREMENITEV	70
VI. ZELENA TRANZICIJA Z MANJ ADMINISTRATIVNIMI OVIRAMI	83
VII. HITREJŠA IZTERJAVA IN VEČJA PRAVNA VARNOST V PRAKSI	89
VIII. CILJNI UKREPI ZA RAST POSAMEZNIH DEJAVNOSTI	96
IX. GLAVNI DOSEŽKI IN AKTIVNOSTI OZS V LETU 2025	133
X. ABOUT THE CHAMBER OF CRAFT AND SMALL BUSINESS OF SLOVENIA	135

Projekt KRUSPOP PLUS: »Krepitev usposobljenosti socialnih partnerjev s področja obrti in podjetništva PLUS« sofinancirata RS in EU iz sredstev Evropskega socialnega sklada plus. Projekt se izvaja v okviru PEKP 2021-2027, cilja politike 4 »Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic«, prednostne naloge 6 »Znanja in spretnosti ter odziven trg dela«, specifičnega cilja ESO4.4 »Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje (ESS+)«.

10 najpomembnejših zahtev slovenske obrti in podjetništva 2026

1

Stabilno davčno okolje (zakoni naj ostanejo nespremenjeni vsaj 3 do 5 let).

2

Sprememba dohodninske lestvice in znižanje prispevkov (razvojna kapica), vendar ne na račun uveljavitve davka na nepremičnine.

3

Državni sekretar za malo gospodarstvo v Kabinetu predsednika vlade.

4

Ugodnejša davčna obravnava napotenih delavcev.

5

Postopno plačevanje prispevka za dolgotrajno oskrbo.

6

Breme nadomestil v času bolniškega staleža mora preiti z delodajalca na ZZZS po 20 delovnih dneh.

7

Ureditev regresnih zahtevkov.

8

Fleksibilna delovnopravna zakonodaja (dodatni odpovedni razlog, spremeniti strukturo definicije delovnega časa in dodatka za delovno dobo).

9

Sprememba Pravilnika o zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri ročnem premeščanju bremen.

10

Debirokratizacija s poudarkom na hitrejši pridobitvi soglasij in dovoljenj za umeščanje objektov v prostor.

Seznam zahtev slovenske obrti in podjetništva

2026

I. SODOBNA IN FLEKSIBILNA UREDITEV TRGA DELA

1. Regres za letni dopust
2. Zimski regres
3. Izredna odpoved v primeru neupravičene odsotnosti delavca in odjava
4. Objava prostega delovnega mesta
5. Razveljavitev pogodbe o zaposlitvi v primeru neopravičenega izostanka z dela
6. Ukinitvev dodatka za skupno delovno dobo
7. Sprememba definicije delovnega časa
8. Spremembe pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi
9. Skrajšanje roka za zastaranje denarnih terjatev iz delovnega razmerja iz pet na tri leta
10. Sklad za odpravnine delavcem
11. Določitev stvarne veljavnosti kolektivnih pogodb dejavnosti in dogovor o uporabi le ene
12. Uporaba nezavezujoče kolektivne pogodbe dejavnosti
13. Možnost ureditve stroškov v zvezi z delom v internem aktu delodajalca
14. Spremembe pri začasnem in občasnem delu (upokojencev) po ZUTD
15. Zvišanje starostne meje za pridobitev statusa starejšega delavca
16. Spremembe pri ukrepu 80/90/100
17. Dosledna kontrola prijavljenih na Zavodu RS za zaposlovanje v postopku iskanja zaposlitve

18. Implementacija Direktive o preglednosti plačil
19. Sprememba Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno
20. Iz dela in zaposlovanja na črno naj se v obrtnih dejavnostih izvzame tudi opravljanje brezplačnega dela sorodnikov v ravni vrsti kot tudi nekaterih sorodnikov v stranski vrsti
21. Zahteve za spremembo Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju
22. Izplačilo nadomestila med začasno zadržanostjo od dela za samostojne zavezance v primeru smrti
23. Poklicne bolezni
24. Drugačna ureditev povračila škode delodajalcev v primeru nesreče pri delu
25. V času bolniškega staleža do 30 delovnih dni naj bo samozaposleni oproščen plačila prispevkov za socialna zavarovanja
26. Delna oprostitev plačila prispevkov delodajalcev za starejše delavce iz 156. člena ZPIZ-2 naj velja tudi za zavarovance iz 6. odstavka 14. člena ZPIZ-2, za podjetnike, ki so vključeni v socialna zavarovanja po 15. členu ZPIZ-2 iz naslova opravljanja pridobitne dejavnosti kot samozaposlene osebe oziroma kot družbeniki in poslovodne osebe po 16. členu ZPIZ-2
27. Preprečitev zlorab pri koriščenju starševskega dopusta tujih delavcev
28. Izraba neprenosljivega dela starševskega dopusta
29. Sprememba Zakona o dolgotrajni oskrbi
30. Zahteve za spremembo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
31. Poklicno zavarovanje
32. Kvotni sistem zaposlovanja invalidov
33. Spregled obvestilne dolžnosti delodajalca glede prijave zaposlenih invalidov v zavarovanje
34. Poenostavitve pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu
35. Izjema od varstva pred odpovedjo delavcu invalidu
36. Sklad obrtnikov in podjetnikov
37. Varnost in zdravje pri delu
38. Sprememba Pravilnika o zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri ročnem premeščanju bremen

II. MOBILNOST DELOVNE SILE IN ČEZMEJNO IZVAJANJE STORITEV

39. Razširitev seznama poklicev, v katerih zaposlitev tujca ni vezana na trg dela
40. Predlogi za spremembo Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev
41. Predlogi za spremembo Zakona o čezmejnem izvajanju storitev
42. Vzpostavitev pisarne za čezmejno opravljanje storitev na ključnih gospodarskih trgih

III. PRENOVA DAVČNEGA SISTEMA

43. Sprememba dohodninske lestvice in znižanje prispevkov (razvojno/socialna kapica)
44. Uvedba znižane stopnje davka od dohodkov pravnih oseb za mala podjetja
45. Poenostavitev pravil pri računovodenju in ugotavljanju davčne osnove za mikro in mala podjetja
46. Ukinitve obveznega vodenja in spremljanja zalog v mikro družbah
47. Odprava različne obravnave upravičenih oseb za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika po načelu univerzalnega pravnega nasledstva in na davčno nevtralen način
48. Odpravnina iz poslovnih razlogov izplačana delojemalcu, ki je z delodajalcem povezana oseba
49. Uvedba ugodnosti za delodajalca, ki zaposluje prostovoljnega gasilca, pripadnika Civilne zaščite ali drugega reševalca
50. Znižanje davčne osnove samostojnega podjetnika iz naslova delovnopравnih pravic
51. Izvzem zavarovalnih premij za skupinsko zdravstveno zavarovanje iz bonitet
52. Nevštevanje povračil stroškov v davčno osnovo dohodkov iz drugega pogodbenege razmerja
53. Ukinitve posebnega davka na določene prejemke

54. Ugodnejša davčna obravnava napotenih delavcev
55. Sprememba 59. člena ZDoh-2 (prenehanje opravljanja dejavnosti zaradi upokojitve)
56. Davčna obravnava ukrepov promocije zdravja pri delu in uskladitev zneskov z inflacijo
57. Razširitev možnosti uveljavljanja davčnih olajšav iz dejavnosti
58. Možnost kontinuirane identifikacije za DDV pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo
59. Povračilo DDV-ja upniku za prijavljeno terjatev v insolventni postopek dolžnika
60. Pavšalno ugotavljanje osnove za DDV
61. Uporaba nižje stopnje DDV za osebne storitve s pretežnim deležem ročnega dela in za izdelke domače in umetnostne obrti
62. DDV po plačani realizaciji
63. Dvig meje za davčno izvršbo na 50 evrov
64. Dvig meje za odkup zlata v gotovini
65. Zmanjšanje kazenskih sankcij v Zakonu o davčnem potrjevanju računov
66. Zahteve glede nepremičninskega davka
67. Zakon o dostopnosti plačilnih sredstev

IV. ZNANJE ZA PRIHODNOST

68. Predlog za regulacijo izobraževanja odraslih na področjih, nevarnih za zdravje
69. Dopolnitev vpisnih pogojev v program frizer
70. Vajeništvo
71. Promocija obrtnih poklicev
72. Izhodišča zaradi nove oblike poklicne mature
73. Sofinanciranje fleksibilnejšega načina usposabljanja zaposlenih v obrti in podjetništvu
74. Funkcionalna uporaba umetne inteligence v osnovni šoli

V. DIGITALNO IN PODPORNO OKOLJE TER ADMINISTRATIVNA RAZBREMENITEV

75. Državni sekretar za malo gospodarstvo v Kabinetu predsednika vlade
76. Sistemsko financiranje reprezentativnih zbornic
77. Sprememba financiranja sistema SPOT
78. Hitrejše pridobivanje soglasij in dovoljenj za umeščanje objektov v prostor
79. Razširitev pravice do vložitve zahteve za oceno ustavnosti na reprezentativne delodajalske organizacije
80. Digitalizacija malih in srednjih podjetij ter zborničnega podpornega okolja
81. Finančna pomoč prevzemnikom družinskih podjetij
82. Ponovna regulacija dejavnosti, ki so lahko zdravju in okolju škodljive
83. Sprememba metodologije za izračun omrežnin
84. Zagotovitev enotne digitalne platforme za avtorske pravice za vse kolektivne organizacije (SAZAS, ZAMP in IPF)
85. Sprememba načina obračunavanja omrežnine
86. Sistemska in enotna ureditev postopka izrekanja denarnih kazni
87. Pobuda za odpravo turistične takse za delavce na terenu
88. Sistemski viri financiranja za poročanje podatkov v statistične namene
89. Nadgradnja informacijskega sistema za prijavo nezgod pri delu
90. Požarna varnost
91. Sprememba Uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč

VI. ZELENA TRANZICIJA Z MANJ ADMINISTRATIVNIMI OVIRAMI

92. Sprememba Zakona o varstvu okolja
93. Uredba o odpadkih
94. Uredba o embalaži in odpadni embalaži
95. Uredba o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov

VII. HITREJŠA IZTERJAVA IN VEČJA PРАВNA VARNOST V PRAKSI

96. Prepoved delovanja samostojnih podjetnikov in družb, ki nimajo odprtega transakcijskega računa in težave pri izvršbi podjetij in samostojnih podjetnikov, ki imajo račun v tujini
97. Prijava neporavnanih finančnih obveznosti v e-pobot vse do realizacije in nadzor nad prijavo v obvezni pobot
98. Prepoved veriženja računov podjetij, ki so dolžniki
99. Pospešitev postopkov izterjave in njihova učinkovitost
100. Izvršilni postopek
101. Sprememba položaja samostojnega podjetnika v izvršbi
102. Prisilna poravnava
103. Prednostne terjatve v insolvenčnih postopkih
104. Stečajni postopki naj bodo krajši in cenejši
105. Stečaj samostojnega podjetnika – odpust obveznosti iz naslova neplačanih davkov in prispevkov
106. Pravne posledice izbrisa pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije
107. Osebni stečaj podjetnika, zasebnika, fizičnih oseb

VIII. CILJNI UKREPI ZA RAST POSAMEZNIH DEJAVNOSTI

108. Fizičnim osebam brez registrirane ustrezne gospodarske dejavnosti naj se onemogoči registracija vozil za avtovleko
109. Prepreči naj se nelegalno ravnanje z vozili ob njihovi odjavi iz prometa, zlasti v primerih domnevnega izvoza vozil
110. Omogoči naj se nadzor nad objavljenimi vozili, ki kažejo znake izrabljenosti ali zapuščenosti in niso oddana v pooblaščno razgradnjo
111. Sprememba obratovalnega časa in dela zaposlenih ob nedeljah in dela prostih dneh po Zakonu o trgovini
112. Ponovna regulacija hortikulturnih dejavnosti
113. Problematika domače in umetnostne obrti v Sloveniji

114. Financiranje mladih prevzemnikov po vzoru kmetov tudi za gostince
115. Problematika obratovalnega časa gostinskih obratov
116. Bolj življenjski nadzor UVHVVR pri gostincih in zmanjšanje administrativnih obveznosti
117. Predlog za povečanje fleksibilnosti trga dela v panogi gostinstva in turizma
118. Poiskati je potrebno možnosti panožnih vzpodbud pri digitalizaciji v gostinstvu in turizmu
119. Javno naročanje v gradbeništvu
120. Paritetni sklad za gradbeništvu
121. Problematika odlaganja gradbenih izkopov
122. Prevoz gradbenih odpadkov
123. Odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest
124. Predlog za uvedbo obveznega prehodnega obdobja ob spremembah EU zakonodaje na področju kozmetičnih izdelkov
125. Odgovornost voznika in prevoznika za primere prekoračitve največje osne obremenitve vozila
126. Sprememba zakonskega določila, ki predpisuje zaseg vozil
127. Uvedba dodatnega popusta pri plačilu cestnine za vozila do NDM 12 t
128. Ureditev področja odvoza pokvarjenih in poškodovanih vozil z AC in HC (vozila NDM do 3,5 t)
129. Sprememba Odredbe o omejitvi prometa na cestah v RS – samoizločanje
130. Neučinkovita prepoved naklada/razklada po ZPCP-2
131. Neučinkovit nadzor in nelojalna konkurenca v sektorju cestnih prevozov
132. Ohranitev ukrepa vračila trošarin za komercialne prevoze
133. Uvedba novega sistema izobraževanja poklicnih voznikov
134. Razvoj intermodalnih logističnih centrov, malih logističnih centrov, varovanih in varnih parkirišč
135. Finančne spodbude za namen digitalizacije sektorja cestnega prevoznitva
136. Neposredna vključitev malega prevoznika v izvajanje GJS-JPP
137. Potrebni kratkoročni ukrepi za ohranitev konkurenčnega položaja domačih prevoznikov v obdobju zelenega prehoda
138. Pobude organizacij, ki izvajajo šole vožnje

139. Ponovna uvedba obveznega označevanja usnjenih in krznenih izdelkov
140. Sprememba tarif JAZMP za ortopedsko obutev
141. Problematika podeželskih trgovin
142. Znižanje splošne in nižje stopnje DDV na raven pred ZUJF (20 % in 8,5 %)
143. Finančne spodbude za investicije za trgovinsko dejavnost
144. Spletne platforme, ki prodajajo blago po dampiških cenah
145. Prilagoditev slovenske zakonodaje glede možnosti navodil za uporabo v elektronski obliki
146. Sprememba Zakona o varstvu potrošnikov
147. Poziv k sistemski spremembi 8. člena ZPPDej in odpravi nepotrebnih stroškov pri izvajanju 24-urne dežurne službe
148. Zahteva za revizijo metodologije oblikovanja cen 24-urne dežurne službe
149. Zahteva za natančno opredelitev vsebine osnovnega pogreba in poenotenje cenovnih standardov

Uvod

Konkurenčnost sodobnega gospodarstva je v veliki meri odvisna od kakovosti institucionalnega, davčnega in širšega poslovnega okolja, ki določa pogoje delovanja podjetij ter neposredno vpliva na produktivnost, investicijsko aktivnost in razvojni potencial gospodarstva. Davčni primež oziroma skupna obremenitev dela z davki in socialnimi prispevki predstavlja enega ključnih dejavnikov konkurenčnosti poslovnega okolja. Mednarodne primerjave OECD Slovenijo že daljše obdobje umeščajo med države z visoko obremenitvijo dela v okviru razvitega sveta, kar neposredno vpliva na višino neto plač, stroške dela za delodajalce ter na privlačnost države za investicije in visokokvalificirano delovno silo.

Po podatkih OECD je davčni primež za samskega zaposlenega s povprečno plačo v Sloveniji v letu 2024 dosegel 44,6 %, kar občutno presega povprečje OECD (34,9 %) in Slovenijo umešča na 6. mesto med 38 državami. Takšna raven obremenitve zmanjšuje stroškovno in produktivno konkurenčnost gospodarstva ter omejuje potencial rasti neto dohodkov zaposlenih. Dolgoročna vzdržnost financiranja socialne države, javnega zdravstva in izobraževanja je tako neposredno pogojena s sposobnostjo gospodarstva za ustvarjanje visoke dodane vrednosti in ohranjanje konkurenčnosti na mednarodnih trgih.

Tudi poročila IMD - Svetovnega letopisa konkurenčnosti potrjujejo, da Slovenija na področju učinkovitosti poslovnega okolja in državne regulacije zaostaja za primerljivimi gospodarstvi, pri čemer izstopata zlasti davčna ureditev in visoki stroški dela. Posledično se zmanjšuje sposobnost podjetij za investicije v razvoj, inovacije in kadrovske rasti, hkrati pa se slabša njihova konkurenčnost v globalnih verigah vrednosti.

Zmanjševanje davčnega primeža predstavlja neposreden instrument za povečanje neto dohodkov zaposlenih in krepitev srednjega razreda, ki je ključen nosilec potrošnje, socialne stabilnosti in gospodarske odpornosti. Pri tem zmanjšanje davčnih obremenitev ne zahteva nujno linearnega povečanja drugih davčnih stopenj, saj empirične analize OECD in Evropske komisije kažejo, da lahko fiskalno nevtralnost dolgoročno zagotavljajo višja gospodarska rast, povečana zaposlenost ter posledično večji prilivi iz naslova DDV in drugih posrednih davkov.

V večini držav EU so uvedeni različni modeli t. i. socialnih oziroma razvojnih kopic, ki omejujejo rast prispevkov nad določenimi dohodkovnimi pragovi. Slovenija pri tem ostaja med redkimi državami brez takšne sistemske omejitve, kar vodi v dodatno obremenjevanje visokokvalificiranega kadra ter zmanjšuje privlačnost za talent in inovacijsko dejavnost. Neomejeno naraščanje prispevkov pri višjih plačah dejansko deluje kot posredna obdavčitev znanja in produktivnosti, kar ima dolgoročne negativne učinke na konkurenčnost gospodarstva.

Brez sistemske razbremenitve stroškov dela in izboljšanja poslovnega okolja ni mogoče zagotoviti trajnostnega razvoja gospodarstva, ki temelji na visoki dodani vrednosti, inovacijah in internacionalizaciji. Razbremenjena podjetja imajo večjo sposobnost vlaganj v raziskave in razvoj, tehnološko modernizacijo, širitev proizvodnih in storitvenih kapacitet ter v razvoj novih poslovnih modelov, kar pozitivno vpliva tudi na mikro, mala in srednje velika podjetja.

Za mikro, mala in srednje velika podjetja (MSP), obrtnike in storitvene dejavnosti je rast dodane vrednosti tesno povezana z dostopom do širših regionalnih trgov. Slovenija ima pri tem pomembno strateško prednost, saj se v radiju približno 500 kilometrov nahaja eno najgosteje razvitih gospodarskih jeder v Evropi, ki vključuje Avstrijo, južno Nemčijo, severno Italijo, Švico ter širšo regijo Srednje Evrope. Ta območja odlikuje visoka kupna moč ter stabilno povpraševanje po specializiranih storitvah in visoko kakovostnih produktih.

Ključni dejavnik konkurenčnosti MSP je zato učinkovita integracija v notranji trg EU ter možnost začasnega in čezmejnega opravljanja storitev. Odsotnost carinskih ovir ter enotna pravila notranjega trga predstavljajo temelj za razvoj čezmejnega poslovanja. Prav zato je z vidika MSP in obrti izjemno pomembno naše vztrajanje pri spremembi Zakona o čezmejnem izvajanju storitev na način, ki zagotavlja pravno varnost, je administrativno sorazmeren in omogoča dejansko izvajanje pravil v praksi. Prekomerne nacionalne regulativne zahteve v številnih državah članicah EU namreč delujejo kot prikrite trgovinske ovire, ki nesorazmerno obremenjujejo predvsem mala podjetja.

Trenutne razmere na trgu dela v Sloveniji jasno kažejo stanje skoraj polne zaposlenosti, ob hkratnih izrazito neugodnih demografskih trendih. Nizka stopnja brezposelnosti, pomanjkanje delovne sile in zmanjševanje števila delovno sposobnih prebivalcev pomenijo, da je dostop do dela v praksi omogočen vsem, ki želijo delati, hkrati pa se povzročajo strukturna neskladja na trgu dela. V takšnih razmerah se postavlja vprašanje ustreznosti delovne zakonodaje, ki je bila oblikovana v času bistveno drugačnih gospodarskih in socialnih okoliščin, predvsem ob višji brezposelnosti in večji negotovosti zaposlitvenih možnosti. Opozarjamo, da so odpovedni razlogi in postopki po Zakonu o delovnih razmerjih v osnovi nespremenjeni že več let in v današnjih razmerah pogosto preveč togi. Strah pred zapletenimi postopki odpovedi in z njimi povezanimi stroški pomembno vpliva na kadrovske odločitve delodajalcev, zlasti v segmentu malih podjetij. Zato je nujno vzpostaviti več ravnovesja med varnostjo zaposlenih in fleksibilnostjo delodajalcev, omogočiti hitreše prilagajanje podjetij spremembam na trgu ter zmanjševati administrativne in pravne ovire, ki zavirajo prilagodljivost podjetij.

Razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja je eden ključnih dejavnikov dolgoročne konkurenčnosti gospodarstva in družbe. V pogojih hitrega tehnološkega napredka, digitalizacije procesov in spreminjajočih se poslovnih modelov postaja nujno, da se izobraževalni programi ne le redno posodablajo, temveč sistematično sledijo razvojnim

trendom posameznih panog. Pri tem ne gre zgolj za vsebinske prilagoditve, temveč tudi za povečanje privlačnosti poklicev in dejavnosti, zlasti tistih, ki jih gospodarstvo nujno potrebuje, a so med mladimi pogosto neupravičeno manj zaželeni. OZS v okviru svojega delovanja poudarja pomen promocije poklicev, vajeništva in mojstrskih nazivov, saj prav pomanjkanje ustrezno usposobljenega kadra predstavlja enega največjih izzivov za mala in srednje velika podjetja.

Strokovni in poklicni programi morajo vključevati digitalne in tehnične kompetence, razumevanje avtomatizacije in novih tehnologij, podjetniška znanja, mehke veščine (komunikacija, timsko delo, prilagodljivost), trajnostne in zelene pristope k delu. Z vidika obrti in malega gospodarstva je razvoj uporabe umetne inteligence v šolah, zlasti v poklicnem in strokovnem izobraževanju, nujen in razvojno usmerjen korak, saj zmanjšuje razkorak med izobraževalnimi izhodi in realnimi potrebami trga dela, kar evropske institucije prepoznava kot ključen pogoj konkurenčnosti MSP.

Za večino mikro, malih in srednjih podjetjih, obrtnikov pomeni umetna inteligenca uporabo obstoječih AI orodij za načrtovanje, administracijo, vzdrževanje, optimizacijo procesov, komunikacijo s strankami in podporo pri odločanju.

Na področju javne uprave mednarodne institucije izpostavljajo pomen procesne optimizacije, digitalizacije in podatkovne interoperabilnosti kot ključnih dejavnikov učinkovitosti. OECD poudarja, da sodobna javna uprava ne temelji na povečevanju kadrovskih kapacitet, temveč na avtomatizaciji procesov, odpravi podvajanj in učinkoviti rabi digitalnih tehnologij. Umetna inteligenca v tem kontekstu predstavlja nadgradnjo obstoječih digitalnih sistemov, ki povečuje produktivnost javnega sektorja brez nujnega povečevanja zaposlenosti.

Geostrateška lega Slovenije na stičišču ključnih evropskih prometnih koridorjev predstavlja pomembno razvojno priložnost. Avtocestni križ omogoča visoko stopnjo povezanosti v smeri sever – jug in vzhod – zahod, kar Slovenijo umešča med naravne tranzitne države Evrope. Vendar pa tranzitni model sam po sebi ustvarja omejeno dodano vrednost, zato je strateški cilj prehod v razvojno logistično funkcijo z višjo stopnjo predelave, storitev in integracije v vrednostne verige.

Razvoj sodobnih logističnih centrov ob avtocestnih vozliščih omogoča prehod iz zgolj tranzitne vloge v logistično-proizvodno funkcijo, ki vključuje skladiščenje, dodelavo, prilagoditve izdelkov ter digitalno podprto upravljanje tokov blaga. Takšni modeli povečujejo dodano vrednost in ustvarjajo nove priložnosti za MSP, ki se vključujejo v logistične in industrijske verige brez velikih lastnih infrastrukturnih vlaganj.

OZS v okviru sekcije za promet opozarja, da slovensko gospodarstvo ne sme ostati ujeto v nizkocenovni prevozniški model, temveč potrebuje več vlaganj v logistično in podporno infrastrukturo, razvoj storitev z višjo dodano vrednostjo, digitalizacijo in tehnološko posodabljanje logističnih procesov, boljše vključevanje logističnih in transportnih podjetij v razvojne politike države.

Posebno pomembno je stališče OZS, da morajo biti mikro, mala in obrtna podjetja aktivno vključena v prostorsko in infrastrukturno načrtovanje, saj prav ta podjetja pogosto izvajajo dodelave, specializirane storitve in nišne logistične aktivnosti, ki ustvarjajo nadpovprečno dodano vrednost na zaposlenega.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije zato dosledno poudarja, da je krepitev konkurenčnosti mikro, malih in srednje velikih podjetij mogoča zgolj ob celovitih strukturnih reformah poslovnega in regulativnega okolja. V tej publikaciji so zbrani konkretni predlogi zakonodajnih in sistemskih sprememb, ki temeljijo na praktičnih izkušnjah obrtnikov in podjetnikov iz različnih dejavnosti. Ti predlogi predstavljajo Strategijo razvoja malega gospodarstva za obdobje 2026 – 2030, ki bi mu morala Vlada Republike Slovenije dosledno slediti pri oblikovanju gospodarskih in razvojnih politik.

I. SODOBNA IN FLEKSIBILNA UREDITEV TRGA DELA

1. Regres za letni dopust

- *v primerih odsotnosti delavca*

V praksi se večkrat zgodi, da delavka po več let verži bolniški stalež, rizično nosečnost, porodniški dopust in ni niti enega dneva v podjetju, pa ji vendarle pripada celoten dopust in posledično celoten regres. Zato menimo, da bi ne smel biti v breme delodajalca, temveč inštitucij, ki v tem obdobju nosijo breme izplačila nadomestila plače.

Prav tako menimo, da bi moral biti regres za osebe iz 67. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki delajo krajši delovni čas v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, predpisi o zdravstvenem zavarovanju ali predpisi o starševskem dopustu v breme delodajalca le v sorazmernem in ne polnem obsegu, preostali sorazmerni del naj bremeni inštitucijo, ki izplačuje nadomestilo plače.

Regres tudi ne bi smel bremeniti delodajalca v času poklicne rehabilitacije, še posebej, če le-ta poteka izven delovnega procesa (npr. na šolanju) in vsebina takšnega izobraževanja ni v neposredni zvezi z dejavnostjo delodajalca, invalidnost pa ni posledica poklicne bolezni ali poškodbe pri delu.

- *v primeru nelikvidnosti delodajalca*

Predlagamo, da se določi možnost kasnejšega izplačila regresa (1.11.) v primeru nelikvidnosti delodajalca že v samem zakonu in definira pojem nelikvidnosti. Trenutno je to mogoče le na ravni kolektivnih pogodb dejavnosti, ki ne pokrivajo vseh delodajalcev, pojem nelikvidnosti pa omogoča inšpektorjem subjektivno presojo, saj ni jasno, ali je na tem področju potrebna uporaba ZFPPIPP – Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju.

2. Zimski regres

Pravica do zimskega regresa, ki jo je v letu 2025 prinesel Zakon o pravici do zimskega regresa ter prenovi ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov (ZPZR), naj bo opcijaska pravica, ki jo delodajalec lahko izplača do višine povprečne mesečne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji in naj bo ugodneje davčno obravnavana kot to velja za regres za letni dopust (neobdavčeno in neoprispjevčeno do višine pravice).

3. Izredna odpoved v primeru neupravičene odsotnosti delavca in odjava

Predlagamo, da se poenostavi postopek izredne odpovedi v primeru neupravičene odsotnosti delavca in uredi odjavo iz socialnih zavarovanj za nazaj. Zahteva, da delavec najmanj 5 dni zaporedoma ne pride na delo, je prestroga, v smislu potrebnega trajanja odsotnosti (predlagamo tri zaporedne dni). Prav tako je potrebno določiti, da je mogoča odjava za nazaj v vsakem primeru, tudi če se delavec do vročitve izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi vrne na delo.

4. Objava prostega delovnega mesta

Predlagamo, da se spremeni določbe o objavi prostega delovnega mesta na način, da objava ni potrebna, če delodajalec zaposluje delavca, ki v okviru že obstoječega delovnega razmerja zamenja delovno mesto pri delodajalcu ali podaljša trajanje delovnega razmerja za določen čas.

5. Razveljavitev pogodbe o zaposlitvi v primeru neopravičenega izostanka z dela

V primeru, da delavec po sklenitvi pogodbe ne nastopi dela in nima opravičljivega razloga za izostanek, naj se šteje, da delovno razmerje ni bilo sklenjeno (pogodba o zaposlitvi se razveljavi).

6. Ukinitev dodatka za skupno delovno dobo

Nasprotujemo dodatku za skupno delovno dobo ter predlagamo dodatek za delovno dobo pri zadnjem delodajalcu oz. t. i. dodatek za stalnost, zato naj se ustrezno spremeni Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1).

7. Sprememba definicije delovnega časa

Predlagamo spremembo definicije delovnega časa, iz katerega se izvzame čas trajanja odmora, kar pomeni, da je delovni čas le efektivni delovni čas, torej čas, v katerem delavec dela. Navedeno pomeni, da tedenski delovni čas v Republiki Sloveniji ni 40, ampak 37,5 ur.

8. Spremembe pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi

V času trajanja poskusnega dela se lahko odpove pogodba o zaposlitvi le zaradi neuspešno opravljanega poskusnega dela, če so podani razlogi za izredno odpoved ali zaradi postopka prenehanja delodajalca. Zakon bi moral omogočiti, da se v času trajanja poskusnega dela lahko poda tudi odpoved iz poslovnega razloga, ker lahko dejansko nastopi takšen odpovedni razlog tudi v času poskusne dobe, saj le-ta lahko traja tudi do 6 mesecev. Prav tako bi bilo potrebno dodati možnost, da se delavcu v času poskusne dobe lahko poda tudi redna odpoved pogodbe o zaposlitvi iz krivdnega razloga.

Nadalje je potrebno določiti, da starši kot varovana kategorija po 115. členu Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1), ne uživajo posebnega varstva pred odpovedjo iz razloga neuspešno opravljenega poskusnega dela. Po trenutno veljavni določbi namreč njihova zaščita ne velja le v postopku izredne odpovedi in uvedbe postopka za prenehanje delodajalca.

Izvem iz varstva staršev iz 115. člena ZDR-1 pred odpovedjo naj velja tudi za postopek redne odpovedi iz krivdnih razlogov.

Predlagamo, da se v ZDR-1 določi nov odpovedni razlog, v primeru, ko delodajalec in delavec ugotovita, da nista kompatibilna in odpoved iz drugih, že zakonsko urejenih, odpovednih razlogov ni mogoča. Za varstvo položaja delavcev naj se v takšnem primeru določi daljši odpovedni rok in pravica od odpravnine.

9. Skrajšanje roka za zastaranje denarnih terjatev iz delovnega razmerja iz pet na tri leta

Zastaranje denarnih terjatev je urejeno z Obligacijskim zakonikom, razen če posebni zakoni ne določajo drugačnega teka oziroma trajanja. 5-letni zastaralni rok za terjatve iz delovnega razmerja določa 202. člen Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).

Največkrat so predmet spora terjatve iz naslova plače, regresa ali pa terjatve delavca ob prenehanju delovnega razmerja. 5-letni zastaralni rok delavca nikakor ne ščiti, ampak mu v primeru terjatve iz naslova plače daje celo potuho, da lahko kadarkoli v 5 letih po zapadlosti zahteva plačilo terjatve. V primeru finančnega prikrajšanja in s tem povezane finančne stiske, mora biti tudi v interesu delavca, da pride do sredstev čim hitreje. Po drugi strani pa 5-letni zastaralni rok za delodajalca predstavlja nesorazmerno negotovost pred morebitnimi delavčevimi zahtevki zato predlagamo, da se skrajša na 3 leta.

10. Sklad za odpravnine delavcem

Da bi dosegli večjo fleksibilnost trga delovne sile in spodbudili zaposlovanje pri malih delodajalcih, predvsem za nedoločen čas, je potrebno ustanoviti poseben sklad za odpravnine delavcem, s čimer bi delodajalce - podjetja razbremenili izplačil odpravnin v primerih odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov. Dejstvo je, da je odpoved skrajno zakonito sredstvo delodajalca, ki pride v poštev šele takrat, ko z drugimi ukrepi ne more rešiti svojih poslovnih težav, zato je še dodatno breme izplačila odpravnine velikokrat praktično nemogoče.

V sklad za odpravnine bi sredstva prispevali vsi socialni partnerji (delodajalci, delavci in država), pri čemer bi predvsem država morala zagotoviti zagonska sredstva že ob ustanovitvi sklada, da bi ta lahko opravljal svojo funkcijo že od svoje ustanovitve dalje.

11. Določitev stvarne veljavnosti kolektivnih pogodb dejavnosti in dogovor o uporabi le ene

Stvarne veljavnosti kolektivne pogodbe dejavnosti ni mogoče določati na noben drug način kot po glavni dejavnosti poslovnega subjekta, kar bi bilo potrebno v izogib nejasnostim ustrezno normativno urediti v Zakonu o kolektivnih pogodbah. V nasprotnem primeru pridemo do situacij, ko bi delodajalca, ki ima registriranih več kot 10 različnih dejavnosti (kar je v praksi pravilo) lahko zavezovalo tudi po 5 in več različnih kolektivnih pogodb dejavnosti, kar ni pravno vzdržno.

Zakon o kolektivnih pogodbah v drugem odstavku 11. člena določa, da kadar posameznega delodajalca zavezuje več kolektivnih pogodb iste vrste na isti ravni, se uporabljajo določbe, ki so za delavce ugodnejše. Predlagamo, da se lahko delodajalec z delavcem dogovori, v pogodbi o zaposlitvi, kadar ga zavezuje več kolektivnih pogodb dejavnosti, katero bosta uporabljala.

12. Uporaba nezavezujoče kolektivne pogodbe dejavnosti

Delodajalec, ki se prostovoljno odloči delavcem zagotavljati višji nivo delavnopravnih pravic s prostovoljno uporabo nezavezujoče kolektivne pogodbe dejavnosti, naj ima možnost, da takšno kolektivno pogodbo dejavnosti uporablja v celoti. Kar nekaj dejavnosti po Standardni klasifikaciji dejavnosti namreč ni pokritih z nobeno kolektivno pogodbo dejavnosti ali pa delodajalci, za katerih glavno dejavnost je sicer sklenjena kolektivna pogodba dejavnosti, le te niso dolžni uporabljati. Pri tem imajo v obeh navedenih primerih delodajalci pogosto željo po prostovoljni uporabi kolektivne pogodbe dejavnosti, ki jih sicer ne zavezuje oziroma, ki celo ni sklenjena za njihovo glavno dejavnost, ker druge kolektivne pogodbe dejavnosti ni. To storijo na način dogovora z delavci oziroma s sklicevanjem na to kolektivno pogodbo dejavnosti v

pogodbah o zaposlitvi z delavci. Pri tem pa ima takšna kolektivna pogodba dejavnosti pravno naravo splošnega akta delodajalca. Takšna pravna narava pa delodajalcem onemogoča, da bi iz te kolektivne pogodbe dejavnosti uporabljali vse določbe (npr. daljša referenčna obdobja za nadurno delo in neenakomerno razporejen delovni čas).

13. Možnost ureditve stroškov v zvezi z delom v internem aktu delodajalca

Zakon o delovnih razmerjih v 130. členu določa, da se višina stroškov v zvezi z delom (prehrana, prevoz na delo in z dela, službeno potovanje) določi s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti, če te ni, pa s podzakonskim aktom. Ker veliko delodajalcev ni pokritih z nobeno kolektivno pogodbo dejavnosti, podzakonski akt pa ni sprejet, je v skladu s sodno prakso potrebno uporabljati primerljivo kolektivno pogodbo, če tudi te ni, pa izplačevati stroške v višini zgornjih zneskov iz davčne uredbe. V izogib negotovosti in nesprejemljivosti situacije predlagamo, da se v zakon doda možnost ureditve stroškov v zvezi z delom tudi s kolektivno pogodbo na ravni delodajalca oziroma z internim aktom (če pri delodajalcu ni organiziranega sindikata).

14. Spremembe pri začasnem in občasnem delu (upokojencev) po ZUTD

Na podlagi zadnje novele ZUTD-I je dovoljena mesečna kvota 85 ur ter letna kvota tovrstnega dela po upokojski pogodbi v obsegu 1020 ur.

Kljub temu pa v sezonskih dejavnostih (npr. gostinstvo in turizem), ko je potreba po vključevanju dodatne delovne sile v posameznih mesecih izredno povečana, v nekaterih mesecih pa takšne potrebe delodajalci sploh nimajo, zdajšnja omejitev v povprečju 85 ur mesečno s posameznim upokojemcem (sicer z dopustnim odstopanjem v treh mesecih do 125 ur mesečno) predstavlja delodajalcem nepotrebne kadrovske težave, zato predlagamo odpravo (kakršnekoli) omejitve na mesečni ravni. Omejitev naj ostane le na letni ravni ali podredno na polletni v obsegu 610 ur.

15. Zvišanje starostne meje za pridobitev statusa starejšega delavca

Predlagamo zvišanje starostne meje po 197. členu Zakona o delovnih razmerjih za pridobitev statusa starejšega delavca iz zdajšnjih 55 na 58 let. Glede na trenutno demografsko stanje, zviševanje upokojitvene starosti in podaljševanje aktivne dobe, bi bila takšna sprememba smiselna, prav tako je varstvo pred odpovedjo iz poslovnih razlogov med drugim vezano na starost 58 let. Na takšen način se tudi povečuje privlačnost zaposljivosti starejših delavcev za delodajalce.

16. Spremembe pri ukrepu 80/90/100

Nov 67.b člen Zakona o delovnih razmerjih, ki ga je v letu 2025 uvedla novela Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-I), naj se spremeni na način, da se sprememba pogodbe o zaposlitvi iz razloga opravljanja krajšega delovnega časa delavca pred upokojitvijo, lahko dogovori tudi, če je delavec ali njegov družinski član z delodajalcem povezana oseba.

Z vidika načela enake obravnave namreč ni prav nobene razlike med delavcem, ki je na primer starš delodajalca in drugim delavcem, ki prav tako izpolnjuje pogoje za opravljanje krajšega delovnega časa po navedeni določbi. Namen določbe je namreč olajšanje opravljanja dela starejši populaciji, zato navedena omejitev za povezane osebe ni niti smiselna niti primerna.

17. Dosledna kontrola prijavljenih na Zavodu RS za zaposlovanje v postopku iskanja zaposlitve

Posebej v stečajnih postopkih se pogosto pokaže, da dolžniki, ki jim ZFPPIPP nalaga, da se morajo med postopkom zaposliti in si prizadevati, da najdejo zaposlitev, izigravajo sistem. Zavod RS za zaposlovanje jih kot iskalce zaposlitve pošilja na različne razgovore za delo. Kot zadosten dokaz opravljenega razgovora in s tem izpolnitve obveznosti je že potrdilo, da se je brezposelna oseba razgovora udeležila. Pogosta je njihova komunikacija s potencialnim zaposlovalcem taka, da je jasno, da iskalec zaposlitve v resnici noče zaposlitve in le izpolnjuje obveznosti, ki mu omogočajo nadaljnje prejetje socialnih prejemkov. Le-ti so pogosto dovolj visoki, da iskalcem zaposlitve ob delu na črno, nudijo zadovoljive življenjske pogoje, ki so večinoma enaki ali boljši od tistih, ki delajo za polni delovni čas.

Zahtevamo, da se vzpostavi ustrezen in strikten nadzor nad potencialnimi iskalci zaposlitve, ki izkoriščajo sistem, živijo na račun davkoplačevalcev in jih sistem k takim nedopustnim ravnanjem spodbuja. Zaposlitvena neaktivnost oziroma le formalna aktivnost spodbuja k sivi ekonomiji, trošenju javnih sredstev za tiste, ki jih ne potrebujejo, k pomanjkanju delovne sile, slabi volji redno zaposlenih in je izredno negativen vzor mladim s spoznanjem, da je življenje na socialnih transferjih lažje kot pošteno delo. Predlagamo tudi, da je sistem socialne pomoči natančen pri določanju tistih, ki jo res potrebujejo. Na vsak način spodbujamo pomoč države tistim, ki jo potrebujejo, predlagamo pa strogo nadzor nad tistimi, ki to pomoč izkoriščajo zaradi slabega sistema nadzora.

18. Implementacija Direktive o preglednosti plačil

Zagotoviti je potrebno takšen prenos Direktive (EU) 2023/970 Evropskega parlamenta

in Sveta z dne 10. maja 2023 o krepitvi uporabe načela enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske s preglednostjo plačil in mehanizmi za izvrševanje, ki bo v čim manjši meri obremenil slovensko gospodarstvo in ne bo povzročal pretiranih administrativnih obremenitev, predvsem mikro in malim podjetjem.

Manjše delodajalce, ki zaposlujejo do vključno 10 delavcev bi morali izvzeti iz zahteve po posebni plačni strukturi, ki ženskam in moškim zagotavlja enako plačilo za enako delo in delo enake vrednosti.

19. Sprememba Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno

Predlagamo večji nadzor opravljanja neregistrirane dejavnosti, predvsem v zasebnih prostorih in ozaveščanje potrošnikov, da storitve ali nakup opravljajo pri registriranih podjetjih. Potrošnike je potrebno aktivno spodbujati, da za vsako opravljeno storitev ali nakup zahtevajo račun in ga shranijo.

Predlagamo poostren inšpekcijski nadzor nad izvajanjem dela in zaposlovanja na črno, predvsem je potrebno kontrolirati izvajanje del ob vikendih in v popoldanskem času ter t.i. gradnjo v lastni režiji. Večino dela na črno v gradbeništvu se izvede med vikendi, prazniki in v popoldanskem času, zato je potrebno ustrezno prilagoditi tudi delo inšpektorjev. Gradnja v lastni režiji pa je prava zaslomba za izvajanje dela na črno.

K delu na črno veliko pripomorejo trgovine bodisi z gradbenim materialom ali z deli in opremo za vozila, ki šušmarjem (na gotovino) dajejo visoke popuste - večje kot legalno registriranim podjetnikom. Inšpektorji bi lahko v trgovinah to preverjali po količinah in vrstah materiala ter pogostosti nakupov ter zlahka ugotovili, kdaj gre za prodajo šušmarjem. Trgovci, ki nimajo razpisanega popusta, npr. 30 %, ne bi smeli prodajati s takšnim popustom, če nimajo sklenjene pogodbe, v kateri so predvideni rabati.

Dobavitelji - trgovci nudijo končnim porabnikom naprave, ki so zdravju, premoženju in okolju nevarne, brez montaže. Ti proizvodi bi se morali končnemu uporabniku prodajati zgolj samo v kompletu z dobavo in montažo. Potrebno je upoštevati vidik, da je ogrevalna naprava, »split« klimatska naprava ipd. le del nekega celotnega sistema in kot taka brez povezave z ostalimi segmenti sistema ni samostojen proizvod. Če jo vgradi nepooblaščen oseba lahko predstavlja veliko nevarnost za življenje in okolje. Podjetja, ki to vgrajujejo oziroma montirajo, morajo imeti pridobljena obrtna dovoljenja in opravljene ustrezne specialne izpite. Po drugi strani pa lahko vsaka fizična oseba te naprave kupi in vgradi v lastni režiji brez strokovne vgradnje. Tu se pojavi tudi vprašanje neenakosti pred zakonom, za določeno skupino veljajo strogi pogoji za opravljanje dejavnosti, druga skupina pa to lahko opravi brez odgovornosti do okolja, zdravja in države.

Zavarovalnice izplačujejo odškodninske zahtevke za škode povzročene zaradi

malomarnosti in dela šušmarjev in ne ugotavljajo krivde, da obdržijo stranko in »dobro ime« izplačajo odškodnino. S tem podpirajo delo na črno in ogrožajo zdravje, varnost in življenje prebivalcev. Škode upravičencem se izplačujejo brez računa za popravilo, zgolj na podlagi ponudb izvajalcev, ki niso realizirane, kar je nesprejemljivo. Primer: šušmar vgradi peč na drva, ki zaradi nepravilne vgradnje eksplodira.

Nelojalna konkurenca in delo na črno, na področju gostinstva izpodriva tiste, ki legalno opravljajo dejavnost. Vse več je posameznikov, ki niso ustrezno registrirani in opravljajo različne dejavnosti (catering, poroke in druge gostinske storitve). Pri tem je potrebno izpostaviti problem nadzora piknik prostorov, porok pod kozolci, raznih društev in šol, ki opravljajo gostinske storitve.

Frizerske in kozmetične storitve (zlasti frizerstvo, manikura, pedikura in ličenje) se v veliko primerih izvajajo v zasebnih prostorih, domovih, garažah. V zasebnih prostorih je za to večje tveganje za varnost in zdravje strank. Poslovni subjekt, ki ima registrirano kozmetično dejavnost plačuje vse dajatve, prispevke, je podvržen pregledu zdravstvene inšpekcije in pregledu drugih inšpekcij. Medtem ko subjektu, ki opravlja dejavnost kar doma, v zasebnih prostorih, ne izdaja računov, ne plačuje dajatev, ni potrebno izpolnjevati strogih zahtev.

Tudi v fotografski dejavnosti vedno več oseb opravlja to dejavnost in niso registrirane, kar predstavlja veliko nelojalno konkurenco (cenejše storitve). Predvsem je problem na terenu, saj tako imenovani »fotografi«, ki ne izdajajo računov, svoje fotografske storitve oglašujejo preko spleta in Facebooka, fotografirajo poroke na terenu ob sobotah, brez ustrezne registracije, kot to določa zakonodaja. Zato še vedno menimo, da mora biti kazen za šušmarja izenačena s subjekti, ki so registrirani, globe za omogočanje dela na črno so še vedno različne.

Nelojalna konkurenca in delo na črno na področju popravil in vzdrževanja vozil prisiljuje tiste, ki legalno opravljajo dejavnost, da se odločajo za deregistracijo dejavnosti, hkrati pa dejavnost opravljajo še naprej. Sekcija avtoserviserjev opozarja, da je nelegalno opravljanje dejavnosti pred tremi leti dosegalo 30 % vseh opravljenih storitev vzdrževanja vozil, ker pa sprejeti ukrepi niso dovolj učinkoviti, delo na črno predstavlja danes že skoraj 40 % vseh storitev v dejavnosti. Zelo podobna je situacija tudi na področju slikopleskarstva in fasaderstva.

Predlogi OZS za zmanjšanje obsega sive ekonomije so:

- kazen za posameznika (šušmarja) in posameznika, ki naroči ali oglašuje delo na črno mora biti izenačena s subjekti, ki so registrirani za opravljanje pridobitnih dejavnosti, saj je pridobljena materialna korist identična v obeh primerih. Prav tako naj bodo izenačene kazni za izvajalca in naročnika dela na črno. Posebej ostro je potrebno sankcionirati povratnike;
- povečan nadzor neregistriranih dejavnosti v zasebnih prostorih;

- ozaveščanje potrošnikov, da storitve ali nakup opravljajo pri registriranih podjetjih;
- sosedska in sorodstvena pomoč se ne sme opravljati na vseh tistih področjih, ki so nevarna za zdravje in premoženje oseb in ima negativne vplive na okolje. Izkušnje kažejo, da se veliko dela na črno skriva pod institutom sosedska pomoč in se na ta način tudi uspešno izogiba nadzoru;
- prostovoljsko delo, ki je v celoti izvzeto iz določb tega zakona je po naši oceni neprimerno, saj se prav v tej obliki omogoča vrsto aktivnosti, ki pomenijo za posameznike pridobitev materialnih koristi (kadar nastane vzajemnost prostovoljne pomoči med dvema ali več osebami). Zato predlagamo, da se prostovoljsko delo posebej prouči in ustrezno omeji oziroma izvzame kot izjema;
- ker vrste osebnega dopolnilnega dela niso določene z zakonom, temveč v podzakonskem aktu, predlagamo, da se že v zakonu zapiše splošna napotilna norma v smeri, da se dopusti opravljati le tista dela, ki praviloma zaradi ekonomike niso zanimiva za opravljanje kot redna dejavnost;
- omogočanje dela na črno: da se v definicijo vključi tudi zaposlovanje na črno, saj se v praksi pogosto dogaja, da naročniki vedo, da pravne osebe in samostojni podjetniki izvajajo nekatera dela (storitve) s pomočjo delavcev zaposlenih na črno, a kot naročniki niso sankcionirani, saj zanje v teh primerih (čeprav vedo ali so bili opozorjeni, da izvajalci zaposlujejo na črno) sankcij ni.

20. Iz dela in zaposlovanja na črno naj se v obrtnih dejavnostih izvzame tudi opravljanje brezplačnega dela sorodnikov v ravni vrsti kot tudi nekaterih sorodnikov v stranski vrsti

Za nekatere obrtne dejavnosti (na primer urarstvo) je nujno potrebno, da se začnejo znanje in spretnosti pridobivati v najzgodnejšem življenjskem obdobju. Prisotnost otrok v obrtnih delavnicah njihovih staršev oziroma starih staršev ne bi smela biti nelegalna. Domača obrt je namreč način življenja, ki se ga moraš začeti učiti že v zgodnjem otroštvu, pogosto pa tudi način preživetja. Tako bi se moralo v splošnem podpirati zgodnje učenje obrti in prenos znanja starejših generacij na mlajše, da se lahko zagotovi kvalitetno in kontinuirano znanje znotraj družinskih obrti. Za veliko obrti je ključnega pomena zgodnje učenje fine motorike in stalno opazovanje obrtnikov pri njihovem delu, torej stalna prisotnost mlajših generacij na delovnih mestih njihovih sorodnikov. Pri družinski obrti in podjetništvu gre za tako specifična primera, da zahtevata specifično obravnavo.

Cilj dopolnitve zakona je družinsko obrt, zlasti z vidika njenega učenja, še dodatno določiti kot izjemo od dela in zaposlovanja na črno. Zaradi promocije družinske obrti in nadaljevanja družinske tradicije je smiselno preko inštituta brezplačnega kratkotrajnega dela tudi vnukom omogočiti občasno legalno prisotnost v družinskih delavnicah starih staršev.

Predvsem v manjših družinskih podjetjih pa se občasno pojavi potreba po vključenosti v delovni proces celotne širše družine in ne le ožjih družinskih članov, zato naj se omogoči legalno delo v omejenem obsegu tudi bratu, sestri, zetu, snahi podjetnika.

Ob tem predlagamo dvig cenzusa na način, da se omogoči kratkotrajno delo ožjih družinskih članov v gospodarskih subjektih z do največ 20 zaposlenimi.

Zdravstveno področje

21. Zahteve za spremembo Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

- *Breme nadomestil v času bolniškega staleža mora preiti z delodajalca na Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) po 20 delovnih dneh*

Obdobje po zdajšnji zakonski ureditvi, ko gredo nadomestila v breme delodajalca znova 30 delovnih dni (praktično 42 koledarskih dni), je absolutno predolgo, zato zahtevamo, da se skrajša na največ 20 delovnih dni. Smiselno enako naj velja tudi za samozaposlene osebe in družbenike, ki so hkrati poslovodne osebe.

- *Zmanjševanje absentizma*

Absentizem je skupen družbeni problem, zato mu je treba nameniti veliko pozornosti. Poseben problem so zlorabe bolniškega staleža, zato je treba poiskati takšne zakonske rešitve, ki bi s pravočasnimi kontrolami bolniškega staleža v čim večji možni meri preprečevale zlorabo le-tega, že tudi v času, ko je nadomestilo plače v breme delodajalca in ne šele potem, ko je v breme zavoda, zato mora biti delodajalec upravičen za podajo predloga za kontrolo bolniškega staleža.

- *ZZZS naj sam obračuna in izplačuje denarno nadomestilo neposredno zavarovancu*

Predlagamo, da ZZZS, v primeru bolniškega staleža nad 30 delovnih dni, sam obračuna in izplačuje denarno nadomestilo neposredno zavarovancu in ne šele preko refundacije.

- *Prispevek za poškodbe pri delu naj se nameni tudi za promocijo zdravja in varstvo pri delu*

Delodajalci vplačujejo prispevek za poškodbe pri delu v višini 0,53 odstotkov od bruto plače delavcev. Ta prispevek je potrebno obravnavati v povezavi z regresnimi zahtevki. Primaren namen tega prispevka je za kritje poškodb pri delu in poklicnih bolezni, del pa se naj porabi za promocijo zdravja in varstva pri delu, ki je obveza Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

22. Izplačilo nadomestila med začasno zadržanostjo od dela za samostojne zavezance v primeru smrti

Urediti je potrebno možnost upravičenja pravnih naslednikov samostojnega zavezanca do izplačila nadomestila med začasno zadržanostjo (bolniško) zavezanca, v primeru vložitve zahtevka po smrti samostojnega zavezanca.

Območne enote ZZZS namreč tak zahtevke zavržejo, kljub temu, da je vložen v predpisanem roku in se nanaša na obdobje pred smrtjo samostojnega zavezanca. Navedeno pomeni, da samostojni zavezanci oziroma njihovi pravni nasledniki niso upravičeni do izplačila nadomestila med začasno zadržanostjo od dela za zadnji mesec začasne zadržanosti pred smrtjo samostojnega zavezanca (ker samostojni zavezanec zahtevka ni vložil sam), kar je absolutno nesprejemljivo (umrli zavezanec za zadnji mesec zahtevka logično ni mogel vložiti).

Prav tako je navedeno v nasprotju z ureditvijo upravičenosti do nadomestila plače v primeru zavarovancev, ki so zaposlene osebe, kjer je obveznost izplačila nadomestila pravica, ki s smrtjo zavezanca ne preneha, temveč kot premoženjska pravica postane del zapuščinske mase in ga je delodajalec dolžan izplačati tudi po smrti zaposlenega zavarovanca. Osebna pravica po izplačilu nadomestila med začasno zadržanostjo od dela, je namreč hkrati tudi premoženjska pravica, ki se po smrti zapustnika z univerzalnim pravnim nasledstvom prenaša na zapustnikove pravne naslednike (dediče).

23. Poklicne bolezni

V pravilniku o poklicnih boleznih še vedno obstaja dolžnost določenih oseb za obveščanje delavca o možnosti, da gre pri njegovi bolezni za poklicno bolezen. Med temi osebami je tudi delodajalec, ki ne razpolaga s podatki o delavčevi bolezni, zato tudi ne more delavca opozarjati o možnostih, da gre za poklicno bolezen. Prav tako delodajalec ni strokovnjak zdravstvene stroke in nima ustreznega znanja s tega področja, zato naj se ta njegova obveznost opusti.

Še posebej problematično pa se nam zdi, da pravilnik ne dopušča možnosti pritožbe ali kakega drugega pravnega sredstva zoper ugotovitev interdisciplinarne skupine o potrjenem obstoju poklicne bolezni. Že iz samega pravilnika namreč izhaja, da bo ugotovitev interdisciplinarne skupine strokovnjakov o obstoju poklicne bolezni predstavljala podlago za odločanje o pravicah iz obveznega zdravstvenega (100% nadomestilo plače v primeru bolniške odsotnosti) kot tudi o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v primeru invalidske upokojitve se bo pokojnina priznala v višini, kot da ima polno pokojninsko dobo).

Opozoriti je potrebno tudi na problematiko regresnih zahtevkov. Ugotovljena poklicna bolezen delavca bo skoraj zagotovo povzročila tudi nekatere regresne zahtevke javnih

zavodov, tako ZPIZ kot tudi ZZZS, do delodajalcev, zelo verjetno pa tudi določene odškodninske zahtevke delavcev. Sicer bo delodajalec tudi v takšnih postopkih lahko izpodbijal tožbene zahtevke, ki bi temeljili na predhodno ugotovljeni poklicni bolezni, toda njegov maneverski prostor bo takrat bistveno ožji, kot bi bil sedaj v postopku ugotavljanja poklicne bolezni, če bi imel možnost podati pritožbo, o kateri bi odločal drugostopenjski organ.

24. Drugačna ureditev povračila škode delodajalcev v primeru nesreče pri delu

Iz 87. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ) ter 191. do 193. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) izhaja, da imata ZZZS ter ZPIZ pravico od delodajalca zahtevati povrnitev stroškov zdravljenja in drugo povzročeno škodo, če je le-ta posledica delavčeve poškodbe pri delu, bolezni oziroma invalidnosti ali celo smrti in je nastala, ker niso bili izvedeni ustrezni higiensko-sanitarni ukrepi, ukrepi varstva pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi.

Predlagamo, da se iz zgoraj citiranih zakonov določbe o povračilu škode črtajo oziroma bistveno spremenijo in gredo rešitve v smer omejitve delodajalčeve odgovornosti iz naklepa in hude malomarnosti, kot tudi siceršnjega limitiranja višine regresnih zahtevkov. Iz tega razloga predlagamo naslednje alternativne rešitve:

1. Odškodninska odgovornost delodajalcev v primeru regresnih zahtevkov zavodov naj bo izključena, če je do škodnega dogodka prišlo zaradi lažje malomarnosti delodajalca. V ta namen bi se morala ustrezno spremeniti Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.
2. Odškodninska odgovornost delodajalcev mora biti limitirana, če je škodni dogodek posledica malomarnosti.

Obrazložitev k 1. in 2. točki:

- regresni zahtevki ZZZS ali ZPIZ iz naslova škode zaradi prometnih nesreč se naslovi zavarovalnici, pri kateri ima povzročitelj zavarovano avtomobilsko odgovornost – 18. člen Zakona o obveznih zavarovanjih v prometu, ZOZP-UPB3 (Uradni list RS, št. 93/2007);
- komercialne zavarovalnice imajo limitirano višino regresnih zahtevkov (12.000 EUR), če gre za škodo, ki izvira iz prometnih nesreč – 7. člen Zakona o obveznih zavarovanjih v prometu), četudi je povzročitelj škode alkoholizirana oseba;
- regresni zahtevki so limitirani tudi po ZPIZ-2 (190. člena zakona), če je povzročitelj škode fizična oseba. Ni videti utemeljenih razlogov, da se tudi za podjetja ne

uporabi ta ureditev, upošteva naj se ekonomska moč povzročitelja škode in ne zgolj status;

- neenako obravnavanje posameznih povzročiteljev škode – podjetnik vs fizične osebe (regresni zahtevki niso predvideni pri adrenalinskih športih, škodah zaradi prekrška, voznikov pod vplivom alkohola, ipd.);
 - ustrezna zakonodaja je potrebna za boljše poslovno okolje in dvig konkurenčnosti.
3. Regresni zahtevki ZZZS naj se krijejo iz naslova posebnega prispevka za poškodbe pri delu, ki se mesečno plačuje v višini 0,53 % od plače oziroma zavarovalne osnove.
 4. Zakonsko predpisati obvezno zavarovanje za kritje regresnih zahtevkov, toda v okviru obstoječih prispevnih stopenj, brez dodatnih stroškovnih obremenitev gospodarstva.

Socialno področje

Pri uveljavljanju določenih socialnih pravic so samostojni podjetniki še vedno v neenakopravnem položaju, čeprav plačujejo namenske prispevke za socialno varnost na enak način in po enakih prispevnih stopnjah, kot ostale kategorije zavarovancev.

Predpisi, na podlagi katerih se uveljavlja socialna varnost tako zaposlenih kot tudi tistih, ki so zavarovani na podlagi opravljanja dejavnosti ali kaki drugi podlagi, naj upoštevajo specifično posameznih kategorij zavarovancev; toda osnovna rešitev mora zagotavljati socialno varnost vsem zavarovancem, ne glede na to, ali so zavarovani iz naslova delovnega razmerja, iz naslova opravljanja dejavnosti ali kako drugače. Ravno z namenom uveljavljanja določenih socialnih pravic ob nastopu dogodka, za katerega so zavarovani, zavarovanci namreč plačujejo namenske prispevke, ki imajo obligatoren in ne prostovoljen značaj.

25. V času bolniškega staleža do 30 delovnih dni naj bo samozaposleni oproščen plačila prispevkov za socialna zavarovanja

Glede na to, da samozaposleni, ki nima zaposlenih, v času bolniškega staleža ni zmožen opravljati svoje dejavnosti ter ustvarjati prihodkov iz svoje dejavnosti, predstavlja plačilo prispevkov za socialna zavarovanja zanj preveliko breme. Predlagamo, da je samozaposleni oproščen plačila prispevkov v času bolniškega staleža prvih 30 delovnih dni (kot to velja za samostojne kulturne delavce).

Podredno predlagamo, da bi se morali prispevki za socialno varnost v času bolniške

odsotnosti do 30 delovnih dni, ki bremenijo nosilca dejavnosti, obračunavati od zavarovalne osnove, ki je skladno z vrsto bolniške odsotnosti in njene dolžine, nižja za določen odstotek. Ne strinjamo se, da mora nosilec samostojne dejavnosti v času svoje bolniške odsotnosti obračunavati prispevke od polne, 100 % zavarovalne osnove. Če bi bil kot lastnik družbe v delovnem razmerju v svoji družbi, bi bili v času njegove bolniške odsotnosti njegovi prispevki za socialno varnost obračunani od osnove, ki bi bila za določen odstotek nižja.

Sedanja ureditev, na podlagi katere je nosilec samostojne dejavnosti dolžan v času bolniške odsotnosti do 30 delovnih dni v svoje breme plačevati celotne prispevke za socialno varnost od osnove, ki bi jo dosegel, če bi delal, je tudi protiustavna, saj ni utemeljenih razlogov za različno obravnavo obeh skupin zavezancev. Zahtevamo, da se odbitek od osnove za obračun prispevkov za socialno varnost v času bolniške odsotnosti, ki bremeni nosilca dejavnosti, izenači z načinom obračuna teh prispevkov pri zaposlenih v prvih 30 delovnih dneh njihove odsotnosti z dela, ki je odvisna od razloga za bolniško odsotnost (pri bolezni ali poškodbi izven dela je 80 %).

26. Delna oprostitev plačila prispevkov delodajalcev za starejše delavce iz 156. člena ZPIZ-2 naj velja tudi za zavarovance iz 6. odstavka 14. člena ZPIZ-2, za podjetnike, ki so vključeni v socialna zavarovanja po 15. členu ZPIZ-2 iz naslova opravljanja pridobitne dejavnosti kot samozaposlene osebe oziroma kot družbeniki in poslovodne osebe po 16. členu ZPIZ-2

Po določbi 156. člena ZPIZ-2 so od leta 2020 delodajalci ponovno delno oproščeni plačila prispevkov delodajalca, in sicer v višini 30 % za zaposlene osebe, ki dopolnijo starost 60 let. Takšne delne oprostitve plačila prispevkov bi morali biti oproščeni tudi družbeniki, ki so poslovodne osebe iz 6. odstavka 14. člena ZPIZ-2, ki so vključeni v zavarovanje na podlagi delovnega razmerja. Enako naj velja tudi za s.p.-je, torej samozaposlene osebe iz 15. člena ZPIZ-2, ki samostojno opravljajo pridobitno ali drugo dovoljeno dejavnost, kakor tudi za družbenike, ki so poslovodne osebe in obvezno zavarovani po 16. členu ZPIZ-2, v kolikor so stari 60 let ali več.

Starševsko varstvo

27. Preprečitev zlorab pri koriščenju starševskega dopusta tujih delavcev

Delavci, državljani tretjih držav, ki imajo družino v matični državi, zelo kratek čas po nastopu zaposlitve masovno koristijo pravice na podlagi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1), in sicer najprej pravico do očetovskega dopusta v trajanju 15 dni, nato pa še pravico do starševskega dopusta v trajanju 320 dni. V matični državi, kjer jih nihče ne preverja, pa za otroka skrbi mati, ti isti delavci pa opravljajo delo na črno in tako koristijo obe obliki dopusta v nasprotju z namenom, za katerega sta ti pravici dani.

Ker so tudi Centri za socialno delo opazili izigravanje pravic na podlagi ZSDP-1, v zadnjem času zahtevajo pisno potrdilo matične države, ki je izdano po rojstvu otroka, in iz katerega izhaja, da mati v matični državi ni upravičena do nadomestila plače. Zaradi tega naj bi število zahtev nekoliko upadlo (oz. se zmanjša število dni možnega koriščenja starševskega dopusta), bistvenih sprememb pri številu vlog pa kljub temu ni zaznati.

Drugačno urejanje pravic iz starševskega varstva za državljane tretjih držav bi bilo v opisanih primerih, nedvomno utemeljeno in sorazmerno z zasledovanim ciljem, zato bi bilo potrebno sistemsko pristopiti k preprečevanju tovrstnega izigravanja.

28. Izraba neprenosljivega dela starševskega dopusta

Glede na spremembo sistema koriščenja starševskega dopusta, ki se je uveljavila s 1. 4. 2023 (60 dni neprenosljivih dni starševskega dopusta za vsakega od staršev), je potrebno v zakon dodati tudi možnost delodajalčeve utemeljene zavrnitve zahteve delavca po koriščenju starševskega dopusta oz. njen odlog. Tudi Direktiva (EU) 2019/1158 zahteva, da države članice, poleg koristi delavcev, upoštevajo tudi potrebe delodajalcev (še posebej MSP), kjer je poslovni proces še posebej občutljiv na tovrstne zahteve delavcev.

V zakonu tako manjkajo določbe, ki bi prenesle 3., 5. in 6. odstavek člena 5 Direktive (EU) 2019/1158, ki zavezujejo delavca, da delodajalca vnaprej obvesti o izrabi starševskega dopusta ter omogočajo delodajalcem, da v primerih, ko je izkazana potreba na strani delodajalca in njegovega delovnega procesa (torej, ko je to utemeljeno), zavrnejo zahtevo delavca po izrabi neprenosljivega dela starševskega dopusta na predlagan način oziroma v predlaganem obdobju. Morebitne neutemeljene zavrnitve s strani delodajalca pa lahko še vedno presodi Center za socialno delo, ki bo pri tem upošteval koristi otroka.

Dolgotrajna oskrba

29. Sprememba Zakona o dolgotrajni oskrbi

Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1) je uzakonil obvezni prispevek za dolgotrajno oskrbo, na podlagi katerega delavci, delodajalci in upokojenci s 1. julijem 2025 plačujejo prispevek za dolgotrajno oskrbo. Zaposleni in delodajalci plačujejo odstotek od bruto plače, upokojenci odstotek od neto pokojnine, samozaposleni in kmetje pa 2 %.

Glede na dejstvo, da se pravice iz zakona v praksi uveljavljajo postopoma, je vsekakor smiselno in korektno, da se postopoma uveljavlja tudi pobiranje namenskega prispevka. Zaradi kadrovske deficitarnosti tudi sicer prihaja do zamud in zapletov pri uveljavljanju tozadevnih pravic.

Ker storitve za dolgotrajno oskrbo še niso v celoti zagotovljene, se jih ne bi smelo zaračunavati. Zbiranje dodatnih sredstev na zalogo in za storitve, ki se jih ne zagotavlja, je neupravičeno, neprimerno in po nepotrebem dodatno finančno obremenjuje.

Upoštevajoč navedeno predlagamo spremembo zakona, s katero bi se spremenila dinamika višine obveznega prispevka za vse kategorije zavarovancev na način, da bi se 1. julija 2026 namesto 1% določila v višini 0,2%, nato pa bi se na začetku vsakega naslednjega leta dvigovala po 0,1%, vse do leta 2030, ko bi znašala 0,6%.

Pokojninsko področje

30. Zahteve za spremembo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

- *Dogovor glede nadaljnje zaposlitve ob izpolnjevanju pogojev za starostno upokojitev*

Med delodajalci precej nezadovoljstva povzroča ureditev, da je nadaljevanje delovnega razmerja po izpolnitvi pogojev za upokojitev zgolj pravica zaposlenega, na katero delodajalec nima nikakršnega vpliva, saj se ne zahteva niti soglasje delodajalca niti ni prenehanja delovnega razmerja pred nadaljevanjem zaposlitve. V prihodnosti bi kazalo nujno razmišljati v smeri iskanja zakonske rešitve in neke razumne časovne meje (npr. T+3 leta), ko nadaljevanje delovnega razmerja ni odvisno zgolj od volje delavca, ampak bi moral imeti ustrezno vlogo tudi delodajalec, bodisi s podanim soglasjem ali pa da se delovno razmerje prekine avtomatično z izpolnitvijo pogojev za starostno upokojitev, ki omogoča uveljavitev pokojnine brez odbitkov in se nato sklene nova pogodba o zaposlitvi z delavci, ki jih delodajalec potrebuje.

- *Odlog in obročno plačilo prispevkov za socialna zavarovanja za s.p.-je in družbenike poslovodje*

Skladno z odločbo Ustavnega sodišča RS, je ZPIZ-2 uzakonil ureditev, da ni več možen odpis ali delni odpis kot tudi ne odlog ali obročno plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Glede na dejstvo, da se ta odločba nanaša na zaposlene, menimo, da bi za podjetnike še vedno morala obstajati možnost odloga ali obročnega plačila prispevkov. Tudi plačilo z zamikom ali na obroke, pomeni korektno izpolnitev predpisanih obveznosti, saj se pri tem zaračunajo zakonite zamudne obresti in posledično de facto nihče ne bi bil oškodovan. Zadostno varovalko pred morebitno zlorabo pa predstavlja že zakonska ureditev, da se s.p.-jem v primeru neplačanih prispevkov ne prizna pokojninska doba.

- *Ustanovitev enotnega izvedenskega organa za delavce invalide*

V primerih, ko je delavec v invalidskem postopku, naj se v sodelovanju z delodajalcem že v obravnavi pred invalidsko komisijo ZPIZ, vključi tudi predstavnik ZRSZ. Že takrat naj se ugotavlja možnost prerazporeditve delavca na drugo delovno mesto, upoštevajoč pri tem tako specifično delovnega procesa delodajalca kot tudi zdravstvene oziroma delovne omejitve delavca. S tem bi odpadli dolgi postopki pred 5-člansko komisijo ministrstva, pristojnega za delo, ki podaja mnenje o dopustnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu, pri čemer to mnenje temelji ravno na ugotavljanju možnosti ali delodajalec odločbo ZPIZ o prerazporeditvi delavca na drugo delovno mesto sploh lahko realizira ali ne.

V praksi se v večini primerov, ki pridejo pred to komisijo ugotovi, da prerazporeditev delavca na drugo delovno mesto ni možna, zato se običajno tudi poda soglasje za odpoved pogodbe o zaposlitvi. To pomeni, da se posamezni postopek v primeru, ko pri delodajalcu ni ustreznega delovnega mesta za invalida, konča z nekajmesečno zamudo, ki pa finančno bremeni delodajalca (100 % nadomestilo plače, sorazmerni dopust, sorazmerni regres, poslovna uspešnost ipd.).

Pristojna ministrstva naj pristopijo k pripravi zakonodaje, ki bo omogočila ustanovitev enotnega izvedenskega organa, ki bi posameznega zavarovanca obravnaval bodisi za potrebe ocenjevanja začasne, trajnejše ali trajne dela zmožnosti, tako za potrebe ZZZS, ZRSZ kot tudi ZPIZ, saj bi se na ta način postopki izvajali bistveno bolj racionalno.

V praksi se pogosto dogaja, da kljub aktivnemu sodelovanju delodajalca pred invalidsko komisijo delavec dobi pravico do poklicne rehabilitacije, ki traja lahko tudi več let, ki ni povezana z opravljanjem dejavnosti delodajalca, čeprav delodajalec to predhodno pojasni, saj že vnaprej ve, da takšnega delovnega mesta ne bo imel. V takšnih primerih naj se delavca ne napoti na poklicno rehabilitacijo.

31. Poklicno zavarovanje

Vlada Republike Slovenije mora v čim krajšem možnem času sprejeti uredbo, s katero se določijo merila in kriteriji ter način in financiranje ugotavljanja delovnih mest, za katera so delodajalci dolžni plačevati prispevke za poklicno zavarovanje. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pa bi moralo čimprej v skladu z 201. členom ZPIZ-2 določiti Komisijo pri ministrstvu, ki med drugim ugotavlja, da na določenem delovnem mestu niso več izpolnjeni pogoji za poklicno zavarovanje in posledično odloča o prenehanju obveznosti poklicnega zavarovanja za to delovno mesto.

Skladno z 201.a členom ZPIZ-2 pa bi bilo nujno čim hitreje imenovati tudi Komisijo pri delodajalcu, ki je pristojna za ugotavljanje, ali pri zavezancu obstajajo delovna mesta, za katera je obvezna vključitev v poklicno zavarovanje. S tem naj bi se dosegla revizija delovnih mest ter delodajalcem omogočila vključitev in izključitev iz sistema poklicnega zavarovanja ob spremembi pogojev.

Do današnjega dne ni bila izdana ne uredba, niti ni bila imenovana nobena od komisij, kljub temu, da je zakonski rok za sprejetje uredbe potekel že pred trinajstimi leti. S tem so pristojni organi opustili zakonsko določeno obveznost, kar lahko predstavlja temelj za odškodninsko odgovornost države v primeru konkretnih sporov.

32. Kvotni sistem zaposlovanja invalidov

Predlagamo, da je delodajalec oproščen plačila prispevka zaradi neizpolnjevanja kvote, če mu Zavod RS za zaposlovanje izda potrdilo, da v evidenci iskalcev zaposlitve ni primerne kandidata-invalida ali če le-ta odkloni zaposlitev.

Ob tem predlagamo tudi, da se v kvoto zaposlenih invalidov pri delodajalcu štejejo tudi delavci državljanji tretjih držav (npr. iz Srbije, BiH, Makedonije ipd.), ki so status invalida pridobili v matični državi.

Predlagamo spremembo Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, da za tiste dejavnosti, kjer invalidi glede na naravo dejavnosti ne morejo oziroma celo ne smejo opravljati dela (vozniki, gradbinci, ipd.), ni predpisana obveznost zaposlovanja invalidov kot tudi ne obveznost plačevanja prispevka za nedoseganje kvote.

33. Spregled obvestilne dolžnosti delodajalca glede prijave zaposlenih invalidov v zavarovanje

Delodajalec, ki ima 20 ali več zaposlenih, je zavezanec h kvoti na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI) in Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, kar pomeni, da mora imeti določen odstotek zaposlenih

invalidov, ki pa je odvisen od vrste dejavnosti, ki jo delodajalec opravlja. V kolikor kvote ne izpolnjuje, mora za vsakega manjkajočega invalida, v Javni štipendijski, razvojni, invalidski in prežिवninski sklad Republike Slovenije, plačati prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70 odstotkov minimalne plače ali skleniti pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem kot nadomestno izpolnitev kvote.

Upoštevajoč zakonsko terminologijo v 62. členu ZZRZI in 6. členu Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, lahko delodajalec izpolni kvoto le s tistimi zaposlenimi invalidi, ki jih je prijavil v zavarovanje v skladu z Navodilom za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide. To pomeni, da delodajalci, četudi imajo dejansko dovolj zaposlenih invalidov, ne morejo uveljavljati njihovega vštevanja v zahtevano kvoto, če jih nimajo prijavljene na ZZZS kot invalide v skladu z navodilom. Na ta način se takšni delodajalci obravnavajo in sankcionirajo na popolnoma enak način kot delodajalci, ki sploh nimajo zaposlenih invalidov, kar je popolnoma nesprejemljivo.

Spregled takšne formalne dolžnosti delodajalca, bi lahko predstavljal kvečjemu podlago za izrek manjše globe, vsekakor pa delodajalca v takem primeru ne bi smeli obravnavati kot zavezanca, ki ni izpolnil kvote. V dobi informacijske tehnologije bi morale javne inštitucije kot npr. ZPIZ, ZZZS, FURS in Sklad, z medsebojno izmenjavo informacij poskrbeti za pravilno in popolno ugotovitev dejanskega stanja in si po uradni dolžnosti izmenjevati relevantne podatke tudi o zaposlenih invalidih, delodajalca pa v smislu prijazne javne uprave pravočasno opozoriti na morebitne formalne spreglede.

34. Poenostavitve pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu

Pri delodajalcu, ki ima pet ali več zaposlenih delavcev, razloge za odpoved pogodbe o zaposlitvi ugotovi komisija v sestavi predstavnika Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ), predstavnika Inšpektorata RS za delo (IRSD), predstavnika Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ), predstavnika delodajalcev in predstavnika sindikatov. Glede na veljavno Uredbo o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, ki določa, da je vsak delodajalec, ki zaposluje najmanj 20 delavcev dolžan zaposliti obvezni delež invalidov, predlagamo zvišanje meje iz 5 na 20 zaposlenih delavcev, ko razloge za odpoved pogodbe o zaposlitvi ugotovi komisija za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi.

35. Izjema od varstva pred odpovedjo delavcu invalidu

Predlagamo, da se 4. odstavek 116. člena Zakona o delovnih razmerjih spremeni na način, da se izvzame iz varstva pred odpovedjo iz poslovnih razlogov tudi delavca invalida na podoben način kot to velja pri delavcu pred upokojitvijo. Tako naj varstvo pred odpovedjo iz poslovnih razlogov ne velja v primeru, da delavec s statusom invalida že ob sklenitvi pogodbe o zaposlitvi izpolnjuje pogoje za varstvo pred odpovedjo

pogodbe o zaposlitvi po tem členu.

Na ta način bi se zagotovo povečala zaposljivost invalidov zaradi večje pripravljenosti delodajalcev, da zaposlijo brezposelno osebo s statusom invalida, v kolikor le-ta v primeru naknadno nastalih poslovnih težav pri delodajalcu, ne bi imel statusa varovane kategorije.

36. Sklad obrtnikov in podjetnikov

Ker so bili obrtniki izločeni iz državnega sistema pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja, so ustanovili Sklad obrtnikov in podjetnikov (SOP) in od leta 1956 do leta 1985 namesto države plačevali stroške pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja. V ta namen so se porabila sredstva aktivnih članov. Da bi odpravila posledice pretekle krivičnosti, se je država leta 2000 obvezala refundirati pokojnine starejših upokojencev. Tako je SOP imel dovolj sredstev, da bi tudi sedanji aktivni člani, na katere je država prenesla strošek financiranja pokojnin starejših obrtnikov, v prihodnosti dobili pokojnine, ustrezne premijam, ki so jih plačevali.

Državni zbor RS je leta 2016 spremenil Zakon o poračunavanju finančnih obveznosti RS iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (ZPFOPIZ-1), s katerim je praktično ukinitel financiranje upokojenih članov SOP. S tem država ponovno uvaja krivično ureditev, ker je breme financiranja preteklih obveznosti države ponovno prevalila na sedanje člane. Ker je država za 90 % znižala obseg refundacije, je SOP moral znižati pokojnine, da bo lahko z lastnimi sredstvi izplačal pokojnine vseh članov. Zaradi spremembe ZPFOPIZ-1 vodi SOP pravne postopke proti državi.

Predlagamo odpravo krivice in sistemske ureditev financiranja zavarovancev SOP.

Varnost in zdravje pri delu

37. Varnost in zdravje pri delu

Zakonodaja na področju varnosti in zdravja pri delu je za mikro in mala podjetja še vedno preveč zapletena in zahteva več kot predpisuje okvirna direktiva Sveta 89/391/EGS. Očitek Evrope prejšnji zakonski ureditvi je bil, da delodajalci storitve s področja varnosti in zdravja pri delu preveč prepuščajo zunanjim strokovnim službam, medtem ko direktiva določa, da naj bi delodajalec le izjemoma poveril izvajanje teh nalog zunanjim izvajalcem. Delodajalci tako brez predhodno opravljenega strokovnega izpita ali prilagojenega usposabljanja pri sebi ne morejo prevzeti vodenja in zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, čeprav so bila na nivoju EU razvita interaktivna spletna orodja OiRA, ki mikro in malim delodajalcem omogočajo (tudi ob sodelovanju z

delavci), da sami pripravijo oceno tveganja, saj je orodje prilagojeno vsem profilom mikro in malih delodajalcev ne glede na njihovo predhodno formalno izobrazbo. V praksi je tako izredno malo delodajalcev, ki bi sami prevzeli vodenje strokovnih nalog s področja varnosti in zdravja pri delu, saj morajo v vsakem primeru opraviti strokovno usposabljanje ali strokovni izpit.

Za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu predlagamo, da se poišče primernejše rešitve. Predlagamo, da delodajalci, ki zaposlujejo manj kot 5 delavcev in opravljajo dejavnosti, kjer ni prisotnih večjih tveganj z vidika varnosti in zdravja pri delu, lahko tudi sami, brez formalnega usposabljanja, s pomočjo raznih spletnih orodij, smernic in primerov dobrih praks ocenjujejo tveganja ter izvajajo ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu.

Nemčija določa, da morajo imeti delodajalci, ki zaposlujejo več kot 10 delavcev, dokumentacijo (odvisno od narave dejavnosti in števila delavcev), ki odseva ocenjeno tveganje, sprejete in izvedene ukrepe in opravljeno revizijo, če ni drugače predpisano.

Italija določa, da lahko mali delodajalci, ki imajo do 10 zaposlenih, namesto ocene tveganja pripravijo izjavo, s katero potrdijo, da so ocenili tveganja in vzpostavili potrebne varnostne ukrepe, razen če nimajo visoke stopnje določenih tveganj.

Predlagamo, da se opredeli in ločeno obravnava kategorijo podjetij,

- ki imajo manj kot 5 zaposlenih in
- opravljajo dejavnosti, kjer ni prisotnih večjih tveganj z vidika varnosti in zdravja pri delu.

Zakon delodajalcem nalaga vrsto obveznosti, ki niso vedno povezane z zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu. To predstavlja zlasti malim delodajalcem, obrtnikom velike administrativne ovire.

- *Zdravstveni pregledi študentov*

Obveznost zagotavljanja zdravstvenih pregledov študentov in dijakov je skladno z ZVZD-1 dolžnost delodajalca, saj omenjeni zakon enači vse osebe, ki vstopajo v delovni proces, ne glede na njihov status, kar predstavlja delodajalcu velik strošek, zlasti v primerih, ko gre za časovno krajši obseg del. Predlagamo, da se v ZVZD-1 določi, da za dela na delovnih mestih, kjer ni posebnih tveganj, zadošča zdravniško potrdilo, ki ga študent ali dijak pridobi na podlagi opravljenega pregleda iz programa preventivnega zdravstvenega varstva študentov in dijakov (na katerega je torej napoten in ga opravi v okviru izobraževalne ustanove).

- *Tečaji prve pomoči na delovnem mestu*

Za opravljen tečaj prve pomoči na delovnem mestu naj se kot primarna opcija šteje tečaj opravljen iz sklopa pridobljenega znanja pri opravljanju vozniškega izpita katerekoli kategorije. Kot podrejena varianta se naj zakon spremeni na način, da takšne tečaje lahko opravljajo tudi druge institucije in ne le Rdeči križ Slovenije.

38. Sprememba Pravilnika o zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri ročnem premeščanju bremen

V številnih dejavnostih se ročnemu premeščanju ni moč izogniti. To je zlasti izrazito v dejavnostih gradbeništva, trgovin, prenekaterih terenskih delih ipd. Sprejet Pravilnik o zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri ročnem premeščanju bremen številnim delodajalcem prinaša težave z vpeljavo ustreznih rešitev, ki so potrebne v primeru izračunanih visokih obremenitev tudi, če gre za občasna dela.

Predlagamo, da se tabele, ki so priloga 3 pravilnika povzamejo po originalni nemški KIM metodi, tudi glede potrebnih ukrepov pri izračunanih stopnjah tveganja. Besedila pravilnika v predmetni tabeli ne ustrezajo originalni KIM metodi in se brez kakršnihkoli strokovnih argumentov zaostrejejo. Tako je pri stopnji tveganja 2 že v najkrajšem možnem času predvidena prilagoditev delovnega mesta in izdelava načrta drugih preventivnih ukrepov pri delavcih z zmanjšano zmogljivostjo za zmanjšanje stopnje obremenitve, prav tako je smiselno enako zapisano pri stopnji tveganja 3 za vse delavce.

Predlagamo, da se pravilnik ponovno odpre in se določijo sprejemljive rešitve ter uvede dovolj dolgo prehodno obdobje, ki bo omogočilo prilagoditev gospodarstva. Ob tem poudarjamo, da bo v delovnih okoljih pogosto potrebno vpeljati tehnične in druge prilagoditvene ukrepe za zadostitev zahtevam zakonodaje, ki zahtevajo finančne vloške.

V primerih mikro in malih podjetij pa se kaže problematika tudi v kadrovske kapacitetah, saj za storitve s področja varnosti in zdravja pri delu večinoma najemajo zunanje izvajalce, ki v tako kratkem času pogosto ne morejo zagotoviti ustrezne odzivnosti. Menimo, da omenjeni pravilnik v sedanjih obliki ogroža številna mala podjetja, kot so npr. podeželske trgovine, ki pogosto delujejo na meji donosnosti.

Predlagamo tudi namenitev dela prispevka za poškodbe pri delu in poklicne bolezni za vpeljavo tehničnih rešitev, kjer so delavci izpostavljeni fizičnim obremenitvam (ročno premeščanje, potiskanje, vlečenje idr.) oziroma da država za ta namen zagotovi subvencije. Dokler država finančno ne podpre podjetij za vpeljavo tehničnih rešitev naj določbe pravilnika ostanejo kot priporočila.

II. MOBILNOST DELOVNE SILE IN ČEZMEJNO IZVAJANJE STORITEV

39. Razširitev seznama poklicev, v katerih zaposlitev tujca ni vezana na trg dela

Zaradi pomanjkanja delovne sile predlagamo razširitev nabora poklicev v Odredbi o določitvi poklicev, v katerih zaposlitev tujca ni vezana na trg dela še na naslednje poklice: natakar, sobarica, receptor, voznik avtobusa, inštalater strojnih inštalacij, klepar-krovec, gradbeni delavec, delavec za enostavnejša zidarska dela, čistilec prostorov, avtokaroserist (avtoklepar in avtoličar), slikopleskar – črkoslikar, fasader, avtoserviser (avtomehanik in avtoelektrikar).

- *Voznik avtobusa (koda 8331)*

Sekcija za promet pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije že več let opozarja na pomanjkanje poklicnih voznikov v Sloveniji. Pomanjkanje ustreznega kadra v dejavnosti cestnih prevozov potnikov onemogoča razvoj in normalno poslovanje podjetij. V zadnjem času pa se je problematika stopnjevala do te mere, da se vse težje zagotavlja tudi izvajanje javnega potniškega prometa.

Nerazumljivo in nedopustno je, da se voznik avtobusa vse do danes ni vključil med poklice, za katere zaposlitev tujca ni vezana na trg dela. Zgolj statistični podatki Zavoda RS za zaposlovanje ne morejo biti osnova, na podlagi katere se kreira seznam poklicev v Odredbi. Delodajalci, ki opravljajo dejavnost cestnega potniškega prometa, kljub večkrat ponovljenim razpisom za prosta delovna mesta, ne pridobijo kandidatov za zaposlitev. Težave pri pridobivanju delovne sile se pojavljajo tudi pri iskanju kadrov na nam bližnjih tujih trgih, predvsem v državah zahodnega Balkana, saj je tudi v teh državah izčrpan bazen delovne sile. Delodajalci se morajo zato obračati na bolj oddaljene trge, kar posledično pomeni, da se postopek zaposlovanja tujca še podaljša. Kadra med poklicnimi vozniki kronično primanjkuje že nekaj let, problematika prerasča širše okvirje, saj je vse težje zagotavljati izvajanje javnega potniškega prometa.

40. Predlogi za spremembo Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev

Zaposlovanje državljanov tretjih držav je kljub spremembam zakonodaje v letu 2025 še vedno izjemno dolgotrajno ter za delodajalce in tuje delavce administrativno zelo obremenjujoče. Zato Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije zagovarja sistemsko ureditev, ki bi ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev omogočila hitrejši, učinkovitejši in administrativno manj zahteven postopek pridobivanja enotnega

dovoljenja za prebivanje in delo, za vse poklice in dejavnosti, pri čemer bi se morali v prvi vrsti prednostno osredotočiti na pospešitev postopkov zaposlovanja tujcev v deficitarnih poklicih.

- *Pohitritev postopkov za zaposlovanje delovne sile iz tujine*

Potrebujemo ureditev, ki bi omogočala pospešeno reševanje vlog za enotno dovoljenje za prebivanje in delo za zaposlitev tujca. Sprememba zakonodaje, ki je bila sprejeta v preteklem letu z namenom pohitritve postopkov pri zaposlovanju tujcev, ni dosegla pričakovanih rezultatov. Postopki za delavce tujce, ki prihajajo iz tretjih držav, še vedno potekajo prepočasi, predvsem zaradi dolgotrajnih čakalnih vrst na upravnih enotah, kar povzroča večmesečne zamude pri zaposlovanju. Kljub temu, da je država v zadnjem letu z dopolnitvijo Zakona o upravnem postopku (ZUP-I) poskušala optimizirati in skrajšati odločanja v upravnih postopkih, te spremembe na terenu pri zaposlovanju tujcev ni zaznati. Predvsem moramo izpostaviti čakalne vrste, ki so posledica pozivanja organov odločanja na tako imenovana zaslišanja državljanov tretjih držav, ki so v postopku pridobivanja enotnega dovoljenja za prebivanje in delo. Kljub uvedbi možnosti zaslišanja tujcev prek digitalnih spletnih kanalov ugotavljamo, da se čakalne dobe ne skrajšujejo. Ob upoštevanju navedenega predlagamo, da se delodajalca kot stranko v postopku vključi v izvedbo intervjujev (zaslišanj), saj je delodajalec tisti, ki lahko glede na zahteve konkretnega delovnega mesta najbolje oceni kandidata tako z vidika znanja angleškega jezika kot tudi z vidika veščin, potrebnih za opravljanje dela na konkretnem delovnem mestu.

Pomembno oviro pri pridobivanju delovnega dovoljenja predstavlja tudi izvedba postopka oddaje prstnih odtisov, saj lahko kandidati na prost termin za opravljanje postopka oddaje prstnih odtisov čakajo tudi več mesecev. Ta postopek se mora pohitriti, zato predlagamo, da pristojni organi poleg obstoječih točk, določijo tudi posebna mesta na mejnih točkah, na primer na letališču, kjer bi lahko tujci že ob vstopu v Republiko Slovenijo opravil ta postopek.

Da bi postopki tekli hitreje, predlagamo uvedbo sistema, ki bi razbremenil upravne enote, s tem da bi določene pristojnosti iz upravnih enot prenesli na Zavod RS za zaposlovanje. Upravne enote so preobremenjene in kadrovske podhranjene, zato bi lahko del postopkov vodenja vlog prevzel ZRSZ, kar bi omogočilo hitrejše reševanje zaostankov in skrajšanje čakalnih dob.

- *Sprememba sistemske rešitve hitrega zaposlovanja tujcev iz tretjih držav*

Zakonodaja, sprejeta v letu 2025, omogoča, da se državljan tretje države na podlagi potrdira o vloženi prošnji za prvo enotno dovoljenje in soglasja Zavoda RS za zaposlovanje zaposli v poklicih in dejavnostih, ki jih določi minister, pristojen za delo. Ugotavljamo, da je takšna ureditev preozka in ne sledi dejanskim potrebam slovenskega gospodarstva. Trenutno je možnost hitrejšega zaposlovanja tujcev omejena le na vnaprej določen nabor poklicev in dejavnosti, čeprav delodajalci pomanjkanje delovne sile občutijo bistveno širše.

Predlagana rešitev ne predstavlja systemskega odgovora na izrazito pomanjkanje kadrov na trgu dela. V praksi se namreč delodajalci s pomanjkanjem ustrezne delovne sile soočajo bistveno širše, tudi v drugih dejavnostih in poklicih, ki niso zajeti v tem seznamu. Menimo, da bi moral biti seznam dejavnosti in poklicev, za katere bi bilo omogočeno zaposlovanje tujcev pod enostavnejšimi pogoji, usklajen z dejanskimi potrebami trga dela, predvsem bi moral seznam vključevati vse deficitarne poklice. Takšna ureditev bi omogočila hitrejše zapolnjevanje prostih delovnih mest v panogah, kjer kronično primanjkuje delovne sile že vrsto let. Med njimi še posebej izstopajo gradbeništvo, cestni prevoz in skladiščenje ter predelovalne dejavnosti. Poleg poklicev in dejavnosti, ki so že na seznamu uredbe, naj se na seznam uvrstijo tudi dejavnosti in poklici, ki so evidentirani kot deficitarni poklici v Republiki Sloveniji ter poklici, v katerih je povpraševanje po zaposlitvi tujcev največje.

S postopkom hitrega zaposlovanja tujcev je povezan tudi pogoj udeležbe tujca v programu učenja slovenskega jezika v prvih šestih mesecih zaposlitve. Tujec mora opraviti javnoveljavni program v obsegu 80 ur ter Zavodu RS za zaposlovanje predložiti dokazilo o zaključeni udeležbi. Razumemo namen države, da s tem spodbuja učinkovitejšo integracijo tujcev v slovensko okolje, vendar menimo, da bi morala biti ta obveznost urejena systemsko ter zagotovljena v organizaciji in s finančno podporo države, ne pa prenesena izključno na delodajalce.

- *Vozniki potnikov v notranjem cestnem prometu*

Za izvajanje gospodarske javne službe javnega linijskega prevoza potnikov (JPP) je obvezno osnovno znanje slovenskega jezika nujen in utemeljen pogoj za voznike tujce, ki opravljajo to dejavnost. Vozniki JPP so v stalnem in neposrednem stiku s širokim krogom potnikov, ki so uporabniki javne storitve. Pri opravljanju prevozov morajo vsakodnevno posredovati informacije o voznih redih, poteku vožnje, varnostnih postopkih, izrednih dogodkih ter drugih okoliščinah, pomembnih za varno in učinkovito izvajanje prevoza. Jasna komunikacija v slovenskem jeziku je tako ključna za zagotovitev varnosti potnikov, razumljivosti navodil in nemoteno izvajanje javne službe, ki je po svoji naravi in pomenu namenjena vsem prebivalcem. Zahteva po znanju slovenskega jezika je zato sorazmerna, nujna in skladna z načeli kakovostnega izvajanja javne službe.

Povsem drugačne pa so okoliščine pri voznikih, ki opravljajo občasne prevoze potnikov (t.i. turistični prevozi), ter pri voznikih, ki izvajajo prevoze blaga. Njihova narava dela se bistveno razlikuje od izvajanja JPP. Pri občasnih prevozi potnikov je stik z uporabniki praviloma omejen, vnaprej dogovorjen in pogosto poteka v mednarodnem okolju, kjer se komunikacija odvija v tujem jeziku. Naloge voznika v tem segmentu niso vezane na strukturirano izvajanje javne storitve, temveč na prevoz v zasebnem ali komercialnem kontekstu, kjer naročnik sam določa standarde komunikacije in potrebna znanja.

Pri voznikih, ki opravljajo prevoze blaga, je neposreden stik z uporabniki storitev minimalen ali povsem odsoten. Težišče njihovega dela je v logističnih in operativnih

nalogah, kot so prevzem in oddaja blaga, izpolnjevanje spremnih dokumentov ter komunikacija s skladiščnim ali carinskim osebjem, kar se pogosto izvaja v več jezikih, zlasti zaradi mednarodne narave cestnega tovornega prometa. Zahteva po obveznem znanju slovenskega jezika za te voznike, zato ni niti sorazmerna niti smiselna, saj narava njihovega dela ne zahteva vsakodnevnih komunikacij s splošno javnostjo v slovenskem jeziku.

Glede na razlike v obsegu stika z uporabniki, naravi dela ter vsebini nalog je utemeljeno, da je pogoj znanja slovenskega jezika obvezen izključno za voznike, ki opravljajo gospodarsko javno službo JPP, medtem ko za voznike, ki izvajajo občasne prevoze potnikov ali prevoze blaga, takšne zahteve ni mogoče upravičiti. Zahteve morajo slediti načelu sorazmernosti, spoštovati posebnosti posamezne dejavnosti in omogočati konkurenčno delovanje na trgu, ne da bi vpisovale pogoje, ki niso neposredno povezani s kakovostjo ali varnostjo izvajanja konkretne storitve.

- *Pohitritev postopkov zaposlovanja napotenih tujcev*

Sistemske rešitve k pohitritvi postopka zaposlovanja tujcev bi bilo potrebno oblikovati tako, da bi s tem omogočali tudi hitrejšo napotitve delavcev v tujino. Mnoge slovenske družbe, ki zaposlujejo tujce, izvajajo storitve zunaj meja Slovenije. Vendar pa delavca podjetje brez pravnomočnega dovoljenja za prebivanje in delo ne more napotiti na delo v tujino. Predlagamo rešitev, da bi lahko tujci tudi s potrdilom o vloženi vlogi ter soglasjem ZRSZ pridobili A1 ali pa da se vzpostavi sistem, ki bi omogočal, da bi bili ti zahtevki prednostno obravnavani v roku 15 dni od prejema vloge. Predlagamo, da država določi nabor dejavnosti, v katerih je omogočeno hitro pridobivanje enotnih dovoljenj in s tem možnost izvajanja storitev v tujini. Nujno je zagotoviti, da se vloge obravnavajo prednostno v sektorjih, ki so neposredno povezani z mednarodnim delom in kjer primanjkuje delovne sile, kot so na primer na področju mednarodnega cestnega prevoza in gradbeništva. Predlagamo, da se po vzoru interventne zakonodaje iz leta 2024 vzpostavi sistem, kjer bodo vloge iz teh dejavnosti prednostno obravnavane na upravnih enotah, kar bo pospešilo postopek izdaje enotnega dovoljenja za prebivanje in delo in s tem omogočilo delavcev opravljanje poklica v razumnem roku.

- *Dolgotrajni postopki pridobitve delovnih dovoljenj za državljane tretjih držav – vozniki tovornih vozil in avtobusov*

Sektor prevoza blaga se že dalj časa sooča s problematiko pomanjkanja voznikov. Ukrep uvrstitve poklica voznika težkega tovornega vozila na seznam deficitarnih poklicev nikakor ne zadostuje, da bi prevozna podjetja pravočasno zapolnila potrebe po voznikih. V zadnjem času pa se vse večje potrebe kažejo tudi na področju prevoza potnikov, in sicer do te mere, da je že ogroženo izvajanje javnih linijskih prevozov (vozniki avtobusov). Naša zahteva, da se poklic voznika avtobusa vključi v Odredbo o določitvi poklicev, za katere zaposlitev tujcev ni vezana na trg dela, do sedaj še ni bila upoštevana.

Prevozniški sektor se pri zaposlitvi voznika, ki prihaja iz tretjih držav, sooča z izredno

dolgotrajnimi postopki pridobivanja potrebnih dokumentov. Ti trajajo tudi po več mesecev, kar je v dobi elektronske obdelave podatkov povsem nesprejemljivo. Ostale evropske države (npr. Nemčija, Hrvaška, Madžarska in Slovaška) so zaradi kroničnega pomanjkanja voznikov že pristopile k izrednim ukrepom, na podlagi katerih lahko voznik tujec (državljan tretjih držav) pridobi enotno delovno dovoljenje najkasneje v roku 5 delovnih dni.

Po vzoru drugih držav, kot so Nemčija, Slovaška, Hrvaška in Madžarska, predlagamo, da tudi Slovenija uvede tovrstne ukrepe, ki bi omogočili pridobitev dovoljenja za prebivanje in delo v roku 15 dni. Predlagamo sistemsko ureditev reševanje vlog za voznike v mednarodnem prometu po vzoru interventne zakonodaje iz leta 2023 in 2024.

- *Sistemska ureditev zagotavljanja tuje delovne sile*

Na državnem nivoju bi bilo potrebno sistemsko urediti področje zagotavljanja delovne sile iz tujine. V primernih državah bi morali ustanoviti centre, kjer bi se izvajali nabor, izbor in osnovno izobraževanje delavcev. Predlagamo, da se ti centri ustanovijo predvsem v oddaljenih azijskih državah, od koder evidentno priteka vedno več kadra. V učnih centrih bi potencialni kandidati opravljali praktični preizkus znanja za izvajanje poklica, hkrati pa bi se v njih lahko izvajale tudi druge izobraževalne vsebine, ki so povezane z razvojem kompetenc za opravljanje poklica. Tako bi lahko delodajalcem zagotavljali ustrezno delovno silo in preprečili drago »uvažanje« delavcev, za katere se nemalokrat izkaže, da sploh ne izpolnjujejo osnovnih potrebnih znanj.

- *Delovni preizkus novo zaposlenega delavca iz tretjih držav*

Delna rešitev za zagotavljanje delovne sile iz tujine bi bila takojšnja uvedba začasnih dovoljenj oziroma možnosti opravljanja poskusnega dela že med postopkom pridobivanja delovnega dovoljenja. Predlagamo, da se za nove zaposlitve delavcev iz tretjih držav v času postopkov pridobivanja vseh potrebnih bivalnih, delovnih in drugih dovoljenj, ki so pogosto izjemno dolgotrajni, še pred sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi uvede institut »delovnega preizkusa«, v okviru katerega bi kandidat lahko že pričel z delom pri delodajalcu. Delovni preizkus bi se izvajal v času, ko kandidat lahko zakonito prebiva v državi na podlagi turističnega obiska. Če kandidat v tem času ne bi pridobil vseh ustreznih dovoljenj, bi se delovni preizkus prekinil. Ob tem predlagamo tudi, da se rok za odločanje o vlogah za delovna in bivalna dovoljenja omeji na največ tri mesece. Takšna ureditev bi bistveno olajšala pridobivanje novih zaposlenih, kar je za številne obrtne panoge izjemnega pomena, saj delodajalci vse težje zagotavljajo ustrezno delovno silo.

- *Prepoved zaposlovanja, samozaposlovanja in dela tujcev*

Prepoved zaposlovanja tujcev je sankcija, ki pomembno vpliva na poslovanje podjetij, še posebej tistih, ki se močno zanašajo na zaposlovanje tujcev. Predlagamo, da se ponovno preveri posamezne določbe 42. člena ZZSDT, ki se nanašajo na prepoved zaposlovanja tujcev. Menimo, da bi bilo smiselno na novo opredeliti težo sankcij za

podjetja, ki se jim kot stransko posledico naloži prepoved zaposlovanja tujcev. To je zelo drastičen ukrep. Strogo sankcioniranje z enako posledico za različne vrste prekrškov lahko pomeni poseg v pravico do dela ter omejitev svobode podjetniškega delovanja.

Seznam kršitev, ki vodijo do prepovedi zaposlovanja tujcev v 42. členu ZZSDT vključuje prekrške po ZDR-1, ZVZD-1, ZPDZC-1, ZUTD in ZZSDT. Pozivamo, da bi bilo smiselno upoštevati stopnjevanje sankcij in predkaznovanost delodajalcev, namesto splošne prepovedi zaposlovanja tujcev od 1 do 5 let, ki velja po trenutni zakonodaji. Predlagamo, da se stranska sankcija izreče ob drugi ali tretji kršitvi, ugotovljenih v obdobju dveh let. Vsaj za polovico naj se skrajša tudi obdobje prepovedi zaposlovanja tujcev, na katero se prepoved nanaša. Prav tako bi bilo primerno razlikovati med hujšimi in blažjimi prekrški, saj pogosto pride do napak zaradi nepoznavanja zakonodaje, predvsem pri manjših delodajalcih. Predlagamo zmanjšanje trajanja stranskih sankcij in prilagoditev kazni glede na ponavljajoče se kršitve.

41. Predlogi za spremembo Zakona o čezmejnem izvajanju storitev

Slovenska podjetja se srečujejo z vrsto administrativnih ovir preden sploh začnejo z delom v tujini. Največ težav podjetnikom povzroča priprava celotne dokumentacije za čezmejno opravljanje storitev, ki jo zahteva država gostiteljica. Prav iz teh razlogov bi se morala naša država zavzemati za odpravo dodatnih in nepotrebnih administrativnih pogojev, v kolikor le-te ne zahteva evropska zakonodaja.

- Rok za izdajo A1 naj se skrajša

Predlagamo, da se skrajša rok za izdajo potrdila A1 s strani ZZS iz pet na tri dni.

- Omilitev pogojev za pridobitev potrdila A1

Pogoj za pridobitev potrdila A1 je med drugim tudi, da delodajalcu v zadnjih treh letih pristojni organ Republike Slovenije ni ugotovil več kot eno kršitev v zvezi s plačilom za delo, delovnim časom, zaposlovanjem na črno, ocenjevanjem tveganj za varnost in zdravje pri delu, usposabljanjem delavcev za varno delo ali zagotavljanjem varnega delovnega okolja in uporabo varne delovne opreme, za katero mu je bila s pravnomočno odločitvijo ali več pravnomočnimi odločitvami izrečena globa za prekršek. Gre za širok nabor možnih kršitev, kjer lahko že manjša administrativna napaka privede do tega, da delodajalec za delavca ne bo mogel pridobiti potrdila A1. Predlagamo, da se to določilo črta iz zakona, saj ta povzroča precejšnje težave vsem delodajalcem pri pridobivanju potrdila A1.

- Skrajšanje obdobja za novo ustanovljena podjetja

Glede na izrazito pomanjkanje delovne sile, s katerim se soočajo delodajalci, predlagamo odpravo administrativne ovire, ki novo ustanovljenim podjetjem otežuje napotovanje tujih delavcev. Po trenutno veljavni ureditvi mora podjetje, ki zaposluje

več kot pet delavcev, v obdobju zadnjih šestih mesecev neprekinjeno zaposlovati vsaj enega delavca. Če je podjetje ustanovljeno krajši čas, mora imeti zaposlenega vsaj enega delavca od ustanovitve dalje. Za podjetja z več kot desetimi zaposlenimi pa velja pogoj, da morajo imeti v zadnjih šestih mesecih zaposlene najmanj tri delavce, oziroma če je podjetje ustanovljeno krajši čas najmanj tri delavce od ustanovitve dalje. V praksi se je izkazalo, da je šestmesečno obdobje predolgo in predstavlja oviro za hitro prilagajanje podjetij potrebam trga dela, zato predlagamo, da se to obdobje v zakonu skrajša iz šest na tri mesece.

- *Pritožba zoper odločbo ZZZS naj bo dovoljena*

Predlagamo spremembo 13. člena ZČmIS, ki določa, da podjetje nima pravice do pritožbe zoper odločbo ZZZS o zavrnitvi obrazca A1. Menimo, da bi morala sprememba omogočiti možnost pritožbe, saj je trenutno edina pravna možnost upravni spor, za katerega pa se podjetja velikokrat zaradi stroškovnega vidika ne odločijo.

- *Razširitev nabora upravičencev za napotitev*

Ob tem, da podjetjem primanjkuje kadra skoraj v vseh panogah, predlagamo, da se omogoči napotitev na čezmejno izvajanje storitev tudi za ciljne skupine kot so študentje, upokojeanci ter brezposelni, ki dela izvajajo po pogodbi civilnega prava.

- *Nadzor nad tujimi ponudniki storitev v Sloveniji*

S sprejetjem Zakona o čezmejnem izvajanju storitev je problematika nadzora nad tujimi ponudniki rešena le delno. Inšpekcijske službe in carinsko službo je potrebno okrepiti tudi s kadrovskega vidika. Inšpekcijski nadzori bi se morali vršiti bolj pogosto in na različnih mestih. S sprejetjem zakona v Avstriji (Zakon o preprečevanju plačnega in socialnega dumpinga, novela LSD-BG), ki je začel veljati s 1.1.2017, je avstrijska finančna policija dobila večja pooblastila pri izrekanju in presoji kazni, kot jih je imela do sedaj. Njihovi nadzori se izvajajo vsepovsod in se začnejo že pri prestopu na njihovo ozemlje.

Na slovenskem gradbenem trgu se vse pogosteje pojavljajo izvajalci iz tujine, ki ne izpolnjujejo predpisanih zahtev za izvajanje del in predstavljajo veliko neloyalno konkurenco domačim izvajalcem del. Predlagamo, da se službe inšpekcijskega nadzora čimprej kadrovske okrepijo in začnejo delovati po avstrijskem vzorcu ali poiščejo podoben vzorec, ki bo učinkovitejše in temeljitejše zagotavljal boljši nadzor. Nadzor je potreben predvsem glede ustrezne prijave za izvajanje obrtne dejavnosti v RS, preverjanja upoštevanja določil delovno pravne zakonodaje in kolektivnih pogodb glede pravic delavcev ter določil predpisov o varnosti in zdravju pri delu na gradbiščih.

Delodajalci iz tujine v večini primerov zaposlujejo cenejšo delovno silo iz manj razvitih držav EU ali tretjih držav. Pri tem delavcem ne zagotavljajo delovno socialnih pogojev in pogojev varnega in zdravega dela, kot jih določajo veljavni predpisi in kolektivne pogodbe v Republiki Sloveniji. S tem so njihove cene lahko bistveno nižje kot cene domačih izvajalcev.

Osnova za tak nadzor je v Obrtnem zakonu, ki v 42. e., f. in g. členu določa, da mora ponudnik iz tujine pred prvim občasnim opravljanjem obrtne dejavnosti vložiti prijavo pri pristojnem organu, zlasti če gre za dejavnost, ki lahko pomeni resno tveganje za javno zdravje ali varnost, kar gradbeništvo nedvomno je.

V zadnjih letih se države članice Evropske unije soočajo z izrazitim povečanjem obsega prevoznih storitev, ki jih na ozemlju EU izvajajo cestni prevozniki s sedežem v tretjih državah. Ta trend zahteva okrepljen in sistematičen nadzor, saj lahko neustrezno regulirano izvajanje prevozov pomembno vpliva na pošteno konkurenco, varnost v cestnem prometu ter delovne standarde v panogi. Posebno kritično področje predstavlja izvajanje prevozov med državami članicami, v katerih prevoznik nima svojega sedeža. Takšni prevozi pogosto potekajo izven neposrednega nadzora pristojnih organov, kar odpira prostor za zlorabe, vključno z izogibanjem pravilom o prepovedi izvajanja kabotaže, neupoštevanjem socialnih predpisov, nezadostnim zagotavljanjem počitkov voznikov ter pomanjkljivim tehničnim nadzorom vozil.

Zaradi navedenih tveganj je potrebno okrepiti nadzorne mehanizme v intenzivnejši in ciljno usmerjen cestni nadzor, s poudarkom na preverjanju zakonitega izvora prevozov, dokumentacije in izpolnjevanja pogojev za izvajanje mednarodnih prevozov. Poostren nadzor ni pomemben zgolj z vidika zaščite domačega prometnega trga pred nelojalno konkurenco, temveč tudi zaradi zagotavljanja varnosti vseh udeležencev v prometu in zaščite pravic voznikov.

42. Vzpostavitev pisarne za čezmejno opravljanje storitev na ključnih gospodarskih trgih

Enotni notranji trg Evropske unije je prinesel številne priložnosti za domače ponudnike storitev, da s svojimi delavci čezmejno opravljajo storitve. Čezmejno opravljanje storitev na enotnem notranjem trgu je za marsikaterega slovenskega obrtnika in podjetnika velika poslovna priložnost in v številnih primerih edina možnost za preživetje podjetja. Še preden lahko naša podjetja z napotenimi delavci opravljajo storitve v sosednjih državah, so soočena s številnimi zahtevami, ki jih morajo zagotoviti, ob vstopu na tuji trg.

Izkušnje naših svetovalcev s podjetniki kažejo, da slovenska podjetja potrebujejo ne le informiranje in izobraževanje, ampak celovito svetovalno in administrativno podporo pri zagotavljanju potrebne dokumentacije in postopkov v fazi prijave opravljanja storitve in napotitve delavcev. Že ob najmanjši napaki pri postopkih prijave in napotitve delavcev ali pri napaki glede zagotavljanja dokazil ob inšpekcijskem pregledu na kraju opravljanja storitve, je podjetje izpostavljeno visokemu tveganju, saj so kazni nesorazmerno visoke naravi napake.

Iz navedenih razlogov predlagamo, da se vzpostavi celovita rešitev oz. storitev - pisarna za čezmejno opravljanje storitev na ključnih gospodarskih trgih, v Avstriji, Nemčiji, ipd.,

za vsa slovenska podjetja, ki bo vsem zainteresiranim zagotavljala celotno podporo pri postopkih potrebnih za čezmejno opravljanje storitev.

OZS je že od samega začetka, ko je bilo omogočeno čezmejno opravljanje storitev, ponudila svetovalno pomoč svojim članom, ki so na enotnem evropskem trgu videli svojo poslovno priložnost. Od uveljavitve storitvene direktive dalje, je OZS za podjetja, ki želijo svoje storitve izvajati na enotnem evropskem trgu postopno oblikovala naslednje oblike podpore in aktivnosti:

- Usposabljanja in izobraževanja (treningi, seminarji, delavnice) namenjene podjetjem za izvajanje čezmejnih storitev v Avstriji, Nemčiji, Italiji in na Hrvaškem.
- Usposabljanja in delavnice za podjetniške svetovalce na lokalni ravni (predvsem za tiste, ki delujejo v bližini meje s sosednjimi državami) za izvajanje čezmejnih storitev.
- Individualno osebno svetovanje podjetjem, ki so želeli izvesti konkreten posel v obliki čezmejne storitve (identifikacija potrebne dokumentacije in izpolnjevanje ustreznih obrazcev oziroma dokumentacije, svetovanje o postopkih priglasitve dejavnosti in prijavljanja napotenih delavcev, identifikacija pristojnih organov itd.).
- Telefonsko in pisno svetovanje podjetjem o čezmejnem opravljanju storitev.
- Ozaveščanje in informiranje o novostih in specifikah opravljanja čezmejnih storitev v različnih državah preko različnih medijev (revija Obrtnik podjetnik, spletne strani OZS, e-novice OZS, glasila OOOZ itd.).
- Sodelovanje na različnih poslovnih dogodkih (okrogle mize, konference, itd.) v organizaciji drugih deležnikov (vladnih in nevladnih) in priprava strokovnih prispevkov na temo čezmejno opravljanje storitev.

Za zagotovitev nemotenega poslovanja slovenskih podjetij pri čezmejnem opravljanju storitev, kar smatramo, da je v nacionalnem interesu, saj majhnost domačega trga ne zagotavlja zadostnega tržnega potenciala, predlagamo, da se obstoječe zbornične storitve nadgradijo s celovitim poslovno svetovalnim servisom v obliki pisarne za čezmejno opravljanje storitev na ključnih gospodarskih trgih (Avstrija, Nemčija, Italija, idr.), ki bo zagotavljala že omenjene celostne storitve za podjetja.

Za izvedbo vzpostavitve in delovanja Pisarne za čezmejno opravljanje storitev, ki bi svoje storitve ponudila slovenskim podjetjem, so potrebne naslednje aktivnosti:

- zagotovitev infrastrukture (določitev/najem pisarne);
- kadrovska okrepitev (zagotovitev 2 strokovnjakov - svetovalcev specialistov, za čezmejno opravljanje storitev ter dodatno predhodno usposabljanje);
- oblikovanje in izvajanje celovitih podpornih in svetovalnih uslug, ki se bodo izvajale v okviru pisarne (skrb za ažurno informiranje – spletno mesto, svetovanje glede opravljanja storitev po telefonu, e-pošti in preko osebnih obiskov v pisarni, izpolnjevanje obrazcev potrebnih za prijavo opravljanja storitev, preverjanje pogojev za opravljanje dejavnosti v tujini – regulirane dejavnosti in pogoji,

izpolnjevanje obrazcev za prijavo napoteni delavcev, pregled in zagotovitev nabora avstrijskih kolektivnih pogodb, ki so osnova za določitev minimalnih plač za napotene delavce, izdelava navodil za računovodje, ki obračunavajo plače v Sloveniji, povezovanje z nadzornimi organi v tujini za hiter in učinkovit prenos informacij do slovenskih podjetij, ki čezmejno opravljajo storitve, pomoč pri izdelavi obračunov za vključevanje delavcev v sklad BUAK, organizacija delavnic za slovenska podjetja, povezovanje domačih in tujih organov ter drugih deležnikov ki so povezani s čezmejnimi opravljanjem storitev, promocija storitev pisarne, itd.).

Z ustanovitvijo pisarne po konceptu one-stop-shop za namene čezmejnega izvajanja storitev bi podjetjem zagotovili celovito podporo na enem mestu, s čimer bi omogočili bolj organiziran, varen in uspešen nastop na avstrijskem trgu ter pomembno okrepili prodornost slovenskega gospodarstva v čezmejnem prostoru.

III. PRENOVA DAVČNEGA SISTEMA

Zahteve za spremembo Zakona o dohodnini in Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb

43. Sprememba dohodninske lestvice in znižanje prispevkov (razvojno/socialna kapica)

OZS predlaga spremembo dohodninske lestvice na način, da se razpon prvega razreda dohodninske lestvice zviša na 11.000 evrov ter obdavči z ničelno dohodninsko stopnjo, zadnji dohodninski razred pa se uporablja za neto letno davčno osnovo nad 120.000 evrov in obdavči po stopnji 45%. Posledično je potrebna prilagoditev tudi razponov v ostalih dohodninskih razredih.

Hkrati predlagamo vzpostavitev socialne/razvojne kapice na prispevke PIZ delodajalca v višini 2,5 kratnika povprečne plače. Večina držav članic EU uporablja sistem kapice na prispevke, v celoti ali deloma le na nekatere vrste prispevkov. Glede na to, da je kapica že vzpostavljena pri samostojnih podjetnikih posameznikih in družbenikih poslovnih oseb, hkrati pa je omejeno nadomestilo plače ter višina pokojnine, menimo, da je vzpostavitev kapice tudi na dohodkih iz delovnega razmerja nujno potrebna.

Predlagamo tudi, da se dodatke za nadurno, nedeljsko in praznično delo oprosti plačila prispevkov. Plačila prispevkov na dodatke bi bila oproščena delavec in delodajalec, znesek, namenjen plačilu prispevka delodajalca naj pripada delavcu, v smislu višjega bruto dohodka. S tem bi se povečala tudi motivacija in pripravljenost delavcev za delo v neugodnih delovnih razmerah. Hkrati sprememba ne bi vplivala na obseg stroškov za plače.

Takšne razbremenitve se ne smejo uveljaviti na račun uvedbe davka na nepremičnine.

44. Uvedba znižane stopnje davka od dohodkov pravnih oseb za mala podjetja

V Sloveniji prevladujejo mikro in majhna podjetja. Poslovanje le-teh je manj stabilno, težje spremljajo neprestane spremembe zakonodaje in tudi težje obstanejo na trgu zaradi nepričakovanih sprememb v poslovnem okolju.

V OZS predlagamo dve stopnji davka od dohodkov pravnih oseb: znižano stopnjo

davka od dohodkov pravnih oseb za mikro in majhna podjetja, po vzoru nekaterih evropskih držav, ter 19% splošno stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb, ki bi veljala za srednja in velika podjetja. S tem ukrepom bi okrepili stabilnost in rast malega gospodarstva ter omogočili odpiranje novih delovnih mest.

45. Poenostavitev pravil pri računovodenju in ugotavljanju davčne osnove za mikro in mala podjetja

Nedopustno je, da imajo v Sloveniji samostojni podjetniki in obrtniki tako zapletena pravila vezana na računovodenje in ugotavljanje davčne osnove. Kljub sprejetju novih Slovenskih računovodskih standardov, ki so pričeli veljati s 1. januarjem 2024, se pravila računovodenja za samostojne podjetnike in mikro podjetja niso v ničemer poenostavila.

Temeljni problem pri uporabi predpisov, ki veljajo pri samostojnih podjetnikih, je namreč v tem, da je podjetnik dolžan kombinirati predpise, ki veljajo specialno zanj, s tistimi, ki veljajo za pravne osebe, kar občutno oteži razumevanje pravnih podlag, s tem pa tudi pravno varnost podjetnikov. Samostojni podjetniki in obrtniki morajo namreč rešitev za posamezen davčni problem najprej iskati v Zakonu o dohodnini, nato pa jih ta zakon, v delu, ki se nanaša na obdavčitev dohodkov iz dejavnosti, napoti na uporabo Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, ki velja od mikro družb do največjih delniških družb. Pri tem v Zakonu o dohodnini ni navedeno, katere člene Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb naj bi samostojni podjetnik uporabljal, temveč mora sam izluščiti, katera pravila iz predpisa, ki velja za pravne osebe, naj bi veljala tudi zanj kot zasebnika.

OZS posledično predlaga, da se davčni predpisi pri tistih malih poslovnih subjektih, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, poenostavijo in uredijo na način, da bo celotna davčna zakonodaja, ki so jo dolžni davčni zavezanci upoštevati pri svojem poslovanju, urejena v zgolj enem davčnem predpisu.

46. Ukinitev obveznega vodenja in spremljanja zalog v mikro družbah

Vodenje materialnega knjigovodstva v mikro družbah je zamudno opravilo, ki ne prinaša dodane vrednosti za podjetje in podjetnika, zato OZS zahteva, da se mikro družbe, kot so opredeljene v 55. členu ZGD-1, razbremenijo nepotrebne administriranja.

Stroški materiala naj se ugotovijo po metodi posrednega ugotavljanja porabe s popisom, kot to velja za podjetnike, ki vodijo knjige po načelu enostavnega knjigovodstva. Nedopustno je vodenje materialnih evidenc vezati na način vodenja knjig, saj to vodi v diskriminacijo med seboj enakovrednih udeležencev na trgu. Z ukinitvijo zahteve po vodenju in spremljanju zalog materiala se bo poenostavilo poslovanje in odpravilo birokratsko delo, podjetnikom in podjetjem pa omogočilo prihranek časa in denarja, ki ga bodo lahko namenili za opravljanje osnovne, pridobitne dejavnosti.

47. Odprava različne obravnave upravičenih oseb za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika po načelu univerzalnega pravnega nasledstva in na davčno nevtralen način

Pri prenosih podjetja na podjetnika prevzemnika se uporabljata dva predpisa vezana na zagotavljanje kontinuitete poslovanja po prenosu, in sicer Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) in Zakon o dohodnini, vendar vsebujeta različna merila glede upravičenih oseb, kar v praksi povzroča nelogične in nedopustne razlike.

V skladu z 72.a členom ZGD-1 podjetnik lahko za časa svojega življenja prenese podjetje na drugo fizično osebo (v nadaljnjem besedilu: podjetnik prevzemnik). S prenosom preidejo na podjetnika prevzemnika podjetje podjetnika ter pravice in obveznosti podjetnika v zvezi s podjetjem. Podjetnik prevzemnik kot univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim podjetjem podjetnika. V nasprotju s to rešitvijo je na podlagi Zakona o dohodnini davčno nevtralni prenos možen le na nekatere osebe, določene v samem zakonu.

Zato OZS predlaga, da se Zakon o dohodnini dopolni na način, da se merila glede upravičenih oseb, ki so določene v 72. a členu ZGD-1, prenesejo tudi v Zakon o dohodnini.

48. Odpravnina iz poslovnih razlogov izplačana delojemalcu, ki je z delodajalcem povezana oseba

Zakon o dohodnini v zadnjem stavku devete točke 44. člena določa, da se za odpravnino zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki bi bila izločena iz davčne osnove dohodka iz delovnega razmerja ne šteje odpravnina, ki je, med drugim, izplačana delojemalcu, ki je z delodajalcem povezana oseba.

OZS meni, da je takšna določba Zakona o dohodnini diskriminatorna, zato predlaga, da se le-ta črta.

49. Uvedba ugodnosti za delodajalca, ki zaposluje prostovoljnega gasilca, pripadnika Civilne zaščite ali drugega reševalca

Delodajalec, ki zaposluje delavca, ki je prostovoljni gasilec ali pripadnik Civilne zaščite ali prostovoljno in nepoklicno opravlja naloge zaščite, reševanja in pomoči v enotah, službah in drugih operativnih sestavah društev in nevladnih organizacij in je aktivni operativni član, naj bo oproščen plačila prispevkov delodajalca iz naslova plač ali pa naj se uvede davčna olajšava za delodajalca v višini izplačane bruto plače zaposlenega.

50. Znižanje davčne osnove samostojnega podjetnika iz naslova delovnopравnih pravic

Zakon o dohodnini omogoča samostojnemu podjetniku znižanje davčne osnove, do Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja, iz naslova povračil stroškov na službeni poti in povračil stroškov z zvezi z delom (prehrana, prevoza na delo in z dela ter terenski dodatek), ne pa tudi iz naslova ostalih pravic, ki pripadajo zaposlenim na podlagi ZDR-1. Ne glede na subjektiviteto je nosilec dejavnosti »zaposlen« v svojem podjetju, zato mora biti posledično upravičen do znižanja davčne osnove iz naslova vseh delovnopравnih pravic, kot to velja za delavce v delovnem razmerju, primeroma regresa za letni dopust, zimskega regresa, nadomestila za ločeno življenje, odpravnine ob upokojitvi, jubilejne nagrade, solidarnostne pomoči in poslovne uspešnosti.

51. Izvzem zavarovalnih premij za skupinsko zdravstveno zavarovanje iz bonitet

Delodajalci lahko za zaposlene osebe sklenejo skupinsko zdravstveno zavarovanje, ki omogoča hitrejši dostop do zdravstvenih storitev. Skrajšanje odsotnosti delavca z dela je za podjetje ključnega pomena, tako z vidika organizacije dela (nadomeščanje) kot tudi s stroškovnega vidika (nadomestila). Ker na trgu ni dovolj usposobljene delovne sile, pomeni skrajšanje časa bolniške odsotnosti neposredni pogoj za opravljanje dejavnosti in nima značaja privatnosti, zato predlagamo, da se tovrstna zavarovanja, ki so v prid delavca, delodajalca in nenazadnje celotne družbe, izključijo iz bonitet in štejejo za davčno priznan odhodek.

52. Nevštevanje povračil stroškov v davčno osnovo dohodkov iz drugega pogodbenega razmerja

Pri obračunu dohodka iz drugega pogodbenega razmerja se od 1. 2. 2024 prispevki za socialno varnost obračunajo od osnove, ki predstavlja bruto dohodek, vključno s povračili stroškov, zmanjšan za 10 % normiranih stroškov. Zakonodajalec je pri spremembi sledil sodbi Vrhovnega sodišča X Ips 367/2015, ki je odločilo, da je potrebno pri obdavčitvi izhajati iz objektivnega neto načela, ki zagotavlja davčno pravičnost, ker terja, da se od dohodka odštejejo za njegovo pridobitev potrebni stroški, saj je le (pozitivna) razlika tista, ki dejansko pomeni povečanje premoženja (ekonomske moči) davčnega zavezanca.

Predlagamo spremembo 4. odstavka 41. člena ZDoh-2 na način, da se tudi za potrebe obdavčitve dohodka iz drugega pogodbenega razmerja povračila stroškov ne všttevajo v davčno osnovo prejemnika. Normirani stroški (10 %), ki znižujejo davčno osnovo,

so namenjeni kritju materialnih stroškov, ki zavezancu nastajajo pri opravljanju dela, kot npr. pisarniški material, administrativni stroški, amortizacija delovnih sredstev, ipd. Zato bi bilo potrebno dopolniti drugi stavek 4. odstavka 44. člena ZDoh-2 in v okvir uveljavljanja dejanskih stroškov vključiti tudi dejanske stroške prehrane. Za namene spremljanja podatkov o izplačanih povračilih stroškov predlagamo, da se povračila stroškov poročajo v REK-O obrazcu.

53. Ukinitev posebnega davka na določene prejemke

Pri izplačilu dohodka iz občasnega in začasnega dela upokojencev in podjetne pogodbe je delodajalec dolžan obračunati in plačati posebni davek v višini 25 %. Posebni davek je bil v preteklosti uveden iz razloga, da se dohodki iz delovnega razmerja ne bi prelivali v druge dohodke iz zaposlitve, ki niso bili obremenjeni s prispevki za socialno varnost (dohodek iz podjetne pogodbe).

Ker se pri podjetni pogodbi in občasnem in začasnem delu upokojencev obračunajo, odvedejo in plačajo prispevki za socialno varnost, predlagamo ukinitev Zakona o posebnem davku na določene prejemke (ZPDDP) in črtanje 27. e člena ZUTD-1. Zaradi dodatnega davka je obremenitev teh dohodkov bistveno višja, kar vodi v izogibanje teh oblik dela in nedovoljene prakse, hkrati pa otežuje vključitev upokojencev na trg dela.

54. Ugodnejša davčna obravnava napotenih delavcev

Zaradi spremembe 2. odstavka 144. člena ZPIZ-2, ki s 1.1.2024 izenačuje osnovo za prispevke napotenih delavcev ne glede na podlago zavarovanja, podjetja prenašajo sedež poslovanja in prezaposlujejo delavce v države z ugodnejšo davčno obravnavo (predvsem na Hrvaško).

Z namenom ohranitve konkurenčnosti slovenskih podjetij, ki poslujejo na tujih trgih in varovanja zdravstvene blagajne predlagamo:

- spremembo 45.a člena ZDoh-2 (dvig iz 20% na 60% plače, omejitev olajšave na 3.000 EUR in črtanje pogojev za uveljavljanje);
- spremembo 44/4.b člena ZDoh-2 pri povračilu stroškov prehrane in nastanitve (črtanje roka napotitve).

55. Sprememba 59. člena ZDoh-2 (prenehanje opravljanja dejavnosti zaradi upokojitve)

Predlagamo, da za zavezance, ki ugotavljajo davčno osnovo po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih in prenehajo z opravljanjem dejavnosti zaradi upokojitve, velja posebna davčna obravnava. Tem zavezancem naj se priznajo normirani odhodki v

višini 80% prihodkov, saj se jim zaradi potrebnih prilagoditev v povezavi s prenosom sredstev v gospodinjstvo, davčna osnova bistveno zviša.

56. Davčna obravnava ukrepov promocije zdravja pri delu in uskladitev zneskov z inflacijo

Zakon o varnosti in zdravju pri delu opredeljuje, da mora delodajalec načrtovati in izvajati promocijo zdravja na delovnem mestu, zagotoviti potrebna sredstva in način spremljanja izvajanja. Delodajalec je dolžan izvajati aktivnosti in ukrepe z namenom ohranjanja in krepitev telesnega in duševnega zdravja delavcev, pa vendar se ukrepi, zaradi odsotnosti zakonskih določb, po večini všttevajo v davčno osnovo prejemnika.

Predlagamo dopolnitev 3. odstavka 39. člena ZDoh-2 na način, da se za boniteto ne štejejo dohodki prejeti v denarju ali naravi iz naslova promocije zdravja na delovnem mestu do višine 500 EUR na leto, kot npr. povračilo stroškov delavnic in izobraževanj, zagotovitev zdrave prehrane, prilagoditev delovnih mest, oprema za sprostitev, ipd. Stroški v zvezi z izvajanjem promocije zdravja pri delu, naj se štejejo za davčno priznan odhodek.

Prav tako predlagamo, da se vsi zneski dohodkov, prejemkov in povračil stroškov, določeni v ZDoh-2 in Uredbi o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja, ki se ne všttevajo v davčno osnovo prejemnika, uskladijo z inflacijo. Višina povračil stroškov je namreč neusklajena že vrsto let, kar povzroča dodatne obremenitve delodajalcev in nižje prejemke delavcev (primer: Delodajalec nudi delavcem organizirano prehrano. Cena obroka znaša 10 EUR in več, neobdavčeno izplačilo pa se presoja po Uredbi (7,96 EUR). Delodajalec je dolžan razliko vključiti v davčno osnovo zaposlenega, hkrati pa od razlike obračunati prispevke delodajalca v višini 17,1%).

Davčne olajšave

OZS se zavzema za uveljavljanje in razširitev davčnih olajšav:

57. Razširitev možnosti uveljavljanja davčnih olajšav iz dejavnosti

V Sloveniji smo imeli do konca leta 2004 v Zakonu o dohodnini predpisane olajšave za začetnike. Te so bile kasneje ukinjene z utemeljitvijo, da vsebuje nov Zakon o dohodnini tudi nov način pokrivanja izgube v višini 100 odstotkov dosežene davčne osnove, zaradi česar naj začetniške olajšave ne bi bile več potrebne. V letu 2013 so

bile sprejete spremembe Zakona o dohodnini in Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, na podlagi katerih je odslej možno pokrivanje izgube le v višini 50 % ugotovljene davčne izgube, kar povzroča zlasti malim poslovnim subjektom na začetku njihove poslovne poti številne probleme. Z letom 2025 pa se prenos neizkoriščene davčne izgube celo omejuje na obdobje naslednjih petih let.

Predlagamo naslednje spremembe obstoječih olajšav:

a. Olajšave za vlaganja v opremo

V nekaterih dejavnostih pohištvena in pisarniška oprema predstavlja bistven, osnoven in obvezen element, ki zavezancu omogoča poslovanje in ustvarjanje dodane vrednosti (npr. trgovinski regali, različne vrste vozičkov (komisionarni, nakupovalni idr.), blagajniške mize, delovni pulti v trgovinah, insektomati, pohištvo v nastanitvenih in gostinskih obratih, ipd.), zato jih ne moremo uvrščati v kategorijo »pohištva in pisarniške opreme«, za katero ni moč uveljavljati investicijske olajšave. Predlagamo, da se v 1. točki 2. odstavka 55.a člena ZDDPO-2 kot izjema doda nakup pohištvene in pisarniške opreme, ki se šteje za del proizvodnje (osnovne) opreme zavezanca. FURS je v pojasnilu št. 0920-12146/2024-4 z dne 22. 10. 2024 že pojasnil, da se hladilniki in zamrzovalniki v proizvodnji in trgovini štejejo za opremo, za katero zavezanci lahko uveljavljajo olajšavo, zato menimo, da je zgornja zahteva utemeljena.

b. Ponovna uvedba znatnih olajšav za investicije v izgradnjo in vzdrževanje stanovanjskih objektov

Občani bi olajšave lahko uveljavljali na podlagi računov za opravljene tovrstne storitve. Poudarek bi lahko bil dan gradnji in ukrepom za energetska učinkovitost in ekološko naravnost. S slednjim ukrepom se naslavlja tudi siva ekonomija.

c. Olajšave za prvi vstop v podjetništvo

OZS zahteva, da se za spodbujanje nastajanja novih podjetij in za stimuliranje prehoda iz ilegalne v legalno ekonomijo ponovno uvede davčno olajšavo za prvi začetek opravljanja dejavnosti, in sicer za prvo leto poslovanja v višini 100 odstotkov, za drugo leto poslovanja pa v višini 50 odstotkov.

d. Olajšave za zaposlovanje

Obstoječa določila Zakona o dohodnini kot tudi Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, predvidevajo olajšavo samo za zaposlitev oseb iz ciljne skupine:

- mlajših od 29 let, starejših od 55 let, ali oseb v poklicu, za katerega na trgu dela primanjkuje iskalcev zaposlitve, pri čemer ta oseba v obdobju zadnjih 24 mesecev ni bila zaposlena ali

- mlajših od 25 let, ki se zaposlujejo prvič.

OZS predlaga širitev olajšave za zaposlovanje:

- na zaposlitev vseh brezposelnih oseb, ki so bile pred zaposlitvijo vsaj šest mesecev prijavljene v evidenci brezposelnih oseb pri Zavodu RS za zaposlovanje in v obdobju zadnjih 24 mesecev niso bile zaposlene pri tem zavezancu ali njegovi povezani osebi;
- na zaposlitev skrbnikov do otrokovega 15. leta starosti, saj je v tej skupini zaznati pogosto odsotnost z delovnega mesta zaradi nege, kar delodajalce odvrča od zaposlitve in
- na zaposlitev upokoencev.

e. Uvedba investicijskih olajšav za vlaganja v nepremičnine, namenjene poslovni rabi
OZS predlaga uvedbo olajšav za vlaganja v nepremičnine, ki so namenjene poslovni rabi. Obstoječe davčne olajšave za zeleni in digitalni prehod, to je vlaganja v energetske učinkovitost stavb, se lahko uveljavljajo le za nakup določenih materialov in opreme. Omejitev uveljavljanja olajšav negativno vpliva na obseg proizvodnih kapacitet, zavira razvoj in rast podjetij ter novega zaposlovanja.

Predlagamo, da se olajšave za investiranje preoblikujejo na način, da se v okviru te olajšave omogoči tudi olajšava za vlaganja v nepremičnine, ki so namenjene poslovni rabi.

f. Davčne olajšave za predhodno arheološko raziskavo

Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1) zahteva na varstvenih območjih dediščine predhodno arheološko raziskavo. Predhodna raziskava je raziskava dediščine ali arheoloških ostalin, ki jo je treba opraviti, zato da se pridobijo informacije, potrebne za vrednotenje dediščine ali arheoloških ostalin pred posegi v prostor ali pred graditvijo, se natančneje določijo ukrepi varstva ali se z njo dediščina ali arheološka ostalina deloma ali v celoti nadzorovano odstrani. V okvir raziskave sodi tudi poizkopavalna obdelava arhiva arheološkega najdišča. Stroški raziskave se gibljejo od nekaj sto evrov dalje in so odvisni od vrste, obsega in zahtevnosti raziskave. Skladno z zakonom stroške predhodne arheološke raziskave načeloma nosi investitor gradnje, razen v primerih iz 3. odstavka 34. člena zakona. V izjeme zakon uvršča predhodno arheološko raziskavo pri gradnji stanovanj za lastne potrebe, če je investitor fizična oseba, in v primerih gradnje neprofitnih najemnih stanovanj, pri čemer se trenutno iz proračuna v primeru tovrstne stanovanjske gradnje financira le predhodni pregled terena v namen vrednotenja.

Predlagamo, da država krije stroške teh raziskav ali pa je potrebno uveljaviti 100% davčno olajšavo za investitorje, samostojne podjetnike in druge pravne osebe

zasebnega prava, torej da se arheološka raziskava prizna kot naložba v raziskavo, kar v resnici je, saj je arheološka metoda raziskave mednarodno priznana raziskovalna metoda. Arheologija ima tudi svoj oddelek na ZRC SAZU, kar še dodatno potrjuje, da gre za znanstveno metodo raziskovanja.

Zahteve za spremembo Zakona o davku na dodano vrednost

58. Možnost kontinuirane identifikacije za DDV pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo

Pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo se podjetje samostojnega podjetnika preoblikuje v gospodarsko družbo. V praksi je to tako, da naslednji dan AJPES izbriše podjetnika iz poslovnega registra na dan pred vpisom nove družbe v sodni register. Do konca leta 2011 je poslovni subjekt lahko FURS predložil izpis iz sodnega registra tudi v nekaj dneh po vpisu statusnega preoblikovanja in je FURS, ne glede na to, novo družbo identificiral za DDV za nazaj - z datumom registracije nove družbe. Že nekaj časa pa ni več možno nove družbe identificirati za DDV z datumom za nazaj na dan registracije, temveč šele od dejanskega dne identifikacije za DDV, kar pa je lah-ko kar nekaj dni kasneje. V vmesnem času nova družba ni identificirana za DDV, kar pomeni, da se je prekinila njena kontinuiteta identifikacije, posledično bi oba poslovna subjekta (pre-nosni in prevzemni) lahko izgubila vsa upravičenja, ki sta jih pridobila iz preteklega poslovanja. Še večji problem je zaračunavanje DDV v tem vmesnem obdobju in davčne posledice za prejemnika računa, če bi bil DDV na njem vseeno zaračunan, identifikacije pa še ne bi bilo.

Podoben problem z identifikacijo za DDV nastane tudi pri prenosu podjetja samostojnega podjetnika na podjetnika prevzemnika po 72. a členu ZGD-1.

OZS zahteva ureditev ustreznih pravnih podlag (spremembe Pravilnika o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost), ki bi poslovnim subjektom, ki se formalno statusno preoblikujejo oziroma prenašajo dejavnost na podjetnika prevzemnika, dovoljevale neprekinjeno identifikacijo za DDV tudi po prenosu oziroma preoblikovanju, na podlagi univerzalnega pravnega nasledstva.

59. Povračilo DDV-ja upniku za prijavljeno terjatev v insolventni postopek dolžnika

V skladu z Zakonom o davku na dodano vrednost upnikom, ki so zavezanci za DDV, ni

potrebno čakati na zaključek stečajnega postopka, ki lahko traja več let, da pridejo vsaj do povrnitve DDV-ja. Vendar pa je pogoj, da lahko upnik - zavezanec za DDV popravi (zmanjša) znesek obračunanega in neplačanega DDV v stečaju, da so prijavljene terjatve priznane. OZS zahteva, da se upniku omogoči, da popravi DDV (ga zmanjša) že na podlagi prijave svoje terjatve v insolventni postopek in ne šele po tem, ko upravitelj preizkusi in prizna terjatev.

Še zlasti je naveden predlog relevanten glede na določila ZFPPIPP-G, s katerim se je uzakonilo, da se v osebnem stečaju, kjer je stečajna masa neznatne vrednosti ali ne zadošča niti za stroške stečajnega postopka, odloži ali celo ne opravi preizkusa terjatev. Gre za določbo, ki je izrazito v nasprotju z interesi upnikov oziroma v njihovo škodo. Upniki, zlasti v takšnih stečajih, imajo že sicer malo možnosti za poplačilo svojih terjatev oziroma nič. Zato je za njih edina dobra stvar v takšnem stečaju možnost, da dobijo (čim prej) »povrnjen« vsaj že plačan DDV (ki lahko pomeni tudi visoke zneske, predvsem pa pomembne za upnika) in to še predno se stečaj zaključi. V skladu s 4. odstavkom 39. člena ZDDV-1 tako upnikom, ki so zavezanci za DDV, ni potrebno čakati na zaključek stečajnega postopka, ki lahko traja več let, da pride vsaj do povrnitve DDV-ja.

Gre za neutemeljeno različno urejanje posledic oziroma sistema med družbami v stečaju, kjer bo odbitek možen prej, in pri s.p., kjer bo odbitek možen šele po več letih (do izdaje sklepa o preizkusu terjatev). Glede na navedeno predlagamo spremembo ZDDV-1 tako, da bi za refundacijo DDV zadoščala prijava terjatev v insolventnem postopku in ne šele njeno priznanje.

60. Pavšalno ugotavljanje osnove za DDV

Kljub obvezni identifikaciji za DDV bi samostojni podjetniki in mikro družbe plačevali DDV na pavšalen način tako, da bi od obračunanega DDV od obdavčljivega prometa blaga in storitev odšteli pavšalno priznan vstopni DDV (po zgledu pavšalnega nadomestila - kmetje).

Koristi od pavšalne obdavčitve tudi na področju ugotavljanja osnove za DDV bi imeli tako samostojni podjetniki in mikro družbe kot tudi država, saj bi bilo manj administriranja, poročanja, s tem pa bi bilo tudi lažje zagotavljati davčni nadzor na eni strani in večjo davčno varnost na drugi strani. Samostojni podjetniki in mikro družbe bi imeli manjše stroške računovodstva, poslovne knjige bi lahko vodili v skladu s svojimi poslovnimi potrebami (za poslovno odločanje in komunikacijo s poslovnim okoljem), ne pa pretežno za davčne potrebe.

Na tak način podjetniki vodijo enostavnejše evidence pri ugotavljanju osnove za obdavčitev dohodka iz dejavnosti, medtem ko so evidence za ugotavljanje obveznosti iz naslova DDV nespremenjene in zelo zapletene.

61. Uporaba nižje stopnje DDV za osebne storitve s pretežnim deležem ročnega dela in za izdelke domače in umetnostne obrti

V Sloveniji so izdelki in storitve v okviru določenih obrtnih dejavnosti, ki izvajajo storitve za končnega potrošnika (nekateri izmed njih so v izumiranju ali pa del slovenske nesnovne dediščine), obdavčeni z 22 % DDV, zaradi česar so njihove storitve in izdelki predragi za končnega porabnika, kar nosilec teh dejavnosti ne onemogoča dostojnega preživljanja. Mojstri v teh poklicih stežka najdejo naslednike, zato se pretežno odločajo za zaprtje obratovalnic in delavnic, s tem pa trg izgublja dragocene ponudnike storitev.

Utemeljeno zahtevamo, da se Vlada sooči s problemom osebnih storitev s pretežnim deležem ročnega dela in pristopi k spremembi Zakona o davku na dodano vrednost, na podlagi katere bi se nižja stopnja DDV (9,5 %) uporabila tudi za promet blaga in storitev tistih obrtnih dejavnosti, ki se izvajajo pretežno na ročni način (na primer pleskarstvo, avtoservis, kamnoseštvo, šivanje po meri in izdelava pletenih in kvačkanih izdelkov, izdelava čevljev, dejavnost kemičnega čiščenja in pranje, storitev fotografiranja, dimnikarske storitve ipd.) ali so izumirajoče (domača in umetnostna obrt) ali pa so bile nepremišljeno uvrščene med dejavnosti, ki so obdavčene s splošno, 22 % stopnjo DDV (kozmetične, pedikerske in druge storitve za nego telesa).

62. DDV po plačani realizaciji

OZS predlaga preoblikovanje sedanjega modela v bolj uporabnega, s ciljem izboljšanja likvidnosti malih podjetij.

Zahteve za spremembo Zakona o davčnem postopku

63. Dvig meje za davčno izvršbo na 50 evrov

Slovenski davčni sistem temelji na prostovoljnem izpolnjevanju davčnih obveznosti, kar v praksi pomeni, da večina davčnih zavezancev svoje obveznosti poravnava v zakonsko določenem roku. Gre za institut samoobdavčitve, ko davčni zavezanci sami napovejo davek v davčnih obračunih ter na tej podlagi izračunajo svojo davčno obveznost. Razlika med izračunano davčno obveznostjo in dejanskimi vplačili iz tega naslova pomeni davčni dolg, to je kategorija, ki jo spremlja Finančna uprava Republike Slovenije.

V preteklih letih se je, in se še, veliko pravnih oseb v Sloveniji sooča s plačilno nedisciplino. Podatki sicer kažejo, da število pravnih oseb, ki imajo neporavnane obveznosti nad pet dni neprekinjeno, počasi upada, število plačilno nesposobnih subjektov in njihov znesek sta manjša tudi v primerjavi s preteklimi leti. Ne glede na izboljšanje pa

plačilna nedisciplina še vedno povzroča težave predvsem malim podjetjem, saj njihov finančni položaj zaradi zakasnitve izplačil ali izpada plačil kratkoročno in dolgoročno ni sposoben prenesti večjih obremenitev. Posledično so dolžne pravne osebe financirati dolžnike precej daljši čas (že ob tako daljših plačilnih rokih), kar seveda vpliva na njihovo lastno plačilno sposobnost.

Posledično OZS predlaga, da tudi država prevzame del bremena plačilne nediscipline in sicer v obliki dviga praga, ko FURS lahko začne davčno izvršbo nad davčnim dolžnikom.

OZS predlaga, da se davčna izvršba nad davčnim dolžnikom uvede, če znesek neplačanega davka presega 50,00 evrov. Trenutni 149. člen Zakona o davčnem postopku (ZDavP-2) namreč določa, da se davčna izvršba ne začne, če znesek davka, razen v primeru iz 146. člena ZDavP-2, ne presega 25,00 evrov.

V času prihajajoče krize pa predlagamo še, da se v tem obdobju določi drugačen pogoj, kot je absolutni znesek davčnega dolga, da lahko subjekt dostopa do državne pomoči za blaženje kriz (npr. cene nafte). S tem se zagotovi, da določeni pogoji za pridobitev državnih pomoči ne bodo izključevali subjektov, ki bi bili pomoči morda še najbolj potrebni.

64. Dvig meje za odkup zlata v gotovini

Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2) v 36. členu določa, da so pravne in druge osebe, ki opravljajo dejavnost oziroma, ki kupujejo blago ali storitve od drugih oseb, tudi fizičnih oseb, oziroma izvajajo plačila drugim osebam, tudi fizičnim, dolžne plačila, za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila prejemnikom, nakazovati na njihove transakcijske račune, odprte pri ponudnikih plačilnih storitev. Izjeme od obveznosti nakazovanja na transakcijske račune so določene v 23.a členu Pravilnika o izvajanju Zakona o davčnem postopku. Na podlagi 2.točke prvega odstavka navedenega člena je potrebno dohodke, ki jih fizična oseba ustvari ob prodaji zlata (investicijskega ali lomljenega) nakazati na transakcijski račun fizične osebe, če je dohodek višji od 420 EUR.

Dolžnost nakazovanja plačil na transakcijski račun fizične osebe je za panogo odkupa zlata zelo omejujoča, kar vodi do nekonkurenčnosti slovenskih pravnih oseb in posameznikov, ki opravljajo dejavnost odkupa zlata od fizičnih oseb, glede na primerljive poslovne subjekte s sedežem na območju sosednjih držav, ki imajo manj omejujoče davčne ureditve oziroma omejitve za tovrstno poslovanje (Avstrija in Hrvaška imata izplačila v gotovini pri 10.000 EUR). Ustvarja se črni trg, ki pomeni izgubo nadzora nad tovrstnim poslovanjem, kakor tudi izgubo davčnih prihodkov, izguba strank pomeni izgubo dobička in delovnih mest, vse to pa vodi do nezaupanja strank, ki pri prodaji zlata ne dobijo takojšnjega plačila, kar odvrta predvsem nerezidente in starejše ljudi, ki na splošno nimajo zaupanja v bančno poslovanje.

Predlagamo, da se meja za odkup zlata v gotovini s sedanjih 420 EUR dvigne na 5.000 EUR, kot je sicer določena za namene omejitve gotovinskega poslovanja v Zakonu o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-1).

Ostale zahteve na davčnem področju

65. Zmanjšanje kazenskih sankcij v Zakonu o davčnem potrjevanju računov

Zakon o davčnem potrjevanju računov v 18., 19. in 20. členu določa kazenske sankcije za tiste davčne zavezance, ki ne izpolnjujejo oziroma kršijo zakonsko določena pravila. Obstoječe kazenske sankcije so na področju davčnega potrjevanja računa nesorazmerno visoke glede na velikost (za mikro družbe) in poslovanje posameznih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov (tisti, ki ne dosegajo prometa niti 50.000 evrov). Prav tako so obstoječe kazenske sankcije previsoke pri tistih zakonskih prekrških zavezancev, ki so se izkazali kot napaka in ne kot naklepno dejanje.

66. Zahteve glede nepremičninskega davka

Pri uvedbi davka na nepremičnine mora Vlada RS upoštevati dejstvo, da mora biti nova obdavčitev primerljiva z obstoječim nadomestilom za uporabo stavbnega zemljišča. OZS ne pristaja na dodatne obremenitve obrtnikov in podjetnikov ter zahteva celovito prenovo obstoječega sistema.

Zakon o davku na nepremičnine mora jasno opredeliti davčno osnovo in iz nje izhajajočo davčno obveznost posameznega davčnega zavezanca. Davčna stopnja naj se določi glede na vrednost in namen rabe nepremičnine (stopnja davka za poslovne nepremičnine, v katerih podjetniki opravljajo dejavnost, mora biti primerljiva s stopnjo za rezidenčna stanovanja). Predlagamo tudi, da se vlaganja v nepremičnine upoštevajo za namene obdavčevanja stanovanjskih nepremičnin, saj bi s tem spodbudili lastnike nepremičnin, da se stanovanja ne le oddaja, ampak v njih tudi primerno vlaga in obnavlja.

Prav tako naj se zagotovi učinkovito pravno varstvo lastnikov nepremičnin in najemodajalcev.

67. Zakon o dostopnosti plačilnih sredstev

OZS zahteva, da se v Zakonu o dostopnosti plačilnih sredstev obveza za sprejemanje plačil z elektronskimi plačilnimi sredstvi postavi na višini zneska 50.000 eur prihodkov,

ugotovljenih po pravilih računovodenja, v preteklem koledarskem letu. Hkrati predlagamo dopolnitev izjeme od obveznosti sprejemanja elektronskih plačilnih sredstev za zavezance, ki uporabljajo vezano knjigo računov.

Menimo, da je v predlogu zakona meja postavljena nerazumno nizko in ne odraža dejanskega stanja pri ponudnikih blaga in storitev, ki poslujejo celo leto. Predpisovanje nerazumnih zahtev, dodatno obremenjevanje obrtnikov in podjetnikov ter poseganje v poslovno politiko zavezanca je nedopustno in ustavno sporno.

IV. ZNANJE ZA PRIHODNOST

68. Predlog za regulacijo izobraževanja odraslih na področjih, nevarnih za zdravje

Na trgu opažamo znatno povečanje ponudbe izobraževanja odraslih na vseh področjih – tudi na področjih, kjer se dejavnost opravlja na obrtni način. Izobraževanje odraslih se opravlja velikokrat brez ustreznih znanj, cene izobraževanj pa so zelo visoke.

Tudi pri drugih izobraževanjih za odrasle ni določenih pogojev glede prostora, v katerem se izvaja izobraževanje, niti za učitelje oziroma mentorje, ki izobražujejo. Zato menimo, da je potrebno to področje ustrezno urediti vsaj za izobraževanje odraslih, kjer obstaja nevarnost za zdravje oziroma za dejavnosti, za katere je potrebno obrtno dovoljenje.

69. Dopolnitev vpisnih pogojev v program frizer

Sekcija frizerjev predlaga ponovno uvedbo preizkusa spretnosti pred vpisom v izobraževalni program frizer. Predlagamo dopolnitev vpisnih pogojev v izobraževalni program frizer (SPI), kjer bi bodoči dijaki opravljali preizkus spretnosti že pred vpisom.

Za opravljanje frizerskega poklica so ročne spretnosti ključnega pomena. Praktično usposabljanje z delom je poleg praktičnega pouka zelo pomembno za pridobivanje poklicnih kompetenc. Ob tem posebej poudarjamo, da frizerske storitve pomenijo delo neposredno na strankah oziroma ljudeh. V preteklosti so vsi bodoči dijaki že pred vpisom opravljali preizkus spretnosti.

70. Vajeništvo

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije ponovno izpostavlja zahtevo po pomembni vlogi zbornice pri izvedbi vajeništva. Za uveljavitev in kakovosten razvoj vajeništva je potrebno zagotoviti kakovostna učna mesta ter stabilen in dolgoročen sistem financiranja za razvoj učnih mest in vzdrževanje sistema. Delodajalcem, ki vstopajo v sistem vajeništva je potrebno zagotoviti sistemska sredstva za izvedbo praktičnega usposabljanja z delom v delovnem procesu.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje naj omogoči izvajanje vajeništva na vseh šolah, ki izvajajo javno veljavne programe na srednjem poklicnem nivoju.

Potrebno je zagotoviti sistemska sredstva za podporno okolje, ki je vpeto v praktično usposabljanje z delom v srednjem poklicnem izobraževanju.

71. Promocija obrtnih poklicev

Ena od pomembnejših aktivnosti zbornice na področju izobraževanja je promocija vajeništva in poklicnega izobraževanja. Kako mlade in njihove starše prepričati, da se bodo odločili za karierno pot v poklicnem in strokovnem izobraževanju, je ključnega pomena.

S tega vidika mora biti promocija obrtnih poklicev prioriteta. Tudi na tem področju so sredstva, ki jih namenja država kratkoročna in nesistemska, zato zahtevamo, da se sofinanciranje uredi sistemsko in na državnem nivoju. Le dolgoročna vizija promocije bo prinesla zelene rezultate.

72. Izhodišča zaradi nove oblike poklicne mature

Pri vpisu dijakov v srednjo strokovno šolo mora biti potek izobraževanja za vse dijake nedvoumen, ne glede na to ali gre za dijaka, ki bo opravljal poklicno maturo s štirih predmetov ali maturo s petih predmetov. Prav tako morajo imeti vse šole, ki bodo izvajale poklicno maturo s petimi predmeti enake možnosti za pripravo dijakov na maturo. S tem mislimo predvsem na sistemska finančna sredstva in kadrovske potencial. V nasprotnem primeru je to diskriminatorno. Sistemske spremembe morajo biti glede zahtev in obsega znanja za obe obliki poklicne mature, vsebinsko in izvedbeno jasno ter transparentno umeščene v predmetnik in cilje programov, ki v praksi potekajo prek katalogov znanja.

Poseg v odprti kurikulum, ko v naprej določa kvoto ur za pripravo na maturo ni sprejemljiv. Prav z odprtim kurikulumom so dijaki pridobivali dodatna znanja v delovnem procesu glede na potrebe lokalnega okolja. S tem posegom odprti kurikulum zgubi svoj pomen. Seveda pa se z vključevanjem splošnih vsebin v odprti kurikulum odpira vprašanje primerljivosti izvedbe in enakih možnosti dijakov različnih šol.

73. Sofinanciranje fleksibilnejšega načina usposabljanja zaposlenih v obrti in podjetništvu

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije znova ugotavlja, da se skozi različne javne razpise in projekte iz evropskih sredstev in nacionalnega proračuna za izobraževanje in usposabljanje odraslih sicer namenja precejšnja sredstva, da pa ciljne skupine, ki so jim sredstva namenjena in programska usmerjenost razpisov in projektov ne odražajo potreb delodajalcev po aktualnih znanjih in kompetencah (prehod na zeleno, trajnostno, digitalno).

Predlagamo, da se del sredstev iz proračunskih in evropskih razpisov in z ukrepi znotraj aktivne politike zaposlovanja nameni ciljnemu pridobivanju novih potrebnih kompetenc, znanj in spretnosti zaposlenih v obrti in podjetništvu, za prilagoditev znanj tehnološkim

in poslovnim novostim, v krajših, fleksibilnejših oblikah izobraževanja in usposabljanja. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije je pripravljena aktivno sodelovati pri opredelitvi potrebnih vsebin, načrtovanju, organizaciji in izvajanju.

74. Funkcionalna uporaba umetne inteligence v osnovni šoli

V zadnjem desetletju umetna inteligenca postaja ključni dejavnik družbenega, gospodarskega in tehnološkega razvoja. Njena uporaba presega področje informatike in vpliva na vsakdanje življenje posameznikov – od izobraževanja in zdravstva do gospodarstva in javne uprave. Zato je nujno, da se osnovnošolski izobraževalni sistem pravočasno prilagodi tem spremembam ter učencem omogoči razvoj kompetenc za razumevanje in odgovorno uporabo UI.

Obstoječi učni načrti ne zadostujejo več za razvoj napredne digitalne pismenosti. Učenci sicer uporabljajo tehnologijo, vendar pogosto ne razumejo njenega delovanja, omejitev in vplivov.

Velik delež poklicev prihodnosti bo vključeval uporabo umetne inteligence. Zgodnje spoznavanje teh orodij omogoča boljšo pripravljenost in konkurenčnost slovenskih učencev. Predmet naj bo prilagojen starostni stopnji učencev in naj se uvede kot obvezni izbirni predmet ali postopoma kot obvezni predmet.

Predlagamo, da Vlada Republike Slovenije začne postopek priprave in uvedbe predmeta v sodelovanju s pristojnimi institucijami ter strokovno javnostjo. Uvedba predmeta »Funkcionalna uporaba umetne inteligence« predstavlja strateško naložbo v prihodnost Slovenije. S tem bi država zagotovila, da mlade generacije ne bodo zgolj uporabniki tehnologije, temveč njeni razumevajoči, kritični in ustvarjalni soustvarjalci.

V. DIGITALNO IN PODPORNO OKOLJE TER ADMINISTRATIVNA RAZBREMENITEV

75. Državni sekretar za malo gospodarstvo v Kabinetu predsednika vlade

Malo gospodarstvo v Sloveniji predstavlja več kot 90 % gospodarstva, zato je skrajni čas, da malo gospodarstvo ponovno dobi svojega zastopnika. Predlagamo, da se ponovno vzpostavi funkcija državnega sekretarja za malo gospodarstvo, v Kabinetu predsednika vlade, kot je nekoč že bilo. S tem bi zagotovili hitrejše reševanje problemov mikro in malih podjetij.

Naloga državnega sekretarja za malo gospodarstvo bi bila ustvarjati pogoje za razvoj malega gospodarstva, za povečanje števila zaposlenih v mikro, malih podjetjih, izboljšanje pogojev za ustanavljanje in poslovanje mikro, malih podjetij ter zmanjšanje administrativnih ovir in poenostavitev poslovanja mikro in malih podjetij.

76. Sistemsko financiranje reprezentativnih zbornic

Glede na dejstvo, da se v Sloveniji in Evropski uniji zakonodaja pogosto spreminja, podjetja potrebujejo zaščitnika oziroma zastopnika njihovih interesov proti državi. Zbornica vsakodnevno spremlja zakonodajo na različnih področjih in se bori za boljše predpise in lažje poslovanje obrtnikov, podjetnikov, vendar izbranjene ugodnosti koristijo vsi gospodarski subjekti.

Predlagamo več možnih rešitev: menimo, da mora vsak gospodarski subjekt k temu nekaj prispevati, zato predlagamo, da naj bo vsak gospodarski subjekt član ene od reprezentativnih zbornic, odločitev, v kateri bo član, pa naj bo prostovoljna. Poleg tega predlagamo tudi, da država uvede rešitev, ki bo reprezentativni zbornici zagotovila stabilen vir financiranja - prispevek za zastopanje. Eden od možnih načinov je tudi plačilo takse, ki jo podjetja plačujejo in se primerno razdeli med reprezentativne zbornice.

Reprezentativne zbornice opravljajo pomembne naloge za podjetja v okviru podpornega podjetniškega okolja zato predlagamo, da država zagotovi sredstva že obstoječi obrtno-podjetniški zbornični mreži, da se lahko še dodatno krepí in kvalitetno opravlja storitve za podjetja. Obstoječa mreža ima izkušnje, znanje, je mednarodno povezana, zato predlagamo, da se jo krepí, ne pa da se ustanavlja nove organizacije, ki večino sredstev porabijo v začetni fazi za zagon in administracijo. Poleg tega gre za preveliko razvejanost, podvajanje aktivnosti, določene organizacije/agencije ne

zagotavljajo specifičnih svetovanj.

77. Sprememba financiranja sistema SPOT

Sistem je organiziran tako, da se posamezne SPOT točke (Slovenske poslovne točke) financirajo iz različnih virov, odvisno od njihove vloge in organizacijske strukture. Del SPOT točk se financira iz evropskih sredstev, praviloma v okviru projektov, ki jih sofinancira Evropska unija (npr. iz Evropskega sklada za regionalni razvoj). Ta sredstva so namenjena predvsem zagotavljanju brezplačnih podpornih storitev za podjetnike, kot so svetovanje, informiranje in spodbujanje podjetništva.

Po drugi strani pa nekatere SPOT točke delujejo v okviru območnih obrtno-podjetniških zbornic, kjer se njihovo delovanje deloma ali v celoti financira iz članarin. V teh primerih zbornice z lastnimi sredstvi zagotavljajo delovanje točk, saj prepoznavajo njihov pomen za podporo svojim članom in širšemu poslovnemu okolju.

Vendar pa takšen kombiniran model financiranja odpira vprašanja pravičnosti. SPOT točke, ki se financirajo iz evropskih sredstev, imajo zagotovljene stabilnejše vire financiranja, medtem ko so tiste, ki so odvisne od članarin, v manj ugodnem položaju, saj so njihova sredstva omejena in odvisna od pripravljenosti članov za plačevanje. To lahko vodi do neenakih pogojev delovanja, različne kakovosti storitev ter neenakomerne dostopnosti podpore podjetnikom, kar pomeni, da sistem financiranja ni uravnotežen in je nepravičen.

78. Hitrejša pridobivanje soglasij in dovoljenj za umeščanje objektov v prostor

Dolgoletna in sistemska težava pri umeščanju gospodarskih objektov in infrastrukture v prostor, je da so postopki za pridobivanje soglasij in dovoljenj pogosto neučinkoviti, prekomerno zapleteni in izrazito časovno potratni. V praksi ti postopki trajajo tudi deset let ali več, kar za gospodarstvo predstavlja resno oviro pri investicijah, razvoju in ustvarjanju novih delovnih mest.

Tovrstna administrativna neučinkovitost negativno vpliva na konkurenčnost slovenskega gospodarstva, saj podjetja pogosto naletijo na nepredvidljive zamude in stroške, ki jih zaradi počasnih postopkov ni mogoče načrtovati v razvojnih strategijah. V primerjavi z drugimi državami članicami EU je umeščanje v prostor v Sloveniji izrazito počasno, kar zmanjšuje privlačnost za domače in tuje investitorje.

Predlagamo celovit pregled in racionalizacijo upravnih postopkov na tem področju. Naši ključni predlogi so:

- Zmanjšanje birokratskih ovir, zlasti pri podvajanju vlog, soglasij in mnenj, ki se že nahajajo pri pristojnih organih.

- Uvedba zavezovalnih rokov za izdajo mnenj in soglasij s strani soglasodajalcev, s čimer bi se povečala predvidljivost in učinkovitost postopkov.
- Digitalizacija in centralizacija postopkov z vzpostavitvijo enotne kontaktne točke (npr. digitalnega portala), kjer bi investitor lahko na enem mestu vložil vse potrebne vloge in spremljal njihov potek.
- Uvedba poenostavljenih postopkov za določene kategorije objektov, zlasti za manj zahtevne gospodarske in obrtne objekte, ki imajo pomemben vpliv na lokalni razvoj in zaposlenost.

79. Razširitev pravice do vložitve zahteve za oceno ustavnosti na reprezentativne delodajalske organizacije

Predlagamo spremembo Zakona o Ustavnem sodišču (ZUstS), s katero bi se reprezentativnim delodajalskim organizacijam, kot je Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, podelila pravica do vložitve zahteve za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov. S tem bi se položaj delodajalskih organizacij/zbornic izenačil s položajem reprezentativnih sindikatov, ki to pravico že imajo, kadar so ogrožene pravice delavcev.

Trenutna ureditev v 23.a členu Zakona o Ustavnem sodišču ustvarja nesorazmerje v pravnem varstvu interesov ključnih deležnikov v slovenskem gospodarstvu. Medtem ko imajo reprezentativni sindikati možnost neposrednega vlaganja zahtev na Ustavno sodišče, s čimer učinkovito varujejo kolektivne pravice delavcev, so reprezentativne delodajalske organizacije, ki zastopajo interese obrtnikov in malih podjetnikov, omejene na vlaganje pobud, ki imajo bistveno šibkejši procesni položaj.

Naša zahteva po spremembi temelji na naslednjih ključnih argumentih:

Obrtniki in samostojni podjetniki so, podobno kot delavci, pogosto v podrejenem položaju v razmerju do države in podvrženi hitrim zakonodajnim spremembam, ki lahko nesorazmerno posežejo v njihove pravice in ekonomski položaj. Če pravni red priznava reprezentativnim sindikatom vlogo varuha pravic delavcev z neposrednim dostopom do ustavnosodnega varstva, je z vidika načela enakosti (14. člen Ustave) nujno, da se enakovredna možnost zagotovi tudi reprezentativnim delodajalskim organizacijam/zbornicam za varstvo pravic njihovih članov.

Za posameznega obrtnika ali malega podjetnika je sprožitev postopka pred Ustavnim sodiščem praktično nedosegljiva zaradi stroškov, zapletenosti postopkov in zahteve po izkazu neposrednega pravnega interesa. Podelitev pravice reprezentativnim delodajalskim organizacijam/zbornicam bi omogočila kolektivno in učinkovito varstvo, saj bi ena odločitev Ustavnega sodišča rešila pravno vprašanje za tisoče članov hkrati. S tem se sledi tudi načelu procesne ekonomije, saj se prepreči množica posamičnih tožb in pobud, kar razbremeni celoten pravosodni sistem. Kot je Ustavno sodišče že poudarilo v svoji praksi je pravica sindikatov do vložitve zahteve pomembna prav za

hitro razreševanje spornih razmerij in odpravo pravne negotovosti. Enaki razlogi v celoti veljajo tudi za reprezentativne delodajalske organizacije.

Z razširitvijo kroga pooblaščenih predlagateljev se krepi mehanizem nadzora nad ustavnostjo in zakonitostjo predpisov. To zakonodajalca sili k sprejemanju bolj preišljenih in kakovostnih zakonov, kar neposredno prispeva k večji pravni varnosti in predvidljivosti, ki sta ključni za stabilno poslovno okolje.

S sprejetjem take spremembe bi Republika Slovenija naredila pomemben korak k vzpostavitvi bolj uravnoteženega in pravičnega sistema varovanja pravic vseh ključnih socialnih partnerjev ter okrepila temelje pravne države.

80. Digitalizacija malih in srednjih podjetij ter zborničnega podpornega okolja

Slovenija je bila do leta 2022 po indeksu DESI (indeks digitalnega gospodarstva in družbe) nad povprečjem EU (okoli 11. mesto). V zadnjih letih pa je nazadovala in se pomaknila proti sredini ali nekoliko pod povprečje (okoli 17. mesta). Digitalizacija MSP je nujna in ji je potrebno dati večjo pozornost in finančno podporo. Nenazadnje je digitalizacija ključna za konkurenčnost podjetij. Prihaja veliko novih tehnologij, ki jih morajo mikro, mala in srednja podjetja poznati, osvojiti in uvesti v svoje poslovanje.

Poleg nakupa opreme, vzpostavitve ali posodobitve spletnih strani podjetij je potreben tudi dvig digitalnih kompetenc za podjetja, ustanovitev nacionalnega centra za umetno inteligenco, ki bo zagotavljal veščine in podporo delovno aktivnemu prebivalstvu in podjetnikom. Potrebno je tudi sistemsko izobraževanje podjetij s področja umetne inteligence. Potrebne so promocijske aktivnosti in ozaveščenost podjetij o pomenu digitalizacije, umetne inteligence.

OZS bo podjetjem pomagala pri digitalizaciji, zato predlagamo naslednje ukrepe:

- Celosten program podpore na enem mestu (podoben vzorec pozna Bavarska – digitalni bonus). Ta zajema več produktov, ki so neposredno namenjeni podjetjem in so zelo enostavno dostopni (enostavna prijava in hitra odobritev). Vsebinsko podpirajo razvoj, uvedbo in/ali izboljšanje IT varnosti v podjetjih:
1. Digital Standard – subvencija za nakup opreme ali storitve (npr. 30-50%) za digitalizacijo malega ali srednjega podjetja. Subvencija do max. višine 10.000 EUR;
 2. Digital Plus – subvencija za razvoj, uvajanje ali izboljšanje izdelkov, storitev in procesov prek strojne ali programske opreme;
 3. Digital Kredit – ugoden kredit z garancijo za digitalno transformacijo podjetja (do 200.000 EUR za MSP).

4. Digital vavčer – vavčer za svetovanje ali izobraževanje iz področja digitalizacije (50% do 70% upravičenih stroškov izobraževanja ali svetovanje pri verificiranih izvajalcih – do max. višine 10.000 EUR na podjetje).
- Promocija pomena digitalizacije, z namenom povečati zavedanje in znanje o digitalizaciji med podjetji.
 - Izvajanje izobraževanja (klasičnega in e-izobraževanja) za dvig kompetenc podjetij na področju digitalizacije. Cilj je spodbuditi hitrejši prehod podjetij na elektronsko poslovanje.
 - Razvoj uporabnih svetovalnih in izobraževalnih aplikacij za različne branže – vzpostavitev digitalnega podpornega okolja po branžah.
 - Razvijati nove čezmejne e-storitve.
 - Povezovanje različnih javnih in zasebnih podsistemov preko koalicije digitalna.si (podjetniško podporno okolje, javna uprava, izobraževalni sistem v povezavi z gospodarstvom, itd).
 - Zagotovitev finančnih virov za vzpostavitev digitalnega podpornega okolja, ki bo podjetjem in obrtnikom omogočilo dostop do znanj in digitalnih veščin.
 - Vzpostavitev prijaznega digitalnega orodja, ki na transparenten način in uporabnikom prilagojen način, omogoča koriščenje klasičnih in alternativnih finančnih spodbud.
 - Zagotovitev sredstev za oblikovanje splošnih standardnih podpornih orodij za digitalizacijo po posameznih branžah, ki imajo različne potrebe; v skladu s tem pa predhodno pripraviti analizo potreb in izdelati orodja.
 - Programi/javni razpisi morajo biti prilagojeni mikro in malim podjetjem.

81. Finančna pomoč prevzemnikom družinskih podjetij

Pri prehodu iz prve na drugo generacijo propade 2/3 družinskih podjetij, s čimer je ogroženo tudi veliko število delovnih mest, saj družinska podjetja zaposlujejo 70 % aktivnega delovnega prebivalstva.

Predlagamo, da so prevzemniki družinskih podjetij deležni enkratne finančne podpore v obliki nepovratnih sredstev po zgledu pomoči mladim prevzemnikom kmetij, ki dobijo več deset tisoč evrov.

Ukrep bi bil namenjen dvigu produktivnosti in konkurenčnosti s podporo prevzemnikom družinskih podjetij za lažji prevzem in prehod ter stimuliranju potomcev za prevzem podjetij, saj je teh po raziskavah le 9 %.

82. Ponovna regulacija dejavnosti, ki so lahko zdravju in okolju škodljive

Uredba o obrtnih dejavnostih je v letu 2013 število obrtnih dejavnosti, za katere je treba pridobiti obrtno dovoljenje, zmanjšala za tretjino, v primerjavi s prej veljavno uredbo. Odprava izobrazbenega pogoja za nosilca obrtne dejavnosti ne bo prispevala h konkurenčnosti podjetij, niti ne bo vplivala na zmanjševanje sive ekonomije ali dela na črno. S tem ne odpravljamo ene od administrativnih ovir, kar je bil argument države in ne omogočamo širitev podjetniških pobud. Regulacija za nosilca obrtne dejavnosti zagotavlja urejenost pomembnega področja, strokovnost in kakovost ter zdravo konkurenčnost.

Dokaj reguliran vstop v opravljanje obrtnih dejavnosti imajo v Avstriji, Nemčiji, Franciji, podobno tudi v Italiji, vendar se tam pogoji med posameznimi deželami nekoliko razlikujejo. Tako je v Avstriji reguliranih 80 obrtnih dejavnosti, za katere je potrebno izpolnjevati pogoj določenih delovnih izkušenj in ustrezno poklicno kvalifikacijo (v nekaterih dejavnostih tudi mojstrski izpit).

Glede na to, da je v zadnjih desetih letih prišlo do deregulacije dejavnosti, ki predstavljajo resno tveganje za javno zdravje in varnost, predlagamo ponovno regulacijo oziroma regulacijo na višjem nivoju tistih dejavnosti, ki spadajo med obrtne dejavnosti oziroma dejavnosti, katerih opravljanje lahko pomeni resno tveganje za javno zdravje in varnost:

- proizvodnja mesa ter proizvodnja mesnih izdelkov;
- kompletno gradbeništvo (vse dejavnosti s šifro F 41 Gradnja stavb, F 42 Gradnja inženjerskih objektov, F 43 Specializirana gradbena dela);
- slikopleskarska dejavnost;
- gostinska dejavnost;
- frizerska dejavnost;
- kozmetična in pedikerska dejavnost (manikiranje, ličenje);
- kemično čiščenje in pranje.

S spremembo Uredbe o obrtnih dejavnostih se je pri določenih dejavnostih znižala stopnja minimalne poklicne usposobljenosti (npr. dejavnost inštaliranja električnih napeljav in naprav), dejavnost pa je ostala regulirana. Stroka je zato mnenja, da bi bilo v nekaterih dejavnostih smotrno regulirati celo poklic.

Opozarjamo, da je potrebno glede deregulacije ravnati premišljeno ter da se proučijo tako pozitivne kot tudi negativne posledice spremenjene ureditve.

83. Sprememba metodologije za izračun omrežnin

Cene komunalnih storitev so se po uveljavitvi Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja pri nekaterih uporabnikih celo več kot dvakrat zvišale, zato predlagamo, da se uredba ustrezno spremeni. Z Uredbo je namreč določeno, da je cena omrežnine odvisna od zmogljivosti priključka oziroma premera vodomera. Večina gospodarskih subjektov ima vgrajene vodomere večjih velikosti zaradi zagotavljanja varnosti, običajno je to nad DN50. Posledično so ti stroški zaradi večjega faktorja omrežnine zelo visoki. Taka ureditev nerazumno in prekomerno obremenjuje slovensko gospodarstvo in njegovo konkurenčno sposobnost.

Predlagamo, da se uredba spremeni tako, da se kot osnova za obračun stroškov upošteva dejanske (ali pričakovane) količine porabljene vode, saj v nasprotnem primeru prihaja do velikih razhajanj, višina končnega računa za vodo pa ni odvisna od porabe vode, temveč od zmogljivosti vodovodnega priključka in vrednosti infrastrukture v posamezni občini, kar v nobenem primeru ne stimulira porabnikov k racionalnejši rabi vode. Zaskbljujoče je tudi to, da se nekateri porabniki zaradi izredno visokih stroškov odločajo za zmanjševanje velikosti vodomero, kar pa po drugi strani lahko poveča požarno ogroženost oziroma vpliva na slabšo požarno varnost celotne okolice, ne le posameznika neposredno.

84. Zagotovitev enotne digitalne platforme za avtorske pravice za vse kolektivne organizacije (SAZAS, ZAMP in IPF)

Predlagamo vzpostavitev enotne digitalne platforme za avtorske pravice za vse kolektivne organizacije (SAZAS, ZAMP in IPF), ki bo zagotavljala na enem mestu pregled vseh obveznosti iz naslova avtorskih pravic. Kar pomeni, da si podjetje že pred uporabo lahko izračuna tarife za vse kolektivne organizacije na enem mestu. Platforma naj tudi zagotovi, da se podjetje lahko elektronsko priglasí, pred začetkom uporabe in se s tem izogne dogovarjanju z vsako posamezno kolektivno organizacijo.

V OZS se zavedamo varovanja pravic, ki jih kolektivne organizacije varujejo, naše izkušnje pa kažejo, da uporabniki pogosto sploh ne vedo, kaj plačujejo. Zavzemamo se za ureditev, ki bi omogočala vzpostavitev in izmenjavo baz podatkov članov s kolektivnimi organizacijami in s tem redno plačevanje obveznosti. Kolektivne organizacije bi morale članom zbornic nuditi več ugodnosti v obliki popusta in ustrezne prilagoditve višine tarif, saj bi jim povezava zagotavljala podatke uporabnikov in zavedanje o obveznosti plačevanja. Z vidika malih podjetnikov je prejemanje mesečnih položnic s strani različnih kolektivnih organizacij administrativno obremenjujoče, sistem zaračunavanja je nepregleden in nerazumljiv in iz teh razlogov tudi nesprejet.

85. Sprememba načina obračunavanja omrežnine

Trenutni sistem obračunavanja omrežnine ne omogoča podjetjem, ki delajo enoizmensko, prilagajanje energetske porabi, trenutni časovni bloki povzročajo negotovost, sistem je nepregleden.

Nov model obračunavanja omrežnine ne odraža dejanskih stroškov elektrooperaterjev, iz omrežnine pa se bodo financirali tudi drugi cilji (zeleni prehod) ter favorizira določene skupine uporabnikov in neupravičeno obremenjuje industrijo; ne sledi načelu stroškovne ustreznosti in ne upošteva dejstva, da uporaba srednje in visokonapetostnega omrežja z vidika preobremenjenosti elektroenergetskega sistema ni problematična.

Tak model obračunavanja omrežnin je nepregleden in vsebuje arbitrarne kaznovalne elemente, ki nimajo jasne povezave s stroški elektrooperaterjev. Agencija za energijo s sprejeto metodologijo in višino tarifnih postavk posega v materijo, ki bi morala biti urejena v zakonu, zato je kršeno načelo legalitete. Odsotnost razlikovanja med uporabniki pa dodatno predstavlja poseg v pravico do zasebne lastnine in v pravico do svobodne gospodarske pobude.

Spremembe obračunavanja omrežnine naj gredo v smeri večje fleksibilnosti, poenostavitve in prilagoditve tarif v časovnih blokih. Zato predlagamo spremembo Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine, ki bi opredelil bolj razumno določene časovne bloke.

86. Sistemska in enotna ureditev postopka izrekanja denarnih kazni

Večina predpisov, ki jih mora podjetje uporabljati pri svojem poslovanju, določa sankcije za kršitve, največkrat v obliki denarnih kazni (glob). Splošna značilnost teh glob je, da so nesorazmerno visoke, predvsem pri kršitvah, ki se jih ocenjuje kot manjše. Predpisi določajo denarne kazni praviloma v širokem razponu, odločitev o višini pa je prepuščena uradni osebi.

Za malega podjetnika ali obrtnika lahko že ena sama globa pomeni nesorazmeren finančni pritisk, ki ogrozi njegovo poslovanje, sposobnost izplačevanja plač in izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. Zakonodajalec pri določanju višine kazni zasleduje preventivo, a spregleda, da so kršitve pogosto posledica neobvladljivega obsega in nenehnega spreminjanja zakonodaje, kar je posebej izrazito pri subjektih brez lastnih pravnih služb. Ti morajo poleg opravljanja svoje osnovne dejavnosti dnevno slediti zakonodajnim spremembam, različnim tolmačenjem predpisov in neenotni sodni praksi.

Primerjava pokaže, da so globe za sicer manjše formalne kršitve pri registriranih subjektih pogosto višje od kazni za opravljanje dejavnosti na črno. Tako nesorazmerje destimulira zakonito poslovanje in ustvarja vtis, da je delo na črno ekonomsko bolj smotno.

Glede na navedeno predlagamo, da se postopek izrekanja denarnih kazni sistemsko in enotno uredi z upoštevanjem naslednjih temeljnih načel:

- Načelo prioritete opomina (najprej opomin) - kršitelja se mora na ugotovljeno kršitev vedno najprej opozoriti z opominom. Iz opomina mora biti jasno razvidna vsebina kršitve, kršitelju pa se mora določiti razumen rok za njeno odpravo, če je to mogoče. Tak pristop poudarja preventivno vlogo nadzora in spodbuja kulturo prostovoljnega izpolnjevanja predpisov, namesto da bi se osredotočal zgolj na represijo.
- Šele če kršitelj v postavljenem roku ne odpravi nepravilnosti ali če se kršitev ponovi, se izreče sankcija. Predlagamo revizijo kaznovalne politike za ponovljene kršitve, tako da se za prvo ponovitev manjše kršitve izreče najnižja predpisana globa, na primer v višini 200 €. S tem bi se ohranil kaznovalni vidik, a bi bila sankcija sorazmerna s stopnjo nespoštovanja predpisov.
- Nujna je revizija kaznovalnih razponov, ki morajo biti prilagojeni različnim subjektom. Ni razumnega razloga, da je razpon globe enak za samostojnega podjetnika z enim zaposlenim in za veliko gospodarsko družbo. Enak razpon za vse je nepravilčen, saj za nekoga ne pomeni nobenega učinka, za drugega pa lahko pomeni konec poslovanja. Kazni morajo biti sorazmerne z ekonomsko močjo kršitelja (npr. glede na prihodke, število zaposlenih) in njegovo pravnoorganizacijsko obliko (s.p., mikro, mala, srednja, velika družba).
- Višina denarne kazni mora biti sorazmerna s težo in posledicami same kršitve. Pri izreku sankcije se morajo upoštevati vsi relevantni dejavniki na strani kršitelja, kot so njegov namen, stopnja malomarnosti in dejanske posledice dejanja, skladno z že uveljavljenim načelom individualizacije sankcij v sodni praksi.

87. Pobuda za odpravo turistične takse za delavce na terenu

Trenutna ureditev na področju turistične takse pogosto ne ločuje med turističnim obiskom (prosti čas, razvedrilo) in nujno prisotnostjo delavcev, ki na določenem območju opravljajo delo na terenu in tam prenočijo (npr. gradbeništvo, montaža, servis, vzdrževanje infrastrukture ipd.).

Podjetja, katerih narava dela zahteva večdnevno bivanje delavcev izven kraja njihovega stalnega prebivališča, so trenutno finančno obremenjena s plačilom turistične takse, kar povečuje stroške operativnega dela na terenu in povzroča nepotrebno administrativno breme pri vodenju evidenc in obračunavanju takse za osebe, ki niso turisti. Njihovo bivanje ni namenjeno preživljanju prostega časa ali koriščenju turistične ponudbe, temveč je nujen poslovni strošek. Kljub temu so obravnavani enako kot turisti in njihovi delodajalci so obremenjeni s plačilom turistične takse. Trenutna ureditev, ki prepušča odločanje o dodatnih oprostivah občinam, ustvarja neenakopravno obravnavo in pravno negotovost za podjetja, ki delujejo po celotni Sloveniji. Rešitev mora biti

sistemska in enotna na državni ravni.

Namen pobiranja turistične takse, kot ga določa Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT-1), je financiranje in spodbujanje turistične dejavnosti, promocije ter turistične infrastrukture, ki jo koristijo turisti. Delavci na službeni poti niso turisti in njihovo prenočevanje ni posledica turističnega obiska, temveč nujnosti delovnega procesa. Zaračunavanje turistične takse v teh primerih je v direktnem nasprotju s temeljnim namenom zakona in predstavlja sistemsko napako, kjer se poslovni strošek obravnava kot turistična potrošnja.

ZSRT-1 omogoča občinam, da same določijo dodatne oprostitev. V praksi to vodi v neenotno ureditev po državi, pravno negotovost in neenakopravno obravnavo podjetij. Podjetje, ki izvaja dela v različnih občinah, se sooča z različnimi pravili, kar povečuje administrativno kompleksnost.

Zahtevamo sistemsko rešitev na državni ravni, ki bo veljala enotno za vsa podjetja in vse občine. Predlagamo dopolnitev 18. člena ZSRT-1 z novo alinejo, ki bi izrecno oprostila plačila turistične takse vse osebe, ki v nastanitvenem obratu prenočujejo izključno zaradi opravljanja dela, dejavnosti ali službene poti. Predlagamo nadgradnjo sistema e-Turizem, da bi omogočal preprosto označbo »delo na terenu«, ki avtomatsko izloči obračun takse.

Za podjetja, zlasti v dejavnostih kot so gradbeništvo, elektroinštalaterstvo, strojne inštalacije in druge terenske storitve, predstavlja turistična taksa znatno finančno breme, ki neposredno zvišuje stroške poslovanja. Poleg samega zneska takse nastajajo tudi dodatni administrativni stroški, povezani z evidentiranjem, obračunavanjem in plačevanjem te dajatve. Ukinitve te obveznosti bi podjetja neposredno razbremenila in jim omogočila, da sredstva namenijo za razvoj in investicije.

88. Sistemski viri financiranja za poročanje podatkov v statistične namene

Statistični urad RS (SURS) za potrebe državnih statistik po naključnem vzorcu izbira poslovne subjekte za sodelovanje v različnih raziskavah (npr. četrtno poslovanje poslovnih subjektov POSL-P/ČL, IND/L-Industrijska proizvodnja, PDM-Prosta delovna mesta, INOV-Inovacije idr.), zaradi česar izbrani poslovni subjekti tudi po večkrat letno prejmejo obvestila za izpolnjevanje različnih podatkov za namene statističnega raziskovanja. Izbrani sodelujoči so dolžni izpolniti posredovane obrazce, kar poslovnim subjektom predstavlja veliko administrativno in finančno breme. Za pripravo zahtevanih poročil je potreben čas zaposlenih ali strošek zunanjih računovodskih servisov, za kar podjetja ne prejmejo nobenega nadomestila.

Gre za nesorazmerno breme, ki je naloženo le izbranim podjetjem, medtem ko njihovi konkurenti tega stroška nimajo. To ustvarja neenakopraven položaj na trgu in

predstavlja skriti strošek poslovanja, ki ga v celoti nosi gospodarstvo. Podjetja so v tem primeru prisiljena opravljati brezplačno storitev za državo.

Predlagamo uvedbo sistema, po katerem so gospodarski subjekti, ki so zavezani k rednemu statističnemu poročanju, upravičeni do letnega pavšalnega nadomestila s strani države. Višina nadomestila bi se določila glede na obseg in zahtevnost poročanja ter bi pokrila vsaj del administrativnih stroškov, ki jih ima podjetje s to obveznostjo oziroma da se zagotovi črpanje podatkov SURS iz drugih virov (npr. iz poročil, ki so oddana na AJPES), kar bi močno razbremenilo poslovne subjekte.

89. Nadgradnja informacijskega sistema za prijavo nezgod pri delu

Delodajalci in samozaposlene osebe so skladno z 41. členom Zakona o varnosti in zdravju dolžni prijavljati inšpekciji dela tudi nezgode, zaradi katere je delavec nezmožen za delo več kot tri delovne dni. V kolikor je delavec odsoten krajši čas, pa je prijavo na IRSD potrebno preklicati, prav tako z uporabo omenjenega portala, kar predstavlja administrativno oviro. Predlagamo, da se informacijski portal ustrezno nadgradi, da prijave na IRSD ni potrebno preklicati, če gre za odsotnost z dela zaradi nezgode do tri dni.

90. Požarna varnost

- *Pravilnik o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom*
Zakonodaja na področju požarne varnosti je administrativno izredno zahtevna, kar povzroča dodatne stroške delodajalcem in samozaposlenim osebam pri izvajanju preventivnih ukrepov s področja varstva pred požarom. Zato predlagamo, da se črta obveznost priprave programov usposabljanja, saj jih zelo natančno predpisuje že sam pravilnik. Pravilnik o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom (Uradni list RS, št. 32/11 in 61/11-popr.) določa, da mora delodajalec za namene usposabljanja zaposlenih s področja varstva pred požarom pripraviti in potrditi program usposabljanja in predhodno izdati pooblastilo za izvajanje ukrepov varstva pred požarom izvajalcu usposabljanja. Pristojni inšpektorji na terenu zahtevajo izredno natančno zapisane vsebine programov usposabljanja za varstvo pred požarom, kar se nam zdi nepotrebno administrativno breme, saj vsebino zelo natančno predpisuje že omenjeni pravilnik in ne vidimo razloga zakaj je potrebno vsebino ponovno vpisovati v programe, jih potrjevati ipd. Bistveno je, da so zaposleni usposobljeni, s pretirano administracijo pa zagotovo ne pripomoremo k boljši usposobljenosti zaposlenih, ampak povzročamo le večje stroške in časovno obremenjujemo deležnike.

Predlagamo tudi, da se v pravilniku črta obveznost izdaje pooblastila za izvajanje ukrepov varstva pred požarom, saj se naloge izvajajo preko pogodbe ali posameznega naročila. Lastniki oziroma uporabniki poslovnih prostorov v duhu gospodarnega

ravnanja za posamezne naloge (tekom let) najemajo različne izvajalce in v takih primerih je potrebno prejšnja pooblastila preklicati, kar povzroča dodatna administrativna bremena.

- *Pravilnik o požarnem redu*

Obveznost izdelave požarnega reda za samozaposlene osebe, ki opravljajo dejavnost v objektih, ki imajo zelo nizko do srednjo požarno ogroženost, naj se ukine. Požarni red je smiselno imeti v primerih, ko ima organizacija zaposlene delavce, in se tudi vpisuje odgovornosti posameznih oseb.

Predlagamo, da se črta obveznost izpolnjevanja kontrolnih listov, ker ugotavljamo, da je potrebno vpisovati dvojne evidence, npr. ob pregledu sistemov aktivne požarne zaščite preglednik pripravi dokumentacijo, ki jo je sedaj potrebno prepisati še v pripadajoče priloge požarnega reda. Evidenca pregledov in vseh izvedenih aktivnosti pa je razvidna že iz predane dokumentacije izvajalcev.

- *Pravilnik o izdelavi ocen požarne ogroženosti*

Omenjeni pravilnik postavlja zahtevo za izdelavo ocene požarne ogroženosti za stavbe, ki so v skladu s predpisi o razvrščanju objektov uvrščene na področje 1 Stavbe in za katere je treba v skladu s predpisi o požarnem redu izdelati požarni red, in naj bi jo izdelal lastnik oz. uporabnik stavbe. V praksi imajo številni uporabniki stavb težave, kot so neodzivnost lastnikov ali ostalih uporabnikov za izdelavo dokumentacije, nezmožnost pridobitve informacij glede objektov in tako imamo številne objekte, ki te dokumentacije kljub roku in ne po lastni krivdi nimajo izdelane. V samem dokumentu ne vidimo dodane vrednosti k izboljšani požarni varnosti, zato predlagamo, da se omenjena obveznost za objekte v izmeri do 200 m², ukine. Namesto tega naj se da večji poudarek na izvajanje organizacijskih ukrepov s področja požarne varnosti.

91. Sprememba Uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč

Na OZS prejemamo obvestila članov o izjemno težkem položaju, v katerem se znajdejo zaradi zakonskih obveznostih glede ustanovitve industrijskih gasilskih enot, ki veljajo za določene gospodarske družbe in organizacije. Zato predlagamo čimprejšnje spremembe zakonodaje, za katero ocenjujemo, da je v trenutno veljavni obliki neizvedljiva in neživiljenjska za zavezance.

Poleg dejstva, da so zakonske zahteve izjemno obremenjujoče za zavezance z manj zaposlenimi (še posebej tiste, ki sodijo v GE I. kategorije), so zakonodajne določbe različnih pravnih aktov med seboj neuskklajene in dodatno povzročajo nejasnosti. Posledično so zavezanci v negotovem položaju tudi v primeru obiska inšpekcijskega organa, saj se določbe v praksi različno interpretirajo in uveljavljajo. Pri nekaterih zavezancih se inšpekcijski postopki končajo z ukrepom, ki zavezancu nalaga

zagotovitev določenega števila nepoklicnih gasilcev na izmeno.

V določenih primerih bi izvajanje takšnega ukrepa pomenilo, da je v konkretni izmeni na razpolago več nepoklicnih gasilcev kot dejansko delavcev, ki opravljajo delo v tej izmeni. V danih razmerah, ko je brezposelnost na zgodovinsko nizkih ravneh, je izjemoma težko dobiti kakršnekoli delavce, kaj šele delavce, ki izpolnjujejo pogoje skladno s sedmim odstavkom 28. člena Zakona o gasilstvu. Od manjših zavezancev je zato povsem neprimerno pričakovati, da bodo imeli v izmeni toliko delavcev, tudi če bi si jih lahko privoščili s finančnega vidika.

VI. ZELENA TRANZICIJA Z MANJ ADMINISTRATIVNIMI OVIRAMI

92. Sprememba Zakona o varstvu okolja

Predlagamo spremembe 161. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 44/22 in 18/23 – ZDU-1O), v 6. točki drugega odstavka, v povezavi z zahtevo iz sedmega odstavka 161. člena istega zakona, ki se nanaša na zavarovanje odgovornosti za nastanek okoljske škode zaradi povzročitve nenadnega onesnaženja.

Člani zbornice dobivajo množične pozive komercialnih zavarovalnic za sklenitev zavarovanj odgovornosti za nastanek okoljske škode, zaradi povzročitve nenadnega onesnaženja. V primerih izvajanja vrtnarske dejavnosti, ki se ne izvaja v obratu ali znotraj naprave, v dejavnostih avtoserviserjev, gradbeništva, avtoprevoznništva, lesarske in kovinarske dejavnosti ter drugih obrtnih dejavnosti, ne gre za proizvodnjo, uporabo, skladiščenje, predelavo, polnjenje, izpust v okolje ali prevoz ali prenos znotraj naprave ali obrata nevarnih snovi ali zmesi po predpisih o kemikalijah, fitofarmaceutskih sredstev po predpisih o fitofarmaceutskih sredstvih in biocidnih proizvodov po predpisih o biocidnih proizvodih. Iz tega naslova sklenitev zavarovanj odgovornosti za nastanek okoljske škode zaradi povzročitve nenadnega onesnaženja ni predpisana. Določba omenjenega zakona naj se navede na način, da ne bo prihajalo do nejasnosti pri tolmačenju zahteve.

Poleg tega predlagamo spremembo ureditve obveznega zavarovanja za nastanek okoljske škode, na način, da se pri višini določanja zavarovalnih vsot upošteva načelo sorazmernosti z merili, ki vključujejo obseg in naravo tveganja in uvedene preventivne ukrepe.

Trenutna zakonska ureditev pomeni za podjetja, ki izvajajo manj tvegane dejavnosti z vidika varovanja okolja nesorazmerno finančno obremenitev, slabšo konkurenčnost na trgu, obenem pa vpliva tudi na zaviranje ciljev trajnostnega ravnanja z odpadki in krožnega gospodarstva.

93. Uredba o odpadkih

- *Črtanje zahteve po vodenju internih evidenc in mesečnem popisu stanja začasno skladiščenih odpadkov*

Predlagamo, da se v 28. členu Uredbe o odpadkih črta zahteva po vodenju internih evidenc in mesečnem popisu stanja začasno skladiščenih odpadkov.

Vodenje evidenc in popisi, zlasti v malih podjetjih, predstavljajo dodatne obremenitve

in ogromno administrativno breme (vključno s finančnimi posledicami), z ničemer pa ne pripomore k boljšemu gospodarjenju z odpadki v podjetju. Vsi relevantni podatki o odpadkih so navedeni že v evidenčnih listih, ki naj služijo kot evidence.

- *Črtanje zahteve o letnem poročanju o nastalih odpadkih pri izvirnih povzročiteljih*

Predlagamo, da se črta 29. člen Uredbe o odpadkih, ki zahteva letno poročanje o nastalih odpadkih pri izvirnih povzročiteljih.

Podatki o ravnanju z nastalimi odpadki so vneseni v spletno aplikacijo IS-Odpadki, kjer se na osnovi veljavnih evidenčnih listov že avtomatsko kreira letno poročilo o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi (v tej evidenci so pred poročanjem zavezanci dolžni le še preveriti podatke in obveznost poročanja). Pristojni organ lahko sam pridobi podatke iz omenjenih poročil, dostopa pa tudi do podatkov v informacijskem sistemu. Zato ne vidimo potrebe po nadaljnji zahtevi za vsakoletno poročanje s strani zavezancev in administrativnem obremenjevanju.

- *Sprememba določb, ki zahtevajo lastništvo za izvajanje dejavnosti zbiranja, predelave ali odstranjevanja odpadkov ter za delovanje skladišča, ki se bo uporabljalo za predhodno skladiščenje odpadkov, ko odpadke predhodno skladišči trgovec oz. posrednik z odpadki*

Predlagamo spremembe v 30., 38., 50. in 54. členih uredbe, ki zahtevajo lastništvo za izvajanje dejavnosti zbiranja, predelave ali odstranjevanja odpadkov ter za delovanje skladišča, ki se bo uporabljalo za predhodno skladiščenje odpadkov, ko odpadke predhodno skladišči trgovec oziroma posrednik z odpadki.

Iz pojasnil pristojnih v času sprejemanja predmetne zakonodaje je bilo razbrati, da je bil namen uvedbe lastništva zemljišča kot pogoja za izvajanje dejavnosti zbiranja, predelave ali odstranjevanja odpadkov ta, da se i. omogoči transparentnost pravice do uporabe zemljišča in ii. olajša možnost države, da povrne stroške za saniranje okoljskih škod (npr. s prodajo tega zemljišča). Lastništvo ni edino pravno dejstvo, ki se ga vpisuje v zemljiško knjigo in s tem omogoča javnost podatkov o lastniku oz. uporabniku zemljišča. Vse stvarnopravne pravice (npr. nepravne stvarne služnosti) se prav tako vpisujejo v zemljiško knjigo in omogočajo javnost podatkov. V določenih primerih se lahko tudi najemne pogodbe vpišejo v zemljiško knjigo in se s tem omogoči vpogled v to, kdo je posestnik/uporabnik zemljišča. S tega vidika je torej argumentu transparentnosti zadoščeno tudi na druge načine in ne samo in izključno z lastništvom zemljišča. Prav tako ne prepriča drugi argument – poplačilo stroškov za saniranje okoljske škode. Ko se na določenem zemljišču zgodi okoljska škoda, se tržna vrednost takšnega zemljišča avtomatično zniža.

Upoštevač še stroške postopka izterjave in prodaje zemljišča, je realno pričakovati, da bo preostali znesek daleč od zneska, ki lahko poplača stroške sanacije. Pa tudi sicer bi morali biti napor države usmerjeni v preprečevanje kakršnekoli okoljske škode, ne v povračilu stroškov za sanacijo – ki se jih tako ali tako vedno mora izterjati

od povzročitelja glede na načelo polluter pays. Kot je omenjeno zgoraj, s tem, ko se izvajalcem postavljajo nemogoči pogoji za opravljanje dejavnosti, se bo raven varstva okolja zniževala, saj se bo tudi krog ponudnikov v dejavnostih zbiranja, predelave ali odstranjevanja odpadkov ožal, zato naj se diktacija ustrezno spremeni tudi v Zakonu o varstvu okolja.

- *Okoljske dajatve (gume, embalaža in odpadna embalaža, nagrobne sveče, električna in elektronska oprema ter prenosne baterije in akumulatorje, mazalna olja in tekočine, premazna sredstva, ki vsebujejo hlapne organske spojine)*

Podjetja morajo za posamezne proizvode podvržene sistemu okoljskih dajatev v različnih časovnih obdobjih vlagati obračune in obračunavati dajatve (npr. mesečno, na tri mesece, na pol leta, ipd). Za podporo pri vodenju evidenc o blagu prvič danem na trg v Republiki Sloveniji pa so, ne glede na količine, prisiljeni kupovati drage računalniške programe, ker je ročno vodenje evidenc prezahtevno.

Predlagamo, da se določi količinski prag za male količine dane na trg, ko ni potreben obračun in plačilo dajatve in naj se poenoti časovna obdobja za vlaganje obračunov.

- *Zahteva za sorazmerno implementacijo Direktive (EU) 2025/1892 v nacionalno zakonodajo glede sistema PRO za tekstil*

Podpiramo temeljni namen direktive glede omejevanja negativnih učinkov "hitre mode" in spodbujanja krožnega gospodarstva. Vendar pa opozarjamo, da direktiva državam članicam dopušča določeno stopnjo fleksibilnosti pri implementaciji, kar mora Slovenija izkoristiti za zaščito lokalnega obrtništva.

V luči priprave sprememb nacionalne zakonodaje, ki bodo v slovenski pravni red prenesle določbe Direktive (EU) 2025/1892 z dne 26. septembra 2025 (sprememba direktive o odpadkih), za samozaposlene in mikro podjetja na področju tekstila predlagamo:

- uveljavitev izjem za samozaposlene in mikro subjekte:

Zahtevamo, da se v nacionalni zakonodaji predvidi izvzetje iz sistema razširjene odgovornosti proizvajalca (PRO) za samozaposlene osebe in mikro podjetja, ki proizvajajo unikatne izdelke ali majhne serije po meri.

- Izvzetje dejavnosti popravila in predelava:

Ker te dejavnosti po svoji naravi ne ustvarjajo novih odpadkov, temveč neposredno izpolnjujejo cilje direktive o podaljševanju življenjske dobe izdelkov, morajo biti v celoti oproščene finančnih prispevkov v sistem PRO.

94. Uredba o embalaži in odpadni embalaži

Predlagamo, da se v Uredbi o embalaži in odpadni embalaži določi, da v primeru, ko pravne osebe oziroma samostojni podjetniki blago v embalaži (kot proizvajalci) preko

posrednikov v Sloveniji prodajo v druge države, da se za to embalažo ne vodi evidenc in ne plačuje stroškov embalažnine.

Zlasti pri manjših podjetjih se uporablja način prodaje embaliranega blaga izven RS preko posrednikov v Sloveniji, zato predlagamo, da se za to embalažo, ki dokazljivo ne ostane v RS, ne vodi skupna evidenca s preostalo embalažo in se ne plačuje stroškov ravnanja.

Predlagamo, da se odpravi obveznost, ki je navedena v 2. odstavku 30. člena uredbe, da mora proizvajalec o sklenitvi pogodbe iz prejšnjega odstavka obveščati vse svoje kupce s pisno izjavo na računih ali dobavnica ob dobavi embaliranega blaga ali servisne embalaže. To za zavezance pomeni dodaten strošek in administracijo, saj bodo morali to zapisati na računih ali dobavnica, kazni pa so visoke.

Že vrsto let se pojavljajo težave s servisno embalažo, saj se pri podjetjih pogosto pojavlja težava, da kljub temu, da to embalažo dokazljivo uporabljajo kot servisno, njihovi dobavitelji za to ne prevzemajo odgovornosti, kot določa uredba. Že v preteklem letu so bili zaznani primeri pri servisni embalaži, ki se je nedvoumno tržila kot embalaža za uporabo na prodajnih mestih (primer kartoni/škatle za pice), ko se je proizvajalec oziroma pridobitelj le-te embalaže izogibal svojih obveznosti pri ravnanju in so odgovornost prenašali na končne uporabnike.

Pogosto je tudi nejasno kaj s servisno embalažo, ki se nabavi pri trgovcih in je lahko identična embalaži za uporabo v proizvodnji.

- *Določitev količinskega praga pri embalaži na 10 kg*

Predlagamo, da se Uredba o embalaži in odpadni embalaži dopolni na način, da obveznosti proizvajalcev ni potrebno izvajati, v kolikor so količine embalaže dane na trg v RS do 10 kg letno.

Glavni namen predlagane spremembe je razbremenitev mikro in malih podjetij ter drugih subjektov, ki na trg v RS dajejo zanemarljivo majhne količine embalaže. V praksi se namreč izkazuje, da so administrativne, organizacijske in finančne obveznosti, ki izhajajo iz uredbe, za takšne subjekte nesorazmerno visoke glede na dejanski vpliv njihove embalaže na okolje.

Subjekti z letno količino embalaže pod 10 kg morajo trenutno izpolnjevati enake zahteve kot bistveno večji proizvajalci, kar vključuje vodenje evidenc, poročanje, sklepanje pogodb z družbami za ravnanje z odpadno embalažo ter spremljanje skladnosti z zakonodajo. Takšne obveznosti za zelo majhne količine embalaže predstavljajo znatno administrativno breme, ki zahteva čas, znanje in pogosto tudi dodatne stroške (npr. računovodske ali svetovalne storitve), pri čemer je njihov dejanski okoljski učinek zanemarljiv.

- *Oprostitev vodenja evidenc in poročanja v DROE za »pavšaliste«*

Obdobje od uveljavitve nove uredbe je pokazalo, da izredno veliko proizvajalcev in

drugih oseb, ki so dolžne voditi evidenco o embalaži dani na trg v RS, na trg daje količine embalaže do 1000 kg letno, s čimer imajo možnost plačila pavšalnega zneska pri izbrani pogodbeni družbi. Navedene pavšaliste naj se oprosti vodenja evidenc o vrstah in količinah embalaže dane na trg v RS ter sporočanja podatkov izbrani družbi, saj v odzivu s terena ugotavljamo, da evidentiranje vrste in količine embalaže pri majhnih količinah (tudi samo po 1 kg) povzroča izredno veliko administrativno obremenitev.

Predlagamo, da se uredba spremeni, sicer pavšal ne pomeni popolnoma nobene olajšave za proizvajalce in druge subjekte, ki so skladno z uredbo dolžni voditi podatke, prinaša pa številne dodatne administrativne ovire in s tem povezane stroške. S pojmom pavšalist pa si predstavljamo, da je omogočena možnost poenostavljenega načina vodenja evidenc in brez kvartalnega poročanja v DROE, sicer to ni pavšal.

- *Možnost samostojnega sporočanja podatkov o embalaži dani na trg v RS na ministrstvo*

Predlagamo, da se dopusti možnost samostojnega sporočanja podatkov na ministrstvo o embalaži dani na trg v določenem kvartalu, v kolikor proizvajalec za to ni pooblastil družbe.

Predlagamo sistemske spremembe zakonodaje, zlasti Uredbe o embalaži in odpadni embalaži:

- Omogoči naj se delitev obveznosti po frakcijah – zavezanec naj ima možnost skleniti pogodbo z različnimi DROE za različne materiale (npr. en DROE za steklo, drug za plastiko).
- Vzpostaviti klirinško hišo – neodvisen organ za spremljanje količin, cen in izpolnjevanja obveznosti DROE, kot to priporoča OECD.
- Omejiti enostranske spremembe cen – določiti maksimalno letno povečanje cen ali obvezno predhodno soglasje zavezanca.
- Obvezna objava cenikov – DROE naj javno objavijo cenike, kar bo omogočilo lažjo primerjavo in konkurenco.
- Zagotoviti projekcije FULL COST stroškov – DROE naj bodo obvezane podati oceno stroškov za celotno pogodbeno obdobje.

Navajamo pomanjkljivosti, ki jih ima veljavna zakonodaja. Proizvajalci so lahko zavezani le k eni DROE za vse frakcije – zavezanec ne more izbirati različnih ponudnikov za posamezne materiale, kar onemogoča konkurenco na ravni frakcij in pogajanja za posamezne materiale. DROE imajo pogodbeno pravico enostransko spreminjati cenike, zavezanec pa ima le možnost odpovedati pogodbo (in skleniti novo z drugim DROE pod podobnimi pogoji). V nasprotju s priporočili OECD Slovenija nima neodvisnega organa, ki bi zagotavljal transparentnost podatkov in nadzor nad delovanjem DROE. DROE ne podajajo ocen prihodnjih stroškov, zavezanci pa tako nimajo možnosti dolgoročnega načrtovanja.

95. Uredba o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov

V preteklem letu so številni člani OZS, ki svoje dejavnosti opravljajo izključno na terenu, prejeli pozive s strani izvajalcev javnih služb varstva okolja k obveznemu plačevanju stroškov ravnanja s komunalnimi odpadki, čeprav le-teh s svojo dejavnostjo dokazljivo ne ustvarjajo, stroške pa že plačujejo v okviru svojih gospodinjstev. To se nam zdi sporno, izvajalci javnih služb pa vztrajajo, da je tudi v navedenih primerih, ko evidentno ni nastalih odpadkov, vseeno potrebno plačevati stroške.

Zato predlagamo dopolnitev uredbe, da uporabnik, ki je pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, v primerih, ko nima komunalnih odpadkov iz dejavnosti, poda ustrezno izjavo izvajalcu javne službe, in stroškov ni dolžan plačevati.

VII. HITREJŠA IZTERJAVA IN VEČJA PRAVNA VARNOST V PRAKSI

Zahteve za spremembo Zakona o gospodarskih družbah

96. Prepoved delovanja samostojnih podjetnikov in družb, ki nimajo odprtega transakcijskega računa in težave pri izvršbi podjetij in samostojnih podjetnikov, ki imajo račun v tujini

Številna podjetja poslujejo, čeprav nimajo odprtega poslovnega transakcijskega računa ne v Republiki Sloveniji ne v EU. Razlog za to je lahko tudi v delu na črno takšnih podjetij in posledično tudi davčni utaji, rešitev tega problema pa ni v izrekanju glob. Menimo, da zaradi pravne varnosti družba ali samostojni podjetnik posameznik, ki nima odprtega transakcijskega računa, ne sme poslovati. Po naši oceni je potrebno šteti, da je podjetnik posameznik ali družba, ki nima odprtega transakcijskega računa v Republiki Sloveniji oziroma nima v registru na portalu AJPES vpisanega računa, odprtega v EU, prenehal poslovati. S tem so izpolnjeni pogoji za izbris iz sodnega registra brez likvidacije in posledično za osebno odgovornost družbenikov za neplačane obveznosti.

V praksi se pojavljajo velike težave pri izterjavi dolgov od podjetij ali samostojnih podjetnikov, ki imajo svoje račune registrirane v tujini, predvsem od tistih, ki imajo račune pri bankah, ki poslujejo zgolj elektronsko (Revolut, N26). Če se tako podjetje pojavi kot dolžnik v izvršbi, na njegov račun ni mogoče poseči. Postopki čezmejne izvršbe, ki naj bi bili enostavni in hitri, so se v praksi izkazali za neuspešne, prezahtevne in drage. Pogosto je jasno, da podjetje – dolžnik posluje, vendar pa formalizem čezmejne izvršbe onemogoča izterjavo.

Pogosto ugotavljamo, da so določena podjetja ali podjetniki z računi na neo bankah tudi davčni dolžniki. Gre za način izogibanja plačevanju obveznosti tako do države kot tudi do drugih subjektov. Pogosto gre za podjetja, ki sicer poslujejo, vendar na način, da jih je nemogoče izterjati. Menimo, da je taka ureditev nepravilna in bi morala imeti podjetja osnovni račun v državi, v kateri imajo sedež.

97. Prijava neporavnanih finančnih obveznosti v e-pobot vse do realizacije in nadzor nad prijavo v obvezni pobot

Predlagamo, da se v Zakon o preprečevanju zamud pri plačilih vnese določilo, da bi morala biti prijava v pobot obvezna vse do realizacije pobota tako, da se uvede

avtomatska prijava v naslednje pobote vse do realizacije pobota. Avtomatska prijava naj bi pomenila, da se prijava v pobot odda prvič, ostalo pa vrši AJPES do realizacije pobota. V kolikor vmes pride do prostovoljnega poplačila neposredno s strani dolžnika, upnik umakne takšno finančno obveznost iz sistema. Neutemeljen izvzem iz nadaljnjih pobotov mora biti ustrezno sankcioniran.

Ugotovljeno je, da se obveza prijave v obvezni pobot na terenu ne kontrolira oziroma kontrolira premalo. Posledično to pomeni, da le redka podjetja še prijavljajo obveznosti v obvezni pobot in v skladu s tem je jasen rezultat obveznega pobota. Pristojne inšpekcije naj tudi v praksi izvajajo ustrezen nadzor.

98. Prepoved veriženja računov podjetij, ki so dolžniki

Podjetjem dolžnikom je zaradi varstva položaja upnikov v izvršilnih postopkih potrebno prepovedati odpiranje računov pri drugih bankah, če je njihov račun blokiran zaradi nepoplačanega sklepa o izvršbi. Z odpiranjem računov pri drugih bankah namreč dolžniki lahko posežejo v vrstni red poplačila sklepov o izvršbi, saj banke sklepov v evidenci niso dolžne avtomatično posredovati drugi banki, pri kateri bi dolžnik naknadno odprl nov TRR. To za upnika pomeni, da lahko tisti, ki je prvi v vrsti za poplačilo na eni banki, z odprtjem novega računa postane zadnji. Med bankami je potrebno vzpostaviti sistem vrstnega reda poplačila sklepov o izvršbi v primeru, da dolžnik med postopkom izterjave odpre nov račun.

Zahteve za spremembo Zakona o izvršbi in zavarovanju

Izvršilni postopek je eden pomembnejših sodnih postopkov, ki neposredno vpliva na plačilno disciplino. Da ima izvršilni postopek lahko tak vpliv je pomembno, da je hiter in učinkovit in da je zasnovan tako, da v prvi vrsti varuje položaj upnika. Že v preteklosti je bila dana pobuda za spremembo postopka v zvezi z ugovorom, kadar teče izvršba na podlagi verodostojne listine in sicer s tem, da se zahteva, da je ugovor utemeljen in ustrezno obrazložen. Razlogi zakonodajalca, da ta del postopka ne spremeni, je po njegovem mnenju majhen del ugovorov (cca. 7%) v celotni masi spisov (cca. 110.000 letno), ki so podani zgolj z vidika zavlačevanja postopka. Kljub temu pa glede na veliko število izvršilnih zadev tudi ta odstotek predstavlja precej upnikov, ki se zaradi neutemeljenih ugovorov znajdejo v dolgotrajnih pravnih postopkih. Z omejitvijo zavestnega vlaganja neutemeljenih ugovorov bi se hitrost postopka in s tem njegova učinkovitost bistveno povečala.

99. Pospešitev postopkov izterjave in njihova učinkovitost

V zadnjih letih je bilo sprejetih precej ukrepov in sprememb Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), ki naj bi prispevali k pospešitvi postopkov in njihovi učinkovitosti. V številnih izvršilnih zadevah dolžniki zaradi sistema ugovora zoper sklep o izvršbi izdan na podlagi verodostojne listine še vedno lahko vlagajo neutemeljene ugovore, katerih namen je izključno zavlačevanje postopka in s tem onemogočanje učinkovite izterjave. V primeru vloženega ugovora se postopek nadaljuje v pravdi. V pravnem postopku se ti postopki, ki izhajajo iz izvršbe ne štejejo kot prednostni postopki in v povprečju trajajo več kot dve leti. V tem času se pogosto zgodi, da gre dolžnik v stečaj, proda svoje premoženje ali na drug način razpolaga z njim. V tem času propade tudi precej upnikov, ki zaradi odprtih postopkov ne morejo voditi svojega posla. S temi postopki nastajajo upniku precejšnji stroški (odvetniki, izvedenci, sodne takse), ki jih upnik zalaga sam. Po izdani sodbi, s katero sodišče ugotovi, da dolžnik dejansko dolguje upniku terjani znesek in da je dolžnikov ugovor neutemeljen, mora upnik ponovno v postopek izvršbe. Ta sicer teče na podlagi izvršilnega naslova, torej na način, ki je za upnika bolj ugoden, vendar pa je v veliko primerih ponovna izvršba neuspešna, saj dolžnik nima več premoženja, saj ga je v vmesnem času skrnil ali odprodal.

Predlagamo spremembo izvršilnega postopka tako, da se bo ob odločanju o ugovoru dolžnika v primeru izvršbe na podlagi verodostojne listine (COVL) odločalo tudi o utemeljenosti dolžnikovega ugovora in ne le o obrazloženosti. Tak sistem odločanja o ugovoru dolžnika je imel že Zakon o izvršilnem postopku (ZIP), ki je veljal pred ZIZ.

Hitra izvršba je temelj uspešnega gospodarstva, zato predlagamo, da se tek izvršilnih postopkov na sodišču uredi na način, da bo postopek tudi v resnici hiter in ne bo obremenjen s pretiranimi formalizmi, ki naj bi služili ustavnemu varstvu pravic posameznikov v postopku, v resnici pa pomagajo izključno dolžnikom.

Upniki, ki v izvršbi od dolžnikov izterjujejo večje zneske, se pogosto znajdejo v nezavidljivem položaju, saj sistem vedno bolj varuje dolžnika kot upnika. Ugotavljamo, da je ta prednost v postopku še posebej izrazita v primeru, ko upnik seže na dolžnikove nepremičnine. Varstvo pravice dolžnika do doma pogosto krepko poseže v upnikovo pravico do poplačila. Ker se v postopku sodišče ukvarja zgolj in izključno z vprašanjem položaja dolžnika, se upnikov položaj in stiska zaradi neplačila, ne upošteva.

100. Izvršilni postopek

Prijavi denarnih obveznosti s strani dolžnikov v e-pobot je potrebno dati naravo izvršilnega naslova (enako, kot izvršnici). S tem bi dosegli, da dolžnik, ki je prijavil svojo denarno obveznost do upnika, kasneje v izvršilnem postopku ne bi več mogel ugovarjati temelju in višini svoje obveznosti, saj bi bila ta z naravo te prijave, kot izvršilnega naslova, ugotovljena. Upoštevani ugovorni razlogi bi torej bili tisti, ki jih ZIZ določa v 55. členu, v večini primerov torej le poplačilo. S tem bi skrajšali izvršilne

postopke in izigravanje dolžnikov z izrabo vseh zakonskih možnosti za zavlačevanje postopkov, v zadevah, kjer je višina dolga znana.

V primerih, ko se predlaga izvršba na dolžnikove nepremičnine, naj se po vzoru izvršbe na dolžnikov TRR ali plačo ali vrednostne papirje, omogoči vložitev predloga, v katerem ni potrebno opredeliti dolžnikove nepremičnine, saj ima sodišče neposreden vpogled v podatke ali je dolžnik lastnik nepremičnin in katerih.

Predlagamo, da se omogoči upnikom, ki razpolagajo le z verodostojno listino, ki glasi na dolžnika, da pred začetkom postopka pridobijo podatke o dolžnikovem premoženju. Sedanja ureditev omogoča pridobitev teh podatkov le če upnik razpolaga z izvršilnim naslovom. Upnika omejuje varstvo osebnih podatkov. Upniki zato pogosto vlagajo izvršbe le s sredstvi izvršbe, pri katerih sodišče samo, po uradni dolžnosti, pridobiva podatke o dolžnikovem premoženju (TRR, delodajalec, premičnine, vrednostni papirji). Pogosto se v postopku ugotovi, da dolžnik nima nobenega od naštetega premoženja in posledica je ustavitev izvršbe. Možnost upnika, da pridobi podatke o obstoju premoženja pred postopkom bi znižala stroške nepotrebnih in neuspešnih postopkov, prav tako pa bi se razbremenilo tudi sodišče. Z ureditvijo, kot je sedaj, se upnikom jemlje možnost odločitve ali gredo v postopek ali ne, s tem pa se jim nalaga precejšnje finančno breme teh postopkov.

101. Sprememba položaja samostojnega podjetnika v izvršbi

UZIZ v 102. členu določa, da se v primeru izvršbe seže na dolžnikovo plačo tako, da mu ostane najmanj 76% minimalne plače (prvi odstavek 102. člena ZIZ). V primeru, da je dolžnik samostojni podjetnik zakon določa, da mu mora od skupne vsote mesečnih prilivov ostati znesek, ki predstavlja 76% minimalne plače (drugi odstavek 102. člena ZIZ). Iz tega zneska (76% minimalne plače) mora samostojni podjetnik plačati davke in obvezne prispevke. To pa pomeni, da je znesek, ki samostojnemu podjetniku ostane v izvršbi bistveno nižji od zneska, ki ostane dolžniku, ki prejema plačo. Takemu dolžniku torej ostane znesek, ki ga predstavlja 76% minimalne plače, medtem ko se pri samostojnem podjetniku ta znesek zmanjša za davke in prispevke, ki jih mora mesečno plačevati. Namen določb 102. člena ZIZ je, da se iz zasega izloči znesek, ki predstavlja socialni minimum, ki je potreben za preživetje. Resnega argumenta zakaj je ta znesek pri samostojnem podjetniku dejansko nižji kot pri ostalih zaposlenih dolžnikih, ni. Predlagamo, da se spremeni ZIZ tako, da bo tudi samostojnemu podjetniku, ki se znajde v izvršbi ostal znesek, ki predstavlja socialni minimum.

Insolvenčna zakonodaja

102. Prisilna poravnava

Potrebno je dosledno upoštevati načelo, da bodo upniki v postopku prisilne poravnave na boljšem, kot bi bili, če bi šla družba v stečaj. Sodišča pogosto tega sploh ne preverjajo ali upoštevajo in so upniki v zelo težkem položaju, če želijo preprečiti potrditev prisilne poravnave. Dosledno je potrebno upoštevati, da v primeru ko je dovoljena prisilna poravnava upniki dobijo več, kot v stečaju.

103. Prednostne terjatve v insolvenčnih postopkih

ZFPPIPP v 21. členu določa kot prednostne terjatve tudi:

- plače in nadomestila plač za zadnjih šest mesecev pred začetkom postopka zaradi insolventnosti;
- terjatve iz naslova kreditov danih na podlagi zakona, ki ureja pomoč za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb in zadrug v težavah in poroštev danih za te kredite;
- nezavarovane terjatve za plačilo prispevkov, ki so nastali pred začetkom postopka zaradi insolventnosti.

S širjenjem prednostnih terjatev se diskriminira preostale navadne upnike, ki so aktivni subjekti, ki morajo plačevati davke, plače, prispevke. S temi privilegiji je država »zagotovila«, da navadni upniki praviloma ne dobijo ničesar iz stečajne mase. Posebej velja to za posojila države. Država poplačuje s takimi pravili svoje terjatve, ki imajo položaj prednostnih terjatev, država pa absolutni privilegij na račun gospodarstva. Širitve prednostnih terjatev pehajo malo gospodarstvo v insolvenčne postopke.

Predlagamo, da se po vzoru Nemčije poveča pristojnosti Javnega preživninskega sklada, ki bi lahko prevzel vse terjatve delavcev in neplačane prispevke in bi se v stečaju postavil v položaj navadnega upnika.

104. Stečajni postopki naj bodo krajši in cenejši

Stečajni postopki tečejo predolgo (vsaj del, ki teče do razdelitve stečajne mase), razlogi za to pa so praviloma v sodnih postopkih (predvsem pravnih), ki tečejo med postopkom stečaja. Skrajšanje teh postopkov bi posledično pomenilo tudi skrajšanje stečaja, s tem pa nižje stroške postopka in večje poplačilo upnikov. Pogosto so stečajni stroški edini v celoti poplačani stroški postopka.

Menimo, da so postopki, kjer upravitelj unovči premoženje stečajnega dolžnika, vendar z izkupičkom poplača le svoje stroške, nedopustni. Stroški upravitelja so nesorazmerno visoki, še posebej v postopku osebnega stečaja, kjer upravitelj dolžnika nadzoruje praktično le z pisnimi poročili. Dolžnika tak nadzor drži le prvih nekaj mesecev, v nadaljevanju pa je lovljenje in iskanje prenešeno iz upravitelja na upnike.

105. Stečaj samostojnega podjetnika – odpust obveznosti iz naslova neplačanih davkov in prispevkov

Samostojni podjetniki se pogosto znajdejo v stečajnih postopkih. ZFPPIPP ureja stečaj nad samostojnim podjetnikom, kot osebni stečaj, torej lahko predlaga podjetnik tudi odpust obveznosti, ki so nastale do začetka stečajnega postopka in v postopku niso bile plačane. Po statistiki največ postopkov zoper samostojne podjetnike začne FURS zaradi neplačanih obveznih prispevkov. Gre za podjetnike, ki se znajdejo v poslovnih težavah, prenehajo plačevati davke in obvezne prispevke, svoje dejavnosti pa zaradi dolgov ne zaprejo, ampak jo poiskušajo reševati. Sodišče podjetniku v postopku določi preiskusno dobo. Če jo podjetnik uspešno prestane se mu odpustijo obveznosti. Izjema od tega pravila so tudi neplačani prispevki, ki ostanejo dolžniku tudi po koncu stečaja in jih FURS od njega še naprej terja v izvršbi. Namen osebnega stečaja in odpusta je omogočiti posamezniku nov začetek. Za podjetnika z neplačanimi prispevki te možnosti torej ni. S tako ureditvijo pa se ga postavlja v bistveno slabši položaj, kot je položaj pravnih oseb, ki za svoje zaposlene ne plačujejo prispevkov, vendar pa vse njihove obveznosti s koncem stečaja prenehajo.

Predlagamo, da se ZFPPIPP spremeni tako, da se bodo tudi samostojnim podjetnikom po uspešno prestani preiskusni dobi terjatve iz naslova neplačanih prispevkov odpustile in se mu bo omogočil nov začetek, kar je eden od namenov tega postopka.

106. Pravne posledice izbrisa pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije

Pri izbrisu pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije je potrebno zagotoviti, da sklep o izbrisu predstavlja izvršilni naslov zoper družbenike izbrisane družbe, če se naknadno izkaže, da ima izbrisana družba neplačane obveznosti.

107. Osebni stečaj podjetnika, zasebnika, fizičnih oseb

Dolžniki podjetniki, zasebniki in fizične osebe se pogosto izmikajo plačilu obveznosti. Upnik zoper njih najprej vodi izvršilni postopek in velikokrat tik pred poplačilom upnika predlagajo začetek postopka osebnega stečaja in odpusta obveznosti. Z uspešno prestano preiskusno dobo se dolžniku obveznosti odpustijo, upniki v večini primerov

niso poplačani. Tekom postopka odpusta obveznosti bi moral nadzor nad stečajnim dolžnikom opravljati stečajni upravitelj. Vloga upnika v tem postopku je osiromašena, saj zaradi varstva osebnih podatkov težko nadzoruje poslovanje dolžnika (delo na črno, iskanje zaposlitve na način, da je jasno, da dolžnik zaposlitve ne želi in raje živi na socialnih transferih, ipd.). Upravitelj v postopku osebnega stečaja svojo vlogo opravlja zgolj formalno, preko papirjev preverja ali dolžnik izpolnjuje svoje obveznosti. Iz tega razloga se v večini primerov izkaže, da je obdobje teka preizkusne dobe za dolžnika čas počitka, dela na črno in iskanja poti, kako zagotoviti, da upniki ne bodo poplačani, obveznosti pa odpuščene.

Predlagamo, da se ZFPPIPP spremeni tako, da se povečajo obveznosti nadzora stečajnega upravitelja nad stečajnim dolžnikom tudi fizično in ne le preko listin, ki jih dolžnik dostavlja upravitelju.

VIII. CILJNI UKREPI ZA RAST POSAMEZNIH DEJAVNOSTI

Sekcija avtoserviserjev

108. Fizičnim osebam brez registrirane ustrezne gospodarske dejavnosti naj se onemogoči registracija vozil za avtovleko

Po podatkih za leto 2023 je bilo v Sloveniji registriranih 1.130 vozil za namene avtovleke (vozila, ki se uporabljajo pri odstranjevanju poškodovanih ali pokvarjenih vozil ter pri zagotavljanju varnosti in pretočnosti prometa), in sicer v različnih oblikah, kot so tovorna vozila, vozila za posebne namene in vozila za dviganje vozil. Od tega je bilo kar 380 takih vozil registriranih na fizične osebe, ki niso imele priglašene nobene ustrezne gospodarske dejavnosti.

Takšno stanje kaže na pravno praznino, ki v praksi spodbuja nelojalno konkurenco, povečana varnostna tveganja v prometu ter delo na črno in sivo ekonomijo.

Zato je treba vzpostaviti jasno povezavo med registracijo vozil za avtovleko in zakonitim opravljanjem dejavnosti. V ta namen so potrebne spremembe Zakona o motornih vozilih (ZMV-1), Zakona o cestah (ZCes-2) in Pravilnika o delih in opremi vozil, s katerimi bi se natančneje določili pogoji za registracijo vozil za avtovleko, minimalna tehnična oprema, usposobljenost voznikov, zavarovanje poslovne odgovornosti in evidenca izvajalcev avtovleke.

S takšnimi dopolnitvami bi Slovenija sledila ureditvam, ki jih poznajo prometno najboljše urejene države Evropske unije, kot sta Avstrija in Nemčija, kjer je registracija oziroma izvajanje dejavnosti avtovleke vezano na izpolnjevanje posebnih pogojev.

109. Prepreči naj se nelegalno ravnanje z vozili ob njihovi odjavi iz prometa, zlasti v primerih domnevnega izvoza vozil

Praksa kaže, da so lastniki vozil pogosto zavedeni ali celo zlorabljeni, saj trenutni sistem omogoča odjavo vozil na podlagi lažnih ali ponarejenih dokumentov, predvsem z namenom izogibanja plačilu dajatev ob odjavi vozila.

Takšno stanje kaže na pravne in sistemske pomanjkljivosti, ki v praksi omogočajo zlorabe postopkov odjave vozil, izogibanje davčnim in drugim obveznostim, zmanjšano sledljivost vozil, povečana okoljska tveganja zaradi nenadzorovanega ravnanja z izrabljenimi vozili.

Zato je treba vzpostaviti strožji in bolj pregleden sistem odjave vozil, zlasti v primerih izvoza.

V ta namen so potrebne spremembe Zakona o motornih vozilih (ZMV-1), Zakona o davku na motorna vozila (ZDMV-1), ter podzakonskih aktov (npr. Pravilnik o registraciji motornih in priklopnih vozil).

S spremembami zakonodaje naj se določi:

- obveznost predložitve verodostojnih uradnih dokazil o dejanskem izvozu vozila ali njegovi registraciji v tujini (npr. dokazilo o registraciji v drugi državi, carinska dokumentacija ipd.),
- jasni postopki in ukrepi v primeru suma zlorabe (npr. dodatna preverjanja, sodelovanje z drugimi organi),
- uvedba začasnega statusa vozila, ki v primeru suma zlorabe onemogoča nadaljnje postopke (npr. prenos lastništva ali ponovno registracijo),
- določitev strožjih sankcij (višjih glob) za kršitve.

Predlagani ukrepi bi:

- povečali sledljivost vozil,
- zmanjšali možnosti zlorab in davčnih utaj,
- prispevali k večji pravni varnosti lastnikov vozil,
- zmanjšali okoljska tveganja zaradi nepravilnega ravnanja z izrabljenimi vozili.

Hkrati je predlog skladen s cilji krožnega gospodarstva ter s smernicami prihajajoče evropske zakonodaje na področju ravnanja z izrabljenimi vozili.

110. Omogoči naj se nadzor nad odjavljenimi vozili, ki kažejo znake izrabljenosti ali zapuščenosti in niso oddana v pooblaščno razgradnjo

V praksi se vse pogosteje pojavljajo odjavljena vozila, ki niso oddana v pooblaščno razgradnjo, ampak ostajajo na javnih ali zasebnih površinah, pogosto z manjkajočimi bistvenimi deli ali očitnimi znaki izrabljenosti. Takšna vozila povzročajo okoljsko in estetsko škodo, predstavljajo varnostno tveganje ter omogočajo nezakonito razgradnjo in trgovino z rezervnimi deli.

Veljavna ureditev vsebuje pravno praznino, saj odjavljeno vozilo še ni avtomatično opredeljeno kot izrabljeno vozilo po predpisih o ravnanju z odpadki. Zato pogosto ni jasno, kateri organ je pristojen za ukrepanje. Okoljski inšpektorji nadzirajo le izrabljena vozila, prometni inšpektorji pa za takšne primere nimajo jasno določenih pristojnosti,

zaradi česar številna vozila ostajajo izven nadzora.

Zato so potrebne spremembe Zakona o motornih vozilih (ZMV-1), Zakona o varstvu okolja (ZVO-2), Zakona o cestah (ZCes-2), ter podzakonskih aktov s področja ravnanja z izrabljenimi vozili.

Določiti je treba:

- jasno opredelitev zapuščenega ali očitno izrabljenega odjavljenega vozila,
- možnost, da se takšno vozilo ob določenih kriterijih obravnava kot izrabljeno vozilo,
- pristojnost prometne inšpekcije za ukrepanje v teh primerih,
- postopke za identifikacijo lastnika, odreditev odstranitve in prisilno odstranitev vozila,
- odgovornost lastnikov in upravljavcev površin,
- ter sankcije za kršitve.

Predlagana ureditev bi zapolnila obstoječo pravno praznino, omogočila ukrepanje, zmanjšala okoljska in varnostna tveganja ter prispevala k bolj urejenemu sistemu ravnanja z vozili v skladu z načeli krožnega gospodarstva.

Sekcija cvetličarjev in vrtnarjev

111. Sprememba obratovalnega časa in dela zaposlenih ob nedeljah in dela prostih dneh po Zakonu o trgovini

Sekcija cvetličarjev in sekcija trgovcev predlagata spremembo obratovalnega časa in dela zaposlenih ob nedeljah in dela prostih dneh po Zakonu o trgovini.

Skladno z Zakonom o trgovini trgovec, katerega prodajalna s površino prodajnega prostora presega 200 m², ne sme določiti obratovalnega časa prodajaln ob nedeljah in z zakonom določenih dela prostih dnevih. Za člane OZS, cvetličarje je namreč težko razumljivo in zato tudi težko sprejemljivo, da morajo imeti svoje prodajalne (cvetličarne) zaprte na dneve, ko lahko ustvarijo največ prometa in je to vsekakor tudi v interesu potrošnikov. Prav v letu 2022 se je zgodila taka situacija, da so morali imeti zaprto cvetličarno zaradi neživiljenjske zakonodaje, ki jim je praktično onemogočila poslovanje v treh zaporednih dneh, 30.10. je bila nedelja, 31.10. in 1.11. pa sta bila praznična oziroma dela prosta dneva, posledično so utrpeli veliko poslovno škodo.

Upoštevajoč v praksi zaznane zelo številne in velike tozadevne poslovne težave naših članov, predlagamo, da se ne glede na siceršnje omejitve obratovalnega časa omogoči delo cvetličarn tudi ob nedeljah ali z zakonom določenih dela prostih dnevih, in sicer na način, da bi si lahko sami določili npr. 5 dni na leto, ko bi lahko imeli odprto (mislimo predvsem na dneve 31.10., 1.11. ter na dneve 14.2., 8.3. in 25.3., če ti dnevi

padejo na nedeljo oziroma praznik). Ob tem pa predlagamo tudi to, da v teh dneh lahko razporedijo na delo tudi zaposlene.

Ob tem predlagamo tudi dopolnitev dosedanjega šestega odstavka z razširitvijo kroga oseb, ki bi že na zakonski podlagi lahko na zakonit način vstopile v delovni proces delodajalca in sicer še z družinskimi člani nosilca trgovinske dejavnosti, bodisi preko inštituta kratkotrajnega dela ali pa če so zaposleni v konkretnem družinskem podjetju.

Po obstoječi zakonski ureditvi se v petem odstavku 8. člena namreč dopušča določitev obratovalnega časa prodajalne brez omejitev, toda le v primeru prodajalne s površino prodajnega prostora do 200 kvadratnih metrov in z zelo ozkim krogom oseb, ki lahko delajo ob nedeljah in z zakonom določenih dela prostih dnevih. Tako je v teh dneh dopustno delo samostojnega podjetnika, nosilca trgovinske dejavnosti in njegovega prokurista, v pravnih osebah pa delo zakonitega zastopnika (direktorja) in njihovega prokurista. Le skupaj s temi osebami in ne samostojno, pa lahko pomagajo tudi dijaki in študenti preko napotnic študentskega servisa in upokojenici na podlagi pogodbe o začasnem ali občasnem delu upokojenca. To pomeni, da ožji družinski člani podjetnika (starši, otroci), ki niso prokuristi in tudi nimajo statusa bodisi dijaka oz. študenta ali upokojenca, kot tudi ne zakonec, na navedene dneve ne smejo na zakonit način vstopiti v delovni proces, pa četudi gre za družinsko podjetje.

112. Ponovna regulacija hortikulturnih dejavnosti

Sekcija cvetličarjev in vrtnarjev predlaga regulacijo hortikulturnih dejavnosti, saj gre za področje, ki pomembno vpliva na ljudi, okolje in kakovost življenja. Regulacijo želimo zato, da se zagotovi strokovno, varno in trajnostno izvajanje teh dejavnosti, saj trenutno na trgu pogosto delujejo tudi posamezniki brez ustreznih znanj, kar vodi v škodljive prakse.

Regulacija bi omogočila:

- višjo kakovost in varnost storitev, z določenimi standardi znanja in kompetenc;
- zaščito zdravja ljudi in okolja, z varno uporabo kemikalij in strojev;
- trajnostno upravljanje naravnih virov, s spodbujanjem ekoloških in učinkovitih pristopov;
- varovanje javnega interesa, z izboljšanjem kakovosti bivalnega okolja in zelenih površin;
- izboljšanje ugleda ter večja prepoznavnost in zaposljivost poklica kot zelenega poklica prihodnosti;
- odpravo škodljivih praks, ki jih povzročajo neustrezno usposobljeni izvajalci.

Zato si prizadevamo za regulacijo, ki bo pripomogla k bolj urejenemu, profesionalnemu in trajnostno naravnemu razvoju hortikulture v Sloveniji.

Domača in umetnostna obrt

113. Problematika domače in umetnostne obrti v Sloveniji

V začetku 2024 je stopil v veljavo Zakon o ohranjanju in razvoju rokodelstva (ZORR). Poleg tega, da zakon uvaja pojem rokodelstva v slovensko zakonodajo, določa tudi nosilce podpornega okolja (poleg OZS so to še rokodelski centri, konzorcij rokodelskih centrov, Zveza društev upokojencev Slovenije in Slovenski etnografski muzej), ki v okviru svojih nalog skrbijo za spodbujanje delovanja in povezovanja vseh subjektov, ki delujejo na področju rokodelstva. Omogoča urejen prenos znanj, spretnosti in veščin, s certificiranjem in javnim registrom ureja zaščito kvalitetnih rokodelskih izdelkov, omogoča pravno podlago dodeljevanja razvojnih spodbud za ohranjanje in razvoj rokodelskih panog ipd.

Zadanih nalog, ki jih navaja ZORR, pa ne bomo izpeljali brez konkretnega izboljšanja pogojev dela in davčnih olajšav za rokodelce, nosilce posameznih rokodelskih znanj.

Število tistih, ki imajo registrirano rokodelstvo kot osnovno dejavnost in so tudi nosilci znanj poklicev, ki sodijo v okvire rokodelstva, vztrajno upada, kar pa lahko ustavi le konkretna državna pomoč tudi na področju davčne zakonodaje. Zato, kljub sprejetju ZORR, ponavljamo naslednje zahteve, ki so bistvene za ohranjanje še delujočih rokodelskih delavnic:

- *Subvencije v obliki oprostitve plačila dela prispevkov za socialno varnost za nosilce domače in umetnostne obrti*

Če želimo rokodelce vzpodbuditi, da svojo dejavnost tudi registrirajo, je nujno potrebna uvedba subvencije v obliki oprostitve plačila vsaj 50 odstotkov prispevkov za socialno varnost, saj so ti, za predstavnike izumirajočih rokodelskih poklicev, občutno previsoki. S tem bi pospešili samozaposlovanje v dejavnostih, ki so zaradi svoje dediščinske narave posebnega pomena za Slovenijo, njihovo varovanje pa del zaveze Slovenije do podpisane pogodbe z UNESCO.

- *Uvrstitev izdelkov DUO med DDV-ja oproščen promet blaga*

Na podlagi primerljivih tujih praks ugotavljamo, da nekatere države EU (na primer Madžarska) izdelke s področja rokodelstva ščitijo tudi na način, da prodajo le-teh uvrščajo v nižjo stopnjo DDV, ali pa so te dajatve oproščeni. Z namenom preprečitve nepopravljive kulturne škode predlagamo takšno rešitev tudi v Zakonu o davku na dodano vrednost.

- *Oprostitev plačevanja občinskih taks za uporabo stojnic*

Sekcija za domačo in umetnostno obrt že dlje časa kot problem izpostavlja vprašanje plačevanja taks za pridobitev dovoljenj na podlagi Zakona o trgovini. Rokodelci svoje izdelke najpogosteje prodajajo prav na način, za katerega je potrebno pridobiti soglasje

na podlagi določb omenjenega zakona, torej na premičnih stojnicah, na sejmih, na shodih in podobno. To pa pomeni, da omenjenim izdelovalcem oziroma prodajalcem upravne takse lahko predstavljajo pomembno postavko stroškov, še posebej, če svoje izdelke prodajajo na stojnicah po različnih občinah. Če na primer prodajalec izdelke ponuja tako, da potuje po občinah in jih prodaja na stojnicah v dvajsetih občinah, mora pridobiti soglasje od 20-ih občin, kar predstavlja strošek v višini najmanj 500 evrov.

Predlagamo, da se za rokodelce, ki so prejemniki certifikata Rokodelstvo-Art&Craft-Slovenija in naziva Priznani rokodelce uveljavi oprostitve plačila upravnih taks.

- *Možnost nadaljevanja rokodelske dejavnosti po odhodu v pokoj ob prejemanju polne pokojnine*

Zaradi neurejenega izobraževanja za 70 poklicev, ki po ZORR sodijo v okviru rokodelstva, so nosilci tradicionalnih znanj v večini starejši mojstri, ki so tik pred, ali pa so že v pokoju. V Sloveniji je organiziranost, oziroma ponudba formalnega izobraževanja naravnana predvsem na t.i. »masovne poklice«, zato se programi za rokodelstvo sploh ne izvajajo: za večino rokodelskih panog sploh ni razpisanih učnih mest.

Do leta 1998 je Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju razlagal, da samostojni podjetniki posamezniki ne opravljajo dejavnosti kot edini ali glavni poklic, če so prejemniki pokojnine in opravljajo eno izmed dejavnosti s področja rokodelstva na podlagi izdanega certifikata OZS. Zakon je torej omogočal, da starejši rokodelci opravljajo svojo dejavnost in prenašajo znanja na mlajše generacije tudi po upokojitvi. Spremenjen zakon nadaljevanje dejavnosti rokodelstva po upokojitvi onemogoča, s tem pa izgubljammo še edino možnost izobraževanja, ki ga lahko posredujejo redki rokodelski mojstri. Predlagamo, da se ponovno uveljavi določba, ki je veljala vse do leta 2000, in je bilo starejšim rokodelcem omogočeno opravljanje dejavnosti tudi po upokojitvi.

Glede na dejstvo, da je treba za uveljavitev polne pokojnine s.p. zapreti, se ne le posameznim rokodelcem, temveč tudi Sloveniji povzroča kulturno-dediščinska škoda, saj je znano, da se kvaliteten turizem v naprednih evropskih državah vse bolj povezuje z živo kulturno dediščino, ki postaja nepogrešljiv del turistične ponudbe. Rokodelce je treba, glede različnih vrst pravic, izenačiti s samostojnimi kulturnimi delavci in drugimi snovalci narodnega bogastva, ter jih s tem ustrezno zaščititi. Predlog je v skladu s Konvencijo o varstvu nesnovne dediščine, katerega del so tudi tradicionalne obrti (rokodelstvo).

- *Osebn dopolnilno delo na področju rokodelstva, kot neodvisno delo, bi moralo biti obdavčeno z davkom od dohodka iz dejavnosti*

Zakon o dohodnini določa, da se vsako odvisno pogodbeno razmerje, v katerega vstopa fizična oseba pri opravljanju fizičnega ali intelektualnega dela, šteje za zaposlitev, ne glede na čas trajanja. V takšno obdavčitev naj bi sodila tudi izdelava in prodaja.

Pri izdelovalcih rokodelskih izdelkov ne gre za odvisno razmerje, temveč za neodvisno

izdelavo izdelkov in njihovo neodvisno prodajo v skladu s Pravilnikom o osebnem dopolnilnem delu, kar pomeni, da takšna aktivnost ne more biti obdavčena kot odvisno razmerje. Pri svojem delu ti izdelovalci uporabljajo številne materiale, ki jih kupujejo ali sami naberejo, pridelajo, izdelajo, zaradi česar zgolj 10 odstotkov normirano priznanih odhodkov oziroma dejanski stroški prevoza in nočitve, ne ustreza dejanskim stroškom v tej dejavnosti, kjer nastajajo tudi stroški materiala: glina in keramika, steklo, volna, bombaž, lan, konoplja in druga naravna vlakna, šibje, ličje, trsje, slama, les, vosek, naravno usnj, kovina, kamen idr.

Izdelovalci rokodelskih izdelkov s statusom osebnega dopolnilnega dela uporabljajo pri svojem delu tudi orodja, naprave, peči, dejavnost pa večinoma opravljajo v stanovanjskih prostorih ali drugih prostorih, ki jih namenijo tej dejavnosti. V tej povezavi nastajajo tudi stroški elektrike, vode, komunalnih storitev, telefona, interneta (npr. dolžni so oddajati napoved preko sistema e-davki), pisarniškega materiala ipd., zato njihova aktivnost ni podobna dejavnosti nekoga, ki občasno pomaga v gospodinjstvu, pri kmetijskih delih, varstvu otrok, prevajanju, lektoriranju in podobno.

Zaradi navedenega OZS ugotavlja, da se izdelava in prodaja rokodelskih izdelkov ne more primerjati v načinu izvajanja osebnega dopolnilnega dela z naštetimi dejavnostmi, kjer gre za očitno delo v odvisnem razmerju, praviloma v prostorih in s sredstvi naročnika storitve. Rokodelci prodajajo svoje izdelke praviloma neznanim kupcem v svobodnem poslovnem odnosu in ne v podrejenem, kar je tudi ena izmed značilnosti odvisnega razmerja (na primer ni nadzora nad izvajalcem, vse delo opravlja pod lastno odgovornostjo, z lastnimi sredstvi).

OZS na podlagi vseh ugotovitev in proučitve dejanskega stanja pri opravljanju osebnega dopolnilnega dela v rokodelski dejavnosti predlaga, da FURS ustrezno popravi svoje pojasnilo, v katerem so uvrščene vse aktivnosti s področja osebnega dopolnilnega dela, vključno z izdelovanjem rokodelskih izdelkov med odvisna razmerja, kar pa je v nasprotju z Zakonom o dohodnini in Zakonom o davčnem postopku. Dejstvo je namreč, da je potrebno na podlagi veljavnih Zakona o dohodnini in Zakona o davčnem postopku vsako obliko dela, aktivnosti in dejavnosti presojeti po njihovi dejanski vsebini, ne pa po obliki. Osebno dopolnilno delo na področju rokodelstva je po svoji vsebini vsekakor neodvisno razmerje, zato mora biti obdavčeno z davkom iz dejavnosti.

Sekcija za gostinstvo in turizem

114. Financiranje mladih prevzemnikov po vzoru kmetov tudi za gostince

Predlagamo nov ukrep za lažji prenos prehrambnih gostinskih obratov na mlajše naslednike in s tem obstoj gostiln ter povezanih dejavnosti, predvsem na podeželju. Predlagamo, da država zagotovi sredstva za financiranje mladih prevzemnikov prehrambnih gostinskih dejavnosti (SKD 56.111 Gostilne in restavracije). Mladim prevzemnikom se omogoči pridobitev nepovratnih sredstev in/ali sofinanciranje posodobitve opreme v prevzeti dejavnosti. Namen ukrepa je spodbujanje mladih, da ohranjajo in nadaljujejo s prehrambno gostinsko dejavnostjo, ki ima pri nas bogato in dolgo tradicijo. Ukrep je pomemben za razvoj in zaposlovanje lokalnega prebivalstva in vključevanje ljudi iz okolice v delovni proces, razvoj dodatnih dejavnosti ter predvsem preprečevanje prekomernega odhajanja, predvsem mladih s podeželja v mesta.

115. Problematika obratovalnega časa gostinskih obratov

Dejavnost gostinstva in turizma je velikokrat nepredvidljiva in je zato potrebno hitro prilagajanje ob nenačrtovanih najavah posameznih skupin (avtobus) in zaključenih družbah. Da bi bili postopki za podaljšan obratovalni čas hitrejši, predlagamo možnost elektronskega vlaganja vlog za pridobitev soglasja občine in možnost za vročanje vlog po elektronski pošti. Določi naj se krajši rok za odločitev o predlogu.

Letos so se predpisi o obratovalnem času spremenili, vendar pa je po našem prepričanju prevelik poudarek na občinskih predpisih glede obratovanja. Vedno pogosteje se srečujemo s težavami tradicionalnih gostiln, ki obstajajo že več kot 100 let in so nastale v ruralnem okolju (na vasi), ki je sedaj del mesta. Obkrožajo jih stanovanjske zgradbe, zgrajene leta kasneje. Lokacija teh gostiln omejuje njihove lastnike pri obratovalnem času na način, da se daje absolutna prednost zahtevam okoliških stanovalcev. Praviloma gre za posamezne priseljene osebe, ki z vlaganjem pritožb počasi onemogočajo poslovanje.

116. Bolj življenjski nadzor UVHVVR pri gostincih in zmanjšanje administrativnih obveznosti

Sekcija za gostinstvo in turizem meni, da je ustrezen nadzor Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) potreben, poudarja pa, da mora biti le-ta izveden objektivno. V praksi je odkrivanje napak in njihovo sankcioniranje na vseh področjih vse prevečkrat odvisno od subjektivne presoje posameznega inšpektorja, zato zahtevamo poenoten nadzor po celi Sloveniji. Sekcija zahteva, da se nadzor

izvaja v času, ko ni malic in kosil, da se z nadzorom ne moti delovnega procesa.

Sekcija zahteva zmanjšanje administrativnih obveznosti za manjše gostinske obrate, ki imajo do 10 zaposlenih v obratu, ki pri delu prihajajo v stik z živili. Manjši gostinski obrati namreč kupujejo manjše količine kot veliki obrati in je zato nujno potrebna poenostavitev vodenja evidenc in postopkov pri zagotavljanju varne hrane.

117. Predlog za povečanje fleksibilnosti trga dela v panogi gostinstva in turizma

Gostinstvo in turizem sta specifični panogi, ki ju zaznamujejo visoka stopnja nepredvidljivosti, sezonska nihanja ter nenadni, izraziti porasti obsega dela ob nepredvidenih dogodkih in večjih skupinah gostov. Da bi podjetjem omogočili učinkovito prilagajanje tem razmeram, predlagamo sistemske spremembe delovnopravne zakonodaje, ki bi vključevale uvedbo namenske, fleksibilnejše oblike pogodbe o zaposlitvi, prilagojene izključno potrebam turističnega sektorja.

Pomembno je razširiti možnosti za kratkotrajno delo ožjih družinskih članov z razširitvijo kroga upravičencev.

S temi ukrepi bi zmanjšali administrativne ovire, omejili delo na črno ter zagotovili stabilnejše in zakonsko urejeno poslovanje podjetij, ki so ključna za slovenski turistični produkt.

118. Poiskati je potrebno možnosti panožnih vzpodbud pri digitalizaciji v gostinstvu in turizmu

Digitalizacija v gostinstvu in turizmu je nujno potrebna, zato bi bilo potrebno pripraviti možnost vzpodbud v panogi za digitalizacijo (vavčerji, ipd.). S tem bi omogočili dvig dodane vrednosti v panogi, dvignili digitalne kompetence in veščine, jim olajšali poslovanje, med drugim tudi zato, da bi omogočili digitalizacijo naročil in zmanjšanje potreb pri kadrih.

Med ključnimi razvojnimi principi v Strategiji digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022-2026 je navedeno, da je digitalna preobrazba orodje za dvig dodane vrednosti panoge. Gre za celovit pristop, ki ponuja številne tehnološke rešitve za povečanje produktivnosti in s tem dvig konkurenčnosti. Z digitalizacijo lahko optimiziramo procese, zmanjšamo stroške, razvijemo sisteme za podatkovno podprto določanje in povečamo zadovoljstvo gosta. To so ključni elementi za dvig dodane vrednosti v panogi za lastnike, zaposlene in lokalno skupnost.

Sekcija gradbincev

119. Javno naročanje v gradbeništvu

Veliko naših članov, ki opravljajo gradbeno dejavnost, se pri svojem poslovanju srečuje s področjem javnega naročanja gradenj kot podizvajalci večjih gradbenih podjetij, pri manjših objektih pa tudi kot samostojni izvajalci. Osnovno izhodišče zahteve je, da je potrebno zagotoviti pregledno javno naročanje, ki naj temelji na strokovnosti, redu in pravičnosti ter enakopravnost malih in velikih podjetij.

Predlagamo, da se zakonodaja oz. predpisi spremenijo tako, da samo najnižja cena nikakor ne more biti edino merilo za izbiro izvajalca. Merilo za izbiro izvajalca je lahko samo najugodnejša ponudba na podlagi strokovnih, tehničnih, ekonomskih in drugih kriterijev, ki pomembno vplivajo na kakovostno izvedbo gradnje. Poleg navedenega bi bilo primerno vzpostaviti pravila, ki bi omogočala, da ni mogoče izbrati ponudb, ki so izdelane pod najnižjo tržno realno ceno (in ne zgolj v primeru, ko se s ponudbeno ceno ne izkazuje plačila minimalne plače, kar v gradbeništvu izjemno težko dokazati, saj iz tehničnih razlogov ni mogoče zahtevati števila delavcev in obseg ur potrebnih za izvedbo gradnje). Samo realna tržna cena zagotavlja sprejemljivo raven kvalitete izvedenih del in omogoča ponudniku normalno poslovanje.

Predlagamo, da se več javnih naročil v gradbeništvu izvaja po posameznih segmentih (gradbena dela, zaključna gradbena dela, strojne inštalacije, elektro inštalacije ipd.) tako, da bodo na natečajih lahko enakopravno sodelovala tudi manjša podjetja. Kajti oddaja gradnje kot enovitega naročila onemogoča uspešno konkuriranje malih in srednjih podjetij oziroma jih sili v podizvajalski odnos, kar na žalost velikokrat pomeni podrejen položaj.

Velikokrat so povsem nesprejemljivi pogoji, ki jih mora izpolnjevati izvajalec glede garancij, kreditne sposobnosti in obsega preteklih izkušenj (veliko število referenc, zneskovno pretirane oziroma posledica vrednosti enovitega naročila), ki so pogosto namenjeni prav temu, da manjšim podjetjem onemogočijo sodelovanje v postopkih oddaje javnih naročil.

Nujno je potrebno zagotoviti 30-dnevne plačilne roke in realizacijo plačil v pogodbeno določenih rokih.

Izbor t.i. »inženiring podjetij-posrednikov« brez zaposlenih oseb, ki dejansko izvajajo dela (zaposlene 1-3 osebe v režiji), povzroča siljenje podizvajalcev za izvedbo gradenj pod ceno in plačilnimi pogoji. Predlagamo, da se kot kadrovski pogoj zahteva izvedba del z lastnimi kadri (vsaj polovica del naj se opravi z lastnimi zaposlenimi) in tudi lastnimi sredstvi.

V zakon o javnem naročanju je treba vnesti odgovornost javnega naročnika za vodenje investicije. V zakonu bi bilo smiselno predvideti določilo o tem, da mora javni naročnik

za vsako javno investicijo imenovati kompetentnega odgovornega vodjo investicije (pooblaščenega inženirja/arhitekta z ustreznimi izkušnjami na področju objektov, ki je predmet naročila). V zakonu naj se opredelijo njegove naloge, pristojnosti, odgovornosti, kot tudi sankcije zoper naročnika, ki tega ne upošteva.

Z namenom izboljšanja kakovosti in transparentnosti javnih naročil ter odprave nelojalne konkurence naj se v zakonu o javnem naročanju vnese naslednja določila:

- naročilo inženirskih storitev in gradnje se (lahko) razpiše samo ob 100 % zagotovljenem financiranju (Avstrija, Italija) oziroma zaprti finančni konstrukciji, ki jo je možno definirati na osnovi projektne naloge oziroma standardiziranih popisov gradbenih, obrtniških in instalacijskih del ter materiala in opreme, torej na osnovi kvalitetno izdelane projektne naloge oziroma projektne dokumentacije;
- naročilo gradnje se razpiše na podlagi projekta za razpis, kot ga določa gradbeni zakon;
- ob razpisu naročila se objavi ocenjena vrednost naročila in v primeru naročila inženirskih storitev tudi investicijska vrednost;
- na portalu javnih naročil se takoj po zaključku izvedbe pogodbe objavi končno obračunsko vrednost celotne investicije.
- Preprečiti je potrebno pretirane zahteve po bančnih garancijah. Uvedejo naj se naslednja jamstva, ki naj jih ponudniki na javnih razpisih dajejo v zavarovanja:
 - za resnost ponudbe do 3 % - izvršnica;
 - za dobro in pravočasno izvedbo do 5% - izvršnica ali menično zavarovanje s pooblastilom za unovčenje;
 - zavarovanje splošnega garancijskega roka za največ 2 leti (po vzoru Avstrije in Nemčije), v višini do 5 % z bančno garancijo brez omejitev, pogojeno s pozivom k odpravi pomanjkljivosti v pogodbenem roku pred unovčitvijo bančne garancije (le za izvedbo).

Javni naročniki gradenj (gradbena dela, zaključna gradbena del, inštalacije) v razpisnih pogojih zahtevajo od izvajalcev vedno daljše jamstvene/garancijske roke za izvedena dela in vgrajeni material. Ti roki so običajno že določeni v osnutkih pogodb, ki so sestavni del razpisne dokumentacije tako, da izvajalec nima možnosti pogajanj ali izbire, lahko samo podpiše pogodbo, ali pa posel prepusti drugim. Ti zahtevki javnih naročnikov glede garancijskih rokov zdaj že dosegajo 10 let, medtem ko je 5 let minimalna praksa. V skladu z določili obligacijske zakonodaje in gradbenih uzanc so običajni garancijski roki za gradnje 2 leti. Samo pri zagotavljanju solidnosti gradnje, ki obsega vitalne dele objekta, obligacijski zakonik predvideva 10 letno odgovornost izvajalca del.

Po splošno uveljavljenih obrazložitvah pravnih strokovnjakov namreč odgovornost za solidnost gradnje (662. člen Obligacijskega zakonika, OZ), ki pa v sami zakonodaji ni podrobneje opredeljena, izhaja iz ugotovitve, da mora predmet pogodbe v jamčevalnem roku in ob normalni uporabi v skladu z njenim namenom, opravljati

svojo funkcijo, brez da bi se pokazale napake. Kadar so napake objekta takšne, da onemogočajo opravljanje funkcije objekta kot prostora za opravljanje dejavnosti ali prostora za bivanje, se šteje za napako v solidnosti gradnje. Odgovornost za solidnost gradnje torej obsega vse vitalne dele objekta, ki omogočajo opravljanje teh funkcij. Za t.i. skrite napake, to so napake, ki jih pri običajnem pregledu ob prevzemu del ni bilo mogoče odkriti ali so se pojavile kasneje, pa izvajalec odgovarja še dve leti od prevzema opravljenega posla (634. člen OZ).

Predlagamo ustrezno spremembo zakonskih določil ZJN-3, za javno naročanje gradenj, s katerimi bi bolj podrobno uredili področje jamstev oz. garancij, v skladu z obligacijsko zakonodajo in njihovih zavarovanj.

Problem je tudi v tem, da teh nenormalno dolgih garancijskih rokov, ki jih za področje gradenj zahtevajo malodane vsi javni naročniki, zavarovalnice, ki kljub določilom Uredbe o finančnih zavarovanjih pri javnem naročanju (Uradni list RS, št. 27/16), niso pripravljene zavarovati teh podaljšanih garancijskih rokov, čeprav uredba določa, da je za veljavnost finančnega zavarovanja za odpravo napak v garancijskem roku, lahko takšno zavarovanje sklenjeno za daljše obdobje kot ga predvidevajo določila obligacijske zakonodaje, »če daljši rok opravičujejo tveganja, povezana s predmetom ali okoliščinami javnega naročanja« (2. odstavek 8. člena uredbe). S tem ko odklanjajo sklepanje tovrstnih zavarovanj za daljše obdobje kot je predvideno v obligacijski zakonodaji, se očitno tudi zavarovalnice ne strinjajo, da daljši roki garancij opravičujejo tveganja, povezana s predmetom ali okoliščinami javnega naročanja na področju gradenj.

Nujno bi bilo potrebno doseči tudi usklajenost med zahtevki po garancijskih dobah in možnostjo, da se te garancijske dobe lahko ustrezno zavarujejo.

Največji problem pri podizvajalcih del v javnem naročanju še vedno predstavljajo plačila, saj zakonska določila zagotavljajo direktno plačilo samo ob posebnem zahtevku podizvajalca, pa še to velja samo za prvega podizvajalca v verigi. Pravočasna plačila vsem morebitnim ostalim podizvajalcem v verigi pa so še vedno prepuščena odločitvi njihovih neposrednih naročnikov - izvajalcem, ki so v verigi pred njimi, kar velikokrat pomeni, da za kvalitetno in pravočasno opravljena dela ne dobijo plačil. Tudi uvedba prekrška in morebitni izrek prekrška v zvezi z nepravočasno ali ne podajo izjave o plačilu podizvajalcu v roku 60 dni od končne situacije ne varuje podizvajalca, da bo za izvedena dela prejel plačilo oziroma lahko pripelje do situacij, ko se podizvajalca sili k podpisu tovrstne izjave in hkrati povzroči tveganje za podajo neresnične izjave tudi s strani podizvajalca. Predlagamo vzpostavitev elektronskega sistema priznavanja referenc podjetij (izvajalskih in projektivnih) ter kadrov po načelih direktive EU in uradni register referenc podjetij in kadrov.

Pripravi in predpiše naj se obvezno uporabo standardiziranih popisov del in splošnih in posebnih tehničnih pogojev gradnje. Pripravi in predpiše naj se standardno gradbeno pogodbo (za javna naročila). Država mora vzpostaviti in voditi bazo standardiziranih

popisov del in posebnih tehničnih pogojev gradnje. Standardizirani popisi del in splošni in posebni tehnični pogoji gradnje se pripravijo ob upoštevanju tujih praks in dosedanjega dela pristojnih zbornic. Predlagamo vpeljavo in uporabo parametrov in postopkov za obvezno določitev realne vrednosti posamezne gradnje (ocenjena vrednost storitve).

Dodatno je predlog, da se poviša spodnja meja za obveznost javnega naročila za javna naročila gradenj, ki naj znaša vsaj 60.000 evrov. Korekcija je potrebna zaradi pojava inflacije, ki je v zadnjih letih močno vplivala na vrednost gradbenih del.

120. Paritetni sklad za gradbeništvo

Paritetni skladi, ki so v razvitejših evropskih državah dobro uveljavljeni predvsem za gradbeno panogo, so praviloma ustanovljeni in upravljani s strani socialnih partnerjev, nacionalnih predstavnikov delodajalcev in delojemalcev, večinoma kot komplementarna socialna struktura znotraj državnega socialnega aparata. Obstaja več različnih modelov paritetnih skladov, predvsem ločenih po njihovem namenu. Zlasti so ti skladi pogosti na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, varnosti in zdravja pri delu, poklicnih pokojnin in sistema plačanega bonusa (dopusta) in drugih odsotnosti.

Ustanovitev paritetnega sklada je lahko učinkovita rešitev za posamezno panožno področje in socialno problematiko, ki iz nje izvira. Po drugi strani pa lahko paritetni skladi in sredstva zbrana v teh skladih bistveno lažje prispevajo k izravnavanju bodočih tveganj. S tem pa se zagotavlja varnost tako za podjetje kot tudi zaposlene, ki je bistveno višja.

Eden izmed bistvenih pogojev za vzpostavitev paritetnega sklada gradbene dejavnosti je vzajemnost v razmerju do drugih paritetnih skladov. S tem se za slovenske delodajalce vzpostavi jasen in transparenten sistem brez dvojnih obveznosti, kar pomeni tudi nižje stroške v primeru izvajanja del v tujini (Avstrija, Nemčija, Italija, itd.).

Veliko slovenskih izvajalcev opravlja svoje storitve v tujini, predvsem v sosednjih evropskih državah. V večini teh držav morajo za svoje zaposlene plačevati izjemno visoke prispevke v t.i. paritetne sklade (BUAK, SOKA BAU idr.), kar predstavlja veliko obremenitev in slabši konkurenčni položaj. Ti skladi izplačujejo nadomestilo delavcem v primeru dopusta, slabega vremena in za dopolnilno usposabljanje ter druge, za delavca in delodajalca, koristne namene.

Predlagamo, da tudi Slovenija uvede paritetni sklad za gradbeništvo, kot so ti skladi v primerljivih državah EU. Vzpostaviti je potrebno zakonske osnove za ustanovitev paritetnega sklada za gradbeništvo, ki bo enakovreden tovrstnim skladom v sosednjih evropskih državah in doseči meddržavno priznavanje teh skladov. Na podlagi tega bodo slovenski izvajalci del ob vstopu na trge teh držav v bolj enakopravnem položaju, saj jim ne bo potrebno plačevati v njihove sklade. Bistveno korist bo ob ustrezni

organiziranosti tovrstnega sistema imela tudi država oziroma njene institucije, saj je znano, da se iz paritetnih skladov delodajalcem in delavcem povrne dobra polovica vplačanih sredstev, ostalo pa so stroški poslovanja in dajatve. Predlagamo takojšnje oziroma hitrejšje nadaljevanje aktivnosti na tem področju.

121. Problematika odlaganja gradbenih izkopov

Po veljavni Uredbi o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih spadajo gradbeni izkopi med gradbene odpadke, ki so večinoma nenevarni. Na podlagi veljavne zakonodaje so za ravnanje z odpadki na gradbiščih odgovorni investitorji, ki pa zelo pogosto svojo obveznost tudi v primerih javnega naročila s pogodbo prenesejo na izvajalca gradbenih del. Predvsem je odlaganje gradbenih izkopov problematično, kadar investitor nima svoje parcele, na kateri bi lahko stalno ali začasno uporabil/deponiral izkopane materiale. Obstaja sicer možnost, da se gradbeni izkopi odlagajo na uradnih deponijah, vendar ugotavljamo, da je le teh premalo oziroma jih skoraj ni. Tako je investitor oz. izvajalec primoran izkope transportirati na velikih razdaljah, kar je povezano z visokimi stroški in posledično tudi negativnimi vplivi na okolje.

Zavedati se je potrebno, da je izkopnih materialov, torej nenevarnih gradbenih odpadkov (zemljina, kamenje in drug izkopani material) po količini zelo veliko. Manjši del predstavljajo drugi odpadki. Največji povzročitelj teh odpadkov je država, ki težave z odlaganjem prevali na izvajalce gradenj.

Predlagamo, da se na nivoju države uredi primerno deponiranje/odlaganje gradbenih izkopov, tako, da bo vsaka občina imela vsaj eno ustrezno, uradno odlagališče oziroma, da je povzročitelj odpadkov, za odpadke in ravnanje z njimi, odgovoren za njih vse do predelave oziroma stalnega deponiranja.

122. Prevoz gradbenih odpadkov

Prevoz odpadkov, tudi gradbenih, je podrobneje določen v Uredbi o odpadkih (Uradni list RS, št. 77/22).

Prevoznik lahko prevaža odpadke, če ima pridobljeno odločbo o dovolitvi opravljanja priglasišne dejavnosti za prevažanje odpadkov (odločba o vpisu v evidenco prevoznikov odpadkov), na podlagi katere ga ministrstvo vpiše v evidenco oseb, za katere je bila izdana odločba o vpisu v evidenco prevoznikov odpadkov, v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja.

Prevoznik odpadkov mora zagotoviti, da je pošiljka odpadkov med prevozom opremljena s kopijo evidenčnega lista v pisni ali elektronski obliki v skladu z drugim odstavkom 25. člena te uredbe.

Poleg navedenega mora prevoznik odpadkov zagotoviti, da je vozilo za prevoz

odpadkov opremljeno z napravo z vgrajenim sledilnim sistemom globalnega pozicioniranja (GPS), ki na podlagi satelitskega navigacijskega sistema določa točno lego in čas lokacije vozila ter tako beleži vse premike vozila, in zagotavlja vpogled v zgodovino voženj za najmanj dve leti (76. člen Uredbe o odpadkih).

Zahteva je še razumljiva kadar govorimo o rednih prevozih odpadkov, ki jih izvajajo izvajalci z vozili, namenjenimi samo tej dejavnosti. Pri gradbenih izvajalcih, ki odpadke vozijo zelo poredko, mogoče tudi samo enkrat na mesec, pa je zahteva, da se opremi vozilo z GPS sledilnikom povsem neživljenjska in nepotrebna.

Predlagamo, da se Uredba o odpadkih v 76. členu dopolni tako, da zahteva o GPS sledilnikih ne bo veljala za tiste, ki gradbene odpadke prevažajo samo občasno.

Nadalje predlagamo tudi možnost, da se iz zahteve po GPS sledilnikih izloči tudi prevoznike nenevarnih gradbenih odpadkov (v prilogi spodaj so to odpadki, ki ob šifri nimajo navedene oznake zvezdica(*)). Med odpadke namreč spadajo tudi zemeljski izkopi, ki ne vsebujejo nevarnih snovi (zemljina, kamenje in drug izkopani material). Velika večina kiper tovornjakov prevažata prav tak material. To pomeni, da bi skoraj vsi kiper tovornjaki v Sloveniji morali biti opremljeni z GPS sledilniki, kar pa ni niti smiselno niti racionalno.

Predlagamo torej, da se opremljenost z GPS sledilniki zahteva za vozila, ki prevažajo izključno odpadke in za ostala vozila, samo v primeru, če prevažajo material, ki vsebuje nevarne snovi. Za prevoz odpadkov, ki v šifri ne vsebujejo zvezdice (*) pa GPS sledilnik ne bi bil potreben.

Priloga: Izsek iz Klasifikacije odpadkov

17 05	Zemljina (vključno z zemeljskimi izkopi z onesnaženih območij), kamenje in izkopani material
17 05 03*	Zemljina in kamenje, ki vsebujeta nevarne snovi
17 05 04	Zemljina in kamenje, ki nista navedena pod 17 05 03
17 05 05*	Izkopani material, ki vsebuje nevarne snovi
17 05 06	Izkopani material, ki ni naveden pod 17 05 05
17 05 07*	Tolčenec izpod železniških tirov in pragov, ki vsebuje nevarne snovi
17 05 08	Tolčenec izpod železniških tirov in pragov, ki ni naveden pod 17 05 07

Sekcija kleparjev krovcev

123. Odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest

Na področju gradbeništva se predvsem pri sanacijah in rušitvenih delih pogosto srečujemo s trdno vezanimi azbestnimi odpadki, kamor štejejo gradbeni materiali iz azbestcementsa, kot so ravne ali valovite strešne plošče velikega formata, fasadne in strešne plošče malega formata, uporabni izdelki, kot so posode za rastline, pepelniki, korita za rože in podobno, ter različne vrste cevi iz azbestcementsa.

Za preprečevanje oziroma zmanjševanje emisij azbestnih vlaken v okolje so predpisani obvezni postopki pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah, kadar se odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest. Poleg pravilnega načina odstranjevanja gradbenih materialov iz azbestcementsa je predvsem pomembno, da se azbestne odpadke odlaga samo na za to predvidenih odlagališčih.

Za ustrezno odlaganje azbestnih odpadkov je odgovoren investitor, ki mora od upravljavca odlagališča za prevzete azbestne odpadke pridobiti potrjen evidenčni list o ravnanju z odpadki. Navedeni evidenčni list je dokazilo o ustrezni oddaji azbestnih odpadkov na odlagališče. Če azbestne odpadke odda na odlagališče izvajalec gradbenih del, se mora potrjeni evidenčni list glasiti na investitorja. Investitor lahko pridobi potrjen evidenčni list o oddaji azbestnih odpadkov v odlaganje tudi od izvajalca gradbenih del, če ima ta dovoljenje za zbiranje gradbenih odpadkov.

Odlaganje azbestnih kritin in materiala, ki vsebuje azbest, na uradno odlagališče je velik finančni zalogaj za posameznike, lastnike zasebnih hiš in podjetnike pa tudi različne ustanove, zato ti nevarni odpadki vse prevečkrat, zaradi slabe ozaveščenosti, pristanejo na črnih odlagališčih.

Predlagamo, da bi bilo odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest (odslužena strešna kritina iz azbestcementsa in drugi podobni gradbeni materiali), v RS brezplačno. Cilj zagotavljanja brezplačnega odlaganja azbestnih odpadkov je skrb za zdravo okolje, s spodbujanjem zamenjave azbestnocementnih materialov, z okolju in zdravju prijaznejšimi materiali.

Upravičenci brezplačnega odlaganja naj bodo investitorji obnove ali odstranitve stanovanjskih, gospodarskih ali poslovnih objektov. Upravičenci naj bodo tudi osebe, ki azbestne odpadke, nastale pri obnovah in odstranitvah objektov, začasno hranijo na svojem zemljišču in le-te, ustrezno zaščitene, pripeljejo na odlagališče.

Prav tako predlagamo, da bi bilo odstranjevanje in prevoz do ustreznih odlagališč, za gradbene odpadke ki vsebujejo azbest, znatno subvencionirano.

Predlagamo, da se v Uredbi o pogojih, pod katerimi se lahko pri rekonstrukciji ali

odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest ukine meja, pod katero za odstranjevanje azbestnih odpadkov ni potrebno pridobiti okoljevarstvenega dovoljenja. Vsi izvajalci, ki se želijo ukvarjati z odstranjevanjem odpadkov, ki vsebujejo azbest, naj bodo obvezni pridobiti okoljevarstveno dovoljenje.

Država naj poskrbi za ustrezno informiranje in ozaveščanje prebivalstva, saj je v RS še ogromno streh pokritih s kritinami, ki vsebujejo nevarne azbestne vsebine in jih bo potrebno v sorazmerno kratkem času nadomestiti.

Sekcija kozmetikov

124. Predlog za uvedbo obveznega prehodnega obdobja ob spremembah EU zakonodaje na področju kozmetičnih izdelkov

Pozivamo k sistemski uvedbi prehodnega obdobja za porabo obstoječih zalog vseh zakonito kupljenih kozmetičnih izdelkov (kot so pripravki s snovjo TPO v letu 2025), saj trenutna ureditev po Uredbi (EU) 2025/877, ki hkrati prepoveduje proizvodnjo, prodajo in uporabo, povzroča nepopravljivo gospodarsko škodo registriranim salonom in samostojnim podjetnikom. Takšna nenadna prepoved ne dosega svojega namena varovanja zdravja, temveč neposredno spodbuja sivo ekonomijo in delo na črno po domovih, kjer nadzor nad higieno in uporabo nevarnih snovi ni mogoč, hkrati pa zaradi prisilnega uničenja varnih izdelkov povzroča nepotrebno obremenitev okolja.

Prehodno obdobje bi zagotovilo pravno predvidljivost, zaščitilo ustavno pravico do svobodne gospodarske pobude ter omogočilo pravično prilagoditev trga brez kaznovanja subjektov, ki poslujejo skladno s predpisi.

Sekcija za promet

125. Odgovornost voznika in prevoznika za primere prekoračitve največje osne obremenitve vozila

Potrebna je pravičnejša ureditev odgovornosti voznika in prevoznega podjetja za primere prekoračitve osne obremenitve vozila (ni pa presežena največja dovoljena masa vozila) zaradi nepravilno razporejenega tovora v kontejnerjih. Kontejnerji so carinsko zapečateni in voznik ne more vplivati na pravilno razporeditev naloženega tovora v zabojniku. Blago v kontejnerju se lahko prerazporedi tudi zaradi posledic

daljšega prevoza po morju ali pa je bilo blago že v osnovi nepravilno razporejeno. V primeru nadzora na cesti je izrečena globa tako vozniku kot tudi prevoznemu podjetju. Izrečene globe v teh konkretnih primerih so krivične, kajti odgovornost bi moral nositi dejansko tisti, ki je zakrivil nepravilno naložen tovor. Podobni primeri se dogajajo tudi v primerih prevoza sipkega tovara, kajti tam gre za naravo blaga, ki se v primeru tresljajev nastalih med vožnjo, tovor sam prerazporedi po tovornem prostoru.

126. Sprememba zakonskega določila, ki predpisuje zaseg vozil

Zakon o pravilih cestnega prometa (Uradni list RS, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo, 161/21 – popr., 22/25, 86/25 – odl. US in 14/26 – ZINUNPS) v 23. členu določa, da policist zaseže vozniku motorno vozilo, če je bil zaloten pri hujšem prekršku in je bil voznik v zadnjih dveh letih najmanj trikrat pravnomočno kaznovan za hujše prekrške ali če voznik ne izpolnjuje pogojev za vožnjo vozil (vožnja brez veljavnega vozniškega dovoljenja, v času izvrševanja sankcije prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja,...).

Za hujši prekršek se šteje prekršek, za katerega je predpisana stranska sankcija najmanj treh kazenskih točk v cestnem prometu ali stranska sankcija prepovedi vožnje motornega vozila. Za hujši prekršek se šteje tudi vožnja brez veljavnega vozniškega dovoljenja za vožnjo vozil tiste oziroma tistih kategorij, v katero spada vozilo ali skupina vozil, ki ga vozi voznik v času prekrška, vožnja vozila v času izvrševanja prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja oziroma prepoved uporabe vozniškega dovoljenja.

V navedenih primerih se zaseže vozilo tudi, če ni voznikova last (npr. vozilo je last prevoznega podjetja). Tak zaseg povzroča nepotrebno gospodarsko škodo prevoznikom, ki so lastniki teh vozil in jih uporabljajo za izvajanje svoje gospodarske dejavnosti, na sam prekršek pa pogosto niso mogli vplivati ali ga preprečiti. Po veljavnem predpisu mora policija zaseženo vozilo takoj oddati sodišču, ki je pristojno za postopek o prekršku (izjemoma se lahko hrani tudi na policiji). V praksi to pomeni, da sodni izvršitelj (ali njegov pooblaščenec) vozilo odpelje na varovano parkirišče (Grosuplje), kjer se vozilo hrani do odločitve sodišča. Izjemoma se vozilo lahko hrani tudi pri policiji, kar pa se v praksi za tovorna vozila ne izvaja.

Ne nasprotujemo ukrepom, s katerimi se voznikom, ki ne izpolnjujejo pogojev za vožnjo vozil ali na drug način izpolnjujejo pogoje za zaseg vozila, le-to preprečijo in jih tudi ustrezno sankcionirajo. Vendar pa višina globe, ki jo mora voznik, ki ni izpolnjeval pogojev za vožnjo in mu jo je sodišče na predlog policije tudi izreklo, ni sorazmerna s stroški, ki jih v tem primeru prejme delodajalec (prevoznik), saj so ti stroški prevoznika bistveno večji kot globa za voznika, čeprav je prevoznik naredil vse, kar je v njegovi pristojnosti, da do prekrškov ne bi prihajalo (ustrezen nadzor), obenem pa je zagotavljal tudi stalno seznanjanje voznika z vsemi zakonskimi določili, ki jih potrebuje za opravljanje poklica v transportnem sektorju.

Zato je po našem mnenju ta strošek zasega tovornega vozila nesorazmeren glede na izrečeno višino globe tistega, ki je prekršek storil (včasih tudi zavestno ali iz hude malomarnosti, brez vednosti ali vpliva delodajalca). Tako se po nepotrebnem prevoznikom (delodajalcem) povzroča dodatna gospodarska škoda (visoki so tudi stroški odvoza vozila, ki pa so nastali izključno zaradi oddaljenosti kraja, kjer se bo vozilo hranilo), saj vozil do odločitve sodišča ne morejo uporabljati.

Prevozniki zato na sodišču izkazujejo svoj pravni interes za čim prejšnjo vrnitev vozila, in čeprav morajo sodišča take primere obravnavati prednostno, je včasih zaradi preobremenjenosti sodišč to težko izvedljivo.

Po mnenju Sekcije za promet je namen zakona preprečiti vožnjo vozniku, ki ne izpolnjuje pogojev za vožnjo. Prepričani smo, da za ta namen ne bi bilo potrebno izvesti zasega vozila, temveč bi to lahko dosegli tudi z »uradnim pečatenjem« vozila na urejenem parkirnem mestu in takojšnjo obravnavo primera na pristojnem sodišču (še isti dan v času uradnih ur sodišča). Tako bi bile kršitve obravnavane takoj, hkrati pa bi se odločalo tudi o zahtevah prevoznikov po vrnitvi vozila.

Na predlagan način bi preprečili nastajanje večje gospodarske škod na strani prevoznikov (če bi izkazali ustrezen pravni interes) in povzročanje nesorazmerno visokih stroškov državnim organom. Istočasno je v tem delu nujna odprava 12. odstavka 56. člena Zakona o voznikih (ZVoz-1, Uradni list RS, št. 92/22 – uradno prečiščeno besedilo, 153/22, 102/25 in 16/26), ki za podjetja in odgovorne osebe predpisuje izredno visoke globe za prekršek, ki ga stori voznik, če vozi vozilo brez veljavnega vozniškega dovoljenja.

V praksi prihaja do primerov, ko delodajalec kljub vsej svoji skrbnosti in doslednosti ne more vsak dan zanesljivo preveriti ali voznik izpolnjuje pogoje za vožnjo, niti za to nima pravnih možnosti. Znani so primeri, ko je voznik, ki ga je delodajalec napotil na vožnjo v tujino, izven delovnega časa storil prekršek, zaradi katerega so mu nadzorni organi začasno odvzeli vozniško dovoljenje. V času te začasne prepovedi vožnje je voznik zopet prišel z vožnjo, na katero ga je napotil delodajalec, saj ta predhodno ni bil obveščen o nastalem dogodku. Zato predlagamo, da bi morala država najprej vzpostaviti ustrezne mehanizme, s pomočjo katerih bi bila podjetjem omogočena pridobitev pravih in relevantnih podatkov o vozniku oziroma izpolnjevanju pogojev za vožnjo, šele nato pa uvesti kaznovalno politiko.

127. Uvedba dodatnega popusta pri plačilu cestnine za vozila do NDM 12 t

Med nediskriminatorne ukrepe, s katerimi bi lahko zaščitili domačega prevoznika in obremenili predvsem tuja vozila v tranzitu, je uvedba dodatnega popusta pri plačilu cestnine za minibusse in lažja tovorna vozila (NDM do 12 t). Trenutno so ta vozila uvrščena v drugi cestninski razred (R2), enako kot to velja za večje avtobuse (50-sedežne; NDM

do 22 t) in tovorna vozila (NDM 18 t).

Minibusi predstavljajo predvsem vozila domačih prevoznikov, ki opravljajo šolske prevoze. S predlaganim ukrepom bi tako pomagali predvsem domačemu prevozniku. Tudi pri tovornih vozilih je velik razkorak med višino cestnine, saj lahko npr. dvosledna motorna vozila (NDM do 3,5 t) s priklopom (do 4,5 t) vozijo samo z vinjeto, medtem ko za lahka tovorna vozila (NDM do 7,5 t) velja plačilo cestnine po prevoženi razdalji (razred R2). To nesorazmerje pa nikakor ni razumno. Trenutna ureditev vzpodbuja nelojalno konkurenco na trgu cestnih prevozov.

128. Ureditev področja odvoza pokvarjenih in poškodovanih vozil z AC in HC (vozila NDM do 3,5 t)

Za razvoj panoge, dvig kvalitete storitev in povečanja varnosti v cestnem prometu, je potrebno oblikovati nabor pogojev (materialni, strokovni, kadrovski), ki jih morajo izpolnjevati podjetja, ki želijo opravljati odvoze pokvarjenih in poškodovanih vozil z AC/HC. Pri oblikovanju nabora zahtevanih ukrepov morajo poleg resornega ministrstva in DARS sodelovati tudi predstavniki prevoznikov obeh zbornic (OZS, GZS).

129. Sprememba Odredbe o omejitvi prometa na cestah v RS – samoizločanje

Odredba o omejitvi prometa na cestah v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 75/11, 195/21 in 67/25) v 1. členu določa, da se s to odredbo na cestah v Republiki Sloveniji v določenem časovnem obdobju ali vremenskih razmerah omeji promet naslednjih vozil:

1. tovornih vozil in skupin vozil, katerih največja dovoljena masa presega 7.500 kg;
2. traktorjev, motokultivatorjev, delovnih strojev in vprežnih vozil.

V 5. členu omenjene Odredbe je navedeno, da je na vseh cestah v Republiki Sloveniji, razen na avtocestah in hitrih cestah, v zimskih razmerah prepovedana vožnja za tovorna vozila s priklopnimi vozili, za vozila, ki prevažajo nevarno blago, in za vozila za izredne prevoze. V drugem odstavku omenjenega člena je napisano, da upravljavec avtocest in hitrih cest lahko na teh cestah iz razlogov zimskih razmer časovno in prostorsko omeji promet vozil iz prejšnjega odstavka. O uvedbi ukrepa omejitve prometa mora upravljavec cest obvestiti javnost in postaviti prometno signalizacijo za izločanje, kjer je to mogoče. Upravljavec avtocest in hitrih cest, cestninski nadzorniki ter policija v tem primeru uskladijo ukrepe in aktivnosti za učinkovito, racionalno in varno omejitev prometa iz tega člena. V praksi se je izkazalo, da je učinkovit nadzor zaradi različnih okoliščin v večini primerov neizvedljiv.

V 8. členu Odredbe je odrejeno, da morajo vozniki vozila, za katera velja omejitev

prometa iz te odredbe, pred začetkom prepovedi prometa parkirati na za to določenih ali drugih primernih parkiriščih ali parkirnih površinah. Z vožnjo smejo nadaljevati šele po poteku prepovedi (t.i. samoizločanje). Do spoštovanja tega pravila (te zapovedi) ne prihaja, saj vozniki tovornih vozil, ki so bili "ujeti" v zimskih razmerah na vseh lokalnih in regionalnih in drugih javnih cestah (razen hitrih cest in avtocest) v večini primerov nimajo ustreznih (in namenskih) parkirnih površin, da bi se izločili iz prometa.

Zato smo prepričani, da taka ureditev nekatere voznike tovornih vozil (zlasti voznike t.i. lokalnega prometa, ki ne uporabljajo hitrih cest in avtocest) postavlja v neenak položaj. Eden izmed glavnih razlogov je tudi pomanjkanje parkirnih površin, namenjenih tovornemu prometu. Zato veliko voznikov tovornih vozil pred napovedanim sneženjem (in pred začetim predpisanim "samoizločanjem") začeneja z vožnjo po lokalnih in regionalnih cestah, da bi tako čimprej prišli na območja hitrih cest in avtocest (kjer prepoved ne velja). Znani so primeri, ko so ti vozniki pričeli z vožnjo v času, ko še ni bilo snežnih padavin, nekje na poti pa so se vremenske razmere poslabšale, pričelo je snežiti in sneg se je oprijemal vozišča. To je obenem pomenilo, da bi se morala ta tovorna "na primernih mestih" izločiti sama. Vendar pa teh mest pogosto ni, niti na daljšem odseku cest, nekje tudi na celotnih cestnih relacijah. V tem primeru voznik tovornega vozila, kljub temu, da je želel prekiniti vožnjo, obstane na cesti, pogosto je tudi sankcioniran s strani nadzornih organov.

Sekcija za promet je že večkrat opozorila, da se zaradi povečanja predvsem tranzitnega prometa stanje še poslabšuje, saj so vozniki, ki iščejo parkirna mesta za izvedbo dnevnega ali tedenskega počitka, prepuščeni svoji iznajdljivosti, in pogosto te počitke izvajajo (tudi krajše) na robu ceste, na travnatih površinah, in v neustreznih in neprimernih higienskih pogojih.

Poudarjamo, da ne nasprotujemo omejitvam tovornega prometa ko za to obstajajo tehtni razlogi. Predlagamo, da se avtoceste in hitre ceste ter na drugi strani "ostale" ceste (regionalne, lokalne,..) izenačijo, in se vožnja tovornih vozil na vseh cestah dovoljuje pod enakimi pogoji, z vsemi ostalimi predpisanimi omejitvami (osne, omejitve lokalnega prometa, idr.). S tem bi občutno zmanjšali zastoje na cestah, nejasnosti v pravilih, ter tudi kršitve, ki so povezane s temi določili.

130. Neučinkovita prepoved naklada/razklada po ZPCP-2

V letu 2024 so bile sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o prevozih v cestnem prometu (Uradni list št. 23/2024). Ena izmed sprememb je jasnejša opredelitev prevozne pogodbe, ki določa, da pošiljatelj ali prejemnik blaga ne smeta od voznika zahtevati nalaganja ali razklanjanja blaga, razen če je to posebej dogovorjeno v ločeni pogodbi. V tej pogodbi mora biti jasno opredeljen strošek za to storitev, izpolnjeni pa morajo biti tudi vsi pogoji, določeni z zakonodajo, ki ureja varstvo pri delu.

Čeprav to prepoved pozdravljamo, žal ostaja le na papirju, saj ne predvideva kazenskih

sankcij za tiste, ki zahtevajo manipulacijo blaga in vršijo pritiske na prevoznike. Nerazumljivo je, da je sankcija predvidena le za prevoznika, ki pa je že tako najšibkejši člen v oskrbovalni verigi.

Sprememba zakona žal ni sledila potrebam po ustrezni jasnejši opredelitvi prevozne pogodbe. V praksi se namreč vse prepogosto dogaja, da mora voznik pod pritiski prejemnika/pošiljatelja opraviti nalaganje ali razkladanje tovora, pri čemer naročnik prevoza dodatnih storitev sploh ne priznava.

Posledice trenutne ureditve: Sektor cestnih prevoznikov si je več let aktivno prizadeval, da bi bila v nacionalni zakonodaji jasneje opredeljena prevozna pogodba, po vzoru nekaterih drugih evropskih držav. ZPCP je sicer uvedel voznikom prepoved nakladanja in razkladanja, vendar pa za pošiljatelje in prejemnike blaga ni določena nobena sankcija. Takšna ureditev povzroča velik pritisk na prevoznike, da brezplačno opravljajo tudi manipulacijo blaga. To jih postavlja v položaj, v katerem so primorani kršiti zakonske prepovedi, kar povečuje tveganje za morebitne sankcije. Poleg tega so vozniki pogosto neusposobljeni za pravilno rokovanje za manipulacijo z blagom pri pošiljateljih/prejemnikih, kar povečuje nevarnost poškodb tako blaga kot tudi voznika samega.

Predlog rešitve: V ZPCP (131. člen) je treba vključiti kazenske določbe za kršitelje 110. b člena, ki se nanašajo na prejemnike in pošiljatelje blaga.

131. Neučinkovit nadzor in nelojalna konkurenca v sektorju cestnih prevozov

V dejavnosti se pojavlja vse več nelojalne konkurence, predvsem ponudnikov prevozov iz Ukrajine. V Sloveniji se še vedno odpira veliko prevoznih podjetij, katerih lastniki prihajajo iz bivših jugoslovanskih republik. Gre za podjetja, ki z dejavnostjo logistike »perejo denar«, na trgu rušijo cene in nudijo prevozne storitve po dumpinških cenah.

Posledice: Problematika nelojalne konkurence je vse večja, kajti sektor ni dovolj poenoten in povezan. Posledice nelojalne konkurence se ne izkazujejo samo v finančni škodi, ki jo utrpijo poštene prevozniki, temveč te vplivajo tudi na povečanje sive ekonomije, na pritisk na plače in delovne pogoje voznikov, zmanjša se varnost v cestnem prometu in navsezadnje se zmanjšajo tudi prihodki države z naslova davkov in prispevkov.

Predlog rešitve: Nelojalna konkurenca v cestnem prometu ni le tržna nepravilnost, temveč sistemski problem, ki zahteva usklajen odziv pristojnih institucij. Poštene prevozniki morajo imeti enake pogoje, sicer se dolgoročno ogroža stabilnost in kakovost celotne panoge.

132. Ohranitev ukrepa vračila trošarin za komercialne prevoze

Glede na to, da gre za enega redkih ukrepov, ki ohranja konkurenčnost domačega prevoznika in ima hkrati velik vpliv na celotno gospodarstvo, predlogi za ukinitve vračila trošarin za fosilna goriva, niso sprejemljivi. Ni možno prezreti dejstva, da se poznajo posledice ohlajanja gospodarstva na evropskem gospodarskem trgu. Pričakovali bi, da bodo v prihodnjih spremembah Podnebnega zakona podane spodbude za pomoč gospodarstvu, ki bodo omogočile obstoj in pomagale panogi transporta pri prehodu na alternativna goriva (»zeleni transformaciji«) ter s tem omogočale tudi nadaljnji razvoj panoge.

Ukinitve trošarin iz razloga zmanjševanja uporabe fosilnih goriv je namenjena ideji prehoda na alternativne vire energije, kar pa je za sektor cestnih prevozov še preuranjen. Trenutno ne razpolagamo niti s primerno infrastrukturo niti s primerno tehnologijo. Zato nikakor še nismo prišli do točke, ko bi lahko govorili o splošni uporabi gospodarskih vozil na alternativni pogon. Ukinitve trošarin bi povišala stroške končne cene proizvodov, tako iz naslova podražitve prevoznih storitev, kot tudi iz naslova podražitve prevozov (»za lastne potrebe«), ki jih opravljajo proizvodna podjetja sama. Predlagan ukrep bi imel negativen vpliv tudi na javni potniški promet, ki je v določenem segmentu sofinanciran s strani države.

Država predvideva ukinitve trošarin zaradi zmanjšanja porabe fosilnih goriv, ne da bi predhodno sprejela ukrepe za zdravo in prehodno zeleno transformacijo. V tem trenutku niti ni povsem jasno kateri alternativni energent bo omogočal obstoj in zdrav razvoj panoge. V preteklosti se je promoviral plin kot eden čistjših energentov, ki bo v prihodnosti vodilni energent. Znano je, da so prevozniki, ki so investirali v dražja in bolj čista vozila, zaradi visokih cen energenta čez noč postali nekonkurenčni. Takšne in podobne politične odločitve vnašajo vse preveč nezaupanja in dvomov v zeleni prehod. Menimo, da za predlagani ukrep še nikakor ni prišel pravi trenutek, zato je nujno, da se ga umakne.

133. Uvedba novega sistema izobraževanja poklicnih voznikov

Poklic voznika je že vrsto let deficitaren poklic. Logistika in transport kot pomembni gospodarski panogi imata v prihodnosti velik potencial za širjenje in razvoj. Prepotrebne so nove oblike izobraževanja poklicnih voznikov z večjim poudarkom na praktičnem delu usposabljanja v prevoznih podjetjih. Dejstvo je, da prihaja pretežni del voznikov iz tretjih držav. Znanja, ki jih vozniki pridobijo s temeljno kvalifikacijo še zdaleč ne zadoščajo osnovnim zahtevam izvajanja cestnih prevozov, saj se je z napredno tehniko in tehnologijo povečal nabor posebnih znanj, ki jih vozniki lahko pridobijo le s praktičnim delom, neposredno v prevoznih podjetjih. Poleg navedenega gre tudi za posamezne specifične dela, glede na vrsto tovora, ki se prevažata. Zavedati se je potrebno, da se zaradi nezadostne usposobljenosti voznikov na prvem mestu ogroža

varnost v cestnem prometu, na drugi strani pa se tudi povzroča dodatna gospodarska škoda, ki jo utrpijo prevozniki.

Posledice: Znanja, ki jih vozniki pridobijo s temeljno kvalifikacijo še zdaleč ne zadoščajo osnovnim zahtevam izvajanja cestnih prevozov. Nezadostno usposobljen kader prevoznim podjetjem povzroča dodatne stroške, saj morajo voznike najprej usposobiti. Zaradi pomanjkljivega znanja se pojavlja več škodnih primerov, kar z izgubo bonitet pri zavarovalnicah zopet občutijo prevozniki.

Predlogi rešitve:

1. Izobraževanje poklicnih voznikov mora obsegati srednješolskopoklicno izobraževanje in program za odrasle.
2. Poklic voznika po srednješolskem programu: vzpostavitev programa poklic Voznik in druga možnost za nadgradnjo oziroma prilagoditvijo programa Logistični tehnik (že v okviru odprtega kurikulumu).
3. Znotraj obstoječe zakonodaje oz. obstoječega srednješolskega programa logistični tehnik se v izobraževalni program umesti kot možnost izbire vsebina za voznika. V postopku izobraževanja kandidat pridobi tudi vozniško dovoljenje. Po zaključku izobraževalnega programa Logistični tehnik se s spričevalom prizna tudi (po vzoru nekaterih evropskih držav, npr. Finska):
 - temeljna kvalifikacija za voznika v cestnem prometu - koda 95 (za vse kategorije C in D),
 - izpit ADR (osnovni v celoti), izpit za spremljevalca izrednih prevozov,
 - izpit o strokovni usposobljenosti za upravljavca prevozov (v celoti),
 - usposobljenost za učitelja vožnje/predpisov/strokovni vodja šole vožnje (programi se priznajo delno, razen praktičnega pouka),
 - teoretični del usposabljanja za voznika vseh kategorij (tečaj CPP) - v celoti
 - disponent (v celoti) - Disponent prevoza blaga v cestnem prometu.
4. Pretežni del izobraževanja mora predstavljati praktično izobraževanje voznikov v prevoznih podjetjih, saj se le na tak način lahko spozna vse potrebne procese dela, ki so zelo tesno povezani z delom v administraciji logistike. Poklic voznik naj se vzpostavi v sistemu vajeništva.
5. Predlagati je potrebno znižanje starosti za voznike težkih tovornih vozil z 18 let na 16 let (voznik lahko vozi z določenimi omejitvami oz. lahko vozi le v spremstvu voznika »mentorja«, vozilo se ustrezno označi – npr. zelena tabla z oznako »L«). Zaradi drastičnega pomanjkanja poklicnih voznikov na celotnem evropskem območju, tudi na ravni Komisije EU potekajo razgovori o znižanju starosti za pridobitev ustrezne kategorije vozniškega dovoljenja.

6. Vzpostavitev programa za odrasle: zajemati mora predvsem praktično izobraževanje v transportnih podjetjih. Prevoznim podjetjem, ki so pripravljena izobraževati voznike morajo biti zagotovljena sistemska finančna sredstva za usposabljanje oziroma mentorstvo.

Podoben način izobraževanja, kot ga predlagamo, se izvaja na Finskem in na Hrvaškem.

Sektor želi s svojo pobudo zasledovati cilj, da se vsem udeležencem raznih strokovnih usposabljanj in izobraževanj priznajo predhodno pridobljena znanja in kompetence kot tudi drugje v Evropi. Nesmiselna so ponavljajoča se usposabljanja in izobraževanja z isto vsebino in ponovno preverjanje znanj le teh. Priznavanje predhodno pridobljenih znanj in kompetenc pa je v EU prisotno že zelo dolgo in tudi zakonsko urejeno.

134. Razvoj intermodalnih logističnih centrov, malih logističnih centrov, varovanih in varnih parkirišč

V Sloveniji je večji del prometne dejavnosti vezan le na prevoz oz. transport blaga. Za izkoristek vseh zmogljivosti in prednosti, ki jih prinaša transport v povezavi z logistiko, je nujno potrebno usmeriti več pozornosti v slednjo panogo. Ta bo ustvarjala nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo, hkrati pa se bo izkoristila možnost učinkovitejše izrabe različnih načinov prevoza. Zaradi večje varnosti voznikov in tovora so vse večje tudi potrebe po varnih in varovanih parkiriščih, s spremljajočimi objekti ob celotnem avtocestnem križu.

Raven razvitosti logističnih storitev je odvisna od več dejavnikov, ki vplivajo na učinkovitost, zmogljivost in kakovost logističnih operacij. Eden od pomembnejših dejavnikov je tudi geografska lega države. Države z ugodno geografsko lego, ki omogočajo enostaven dostop do pomembnih trgov in trgovskih poti, imajo lahko bolj razvite logistične storitve.

Znano je, da ima geografska lega Slovenije pomembno vlogo za razvoj prometa, saj se na našem ozemlju križata dve pomembni evropski prometni poti: V. (vzhod-zahod) in X. (sever-jug) panevropski prometni koridor. Zaradi svoje geografske lege je Slovenija ključna povezovalna točka za tovorni promet med različnimi deli Evrope. Žal pa ugodne lege naše države ne znamo izkoristiti niti ne znamo izkoristiti vse bolj naraščajočega tranzitnega prometa.

Za razvoj logističnih dejavnosti je v zasebnem sektorju velik interes, vendar težava nastopi s prostorskim umeščanjem gospodarske in logistične infrastrukture (mali logistični centri, intermodalni logistični centri, varovana in varna parkirišča za tovorna vozila) v prostor. Zakon o urejanju prostora namreč določa, da je za načrtovanje prostorskih ureditev, kamor sodijo tudi mali logistični centri, intermodalni logistični centri, varovana in varna parkirišča lokalnega pomena in je za to področje pristojna

občina. Številnim investitorjem tako po več kot 10 ali celo 15-letnem prizadevanjem še vedno ni uspelo pridobiti potrebne dokumentacije. To je tudi razlog, zaradi katerega se ne morejo prijaviti na evropske razpise s tega področja. Vsi prostorski akti se sprejemajo nerazumno dolgo, kar ima velik negativni učinek na razvoj gospodarstva.

Posledice: Slovenija ima zaradi svoje strateške geografske lege velik potencial, da postane pomembna povezovalna točka v evropskem tovornem prometu, vendar pa administrativne in prostorske ovire zavirajo njen polni razvoj v logistiki.

Osredotočanje na izboljšanje logističnih zmogljivosti bi lahko vplivalo na večjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva, kar bi omogočilo hitrejše in bolj učinkovito povezovanje z drugimi evropskimi trgi. Povečanje naložb v infrastrukturo, kot so varna parkirišča, MLC in intermodalni logistični centri, bi povečalo varnost in učinkovitost prevoza, kar bi prineslo več delovnih mest z višjo dodano vrednostjo.

Dolgotrajni postopki za pridobitev potrebnih dovoljenj in prostorskih aktov upočasnjujejo razvoj te infrastrukture, kar pomeni izgubljene priložnosti za izkoriščanje tranzitnega prometa in evropskih sredstev za naložbe v logistične objekte. Pospešitev postopkov umeščanja v prostor bi pripomogla k večjim investicijam v sektor ter povečala gospodarsko rast, hkrati pa izboljšala regionalno povezanost in zmanjšala ekonomske disparitete.

Predlog rešitve: Logistično dejavnost kot pomembno gospodarsko panogo bi bilo zato potrebno ustrezno umestiti v zakonodajni okvir in strateške razvojne dokumente, da bi lahko omogočili nadaljnji razvoj in izboljšali pogoje za delovanje. Posledično pa je za razvoj celotnega gospodarstva nujno potrebno poiskati zakonodajne rešitve za hitrejše umeščanje gospodarske infrastrukture, kot tudi malih logističnih centrov, intermodalnih logističnih centrov ter varnih in varovanih parkirišč za tovorna vozila ob avtocestnem križu v prostor.

135. Finančne spodbude za namen digitalizacije sektorja cestnega prevoznitva

Cestni transport in logistika sta ključnega pomena za oskrbo gospodarstva. Imela sta, in še vedno imata ključno vlogo pri gospodarski rasti. Z rastjo mednarodne trgovine in notranje logistike, povečanim obsegom dostavnih točk in povečanimi pričakovanji strank se povpraševanje po transportnih storitvah hitro povečuje. Ta rast pa zahteva nujno prilagoditev transportnih podjetij. Nujno je vlaganje v sodobno digitalizacijo cestnega prometa, ki omogoča konkurenčnost na trgu storitev, poveča učinkovitost, sledljivost, varnost in pozitivno prispeva k zmanjševanju negativnih vplivov na okolje. Digitalizacija, vključno z avtomatizacijo in digitaliziranimi informacijskimi tokovi cestnega transporta bistveno prispeva tudi k zmanjšanju zastojev na cestah in mejnih prehodih.

Po vzoru razvitih evropskih držav predlagamo uvedbo finančnih spodbud za sektor cestnega prevoznitstva za namen digitalizacije in IT tehnologije kot npr. nakup telematskih sistemov (npr. sledenje), programske opreme za prikaz, obdelavo, analizo in arhiviranje podatkov digitalnega tahografa, usposabljanje v povezavi s telematskimi sistemi. Kot primer naj navedemo, da Nemčija v sklopu de-minimis pomoči podjetjem v sektorju cestnega prevoznitstva namenja sredstva v višini do 2.000 EUR na vozilo, z zgornjo omejitvijo pomoči na podjetje v višini 33.000 EUR na leto za vpeljavo digitalnih rešitev.

136. Neposredna vključitev malega prevoznika v izvajanje GJS-JPP

Sekcija za promet pristojnemu ministrstvu za izvajanje GJS JPP predlaga sprejem pravne podlage (dopolnitev Zakona o prevozih v cestnem prometu – ZPCP2), ki bi omogočala neposredno sklenitev pogodbe o izvajanju javne službe z malim prevoznikom brez predhodnega, za konkurenco odprtega razpisnega postopka.

Predvsem zaradi zaščite malih prevoznikov ter uravnoteženega konkurenčnega trga na področju javnega prevoza potnikov pričakujemo, da bodo sprejeti ukrepi za uskladitev s četrtem odstavkom 5. člena Uredbe (ES) št. 1370/2007.

Navedeni člen namreč med drugim omogoča, da se lahko pristojni organ odloči neposredno skleniti pogodbe o izvajanju javne službe:

- a. kadar je njihova povprečna letna vrednost ocenjena na manj kot 1 000 000 EUR, oziroma manj kot 7 500 000 EUR, če pogodba o izvajanju javne službe vključuje storitve javnega železniškega potniškega prevoza, ali
- b. kadar je njihov namen letno opraviti manj kot 300 000 kilometrov storitev javnega potniškega prevoza oziroma manj kot 500 000 kilometrov, če pogodba o izvajanju javne službe vključuje javne storitve železniškega potniškega prevoza.

V primeru, da se pogodba o izvajanju javne službe neposredno sklene z malim ali srednje velikim podjetjem, ki upravlja največ 23 cestnih vozil, se te zgornje meje lahko povišajo bodisi do povprečne letne vrednosti, ocenjene na manj kot 2 000 000 EUR ali na letno opravljanje manj kot 600 000 kilometrov storitev javnega potniškega prevoza.

Monopolni položaj izvajalca gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS JPP) ustvarja pomembna izkrivljanja na trgu notranjih prevozov. Zaradi prevladujočega tržnega deleža in stabilnega financiranja iz naslova izvajanja GJS JPP lahko monopolni prevoznik na javnih razpisih nastopa z bistveno nižjimi ponudbenimi cenami, ki jih manjši, tržno odvisni prevozniki ne morejo doseči. Razlika med dejanskimi stroški izvedbe in ponujeno ceno se velikemu prevozniku povrne oziroma pokrije prek prihodkov, vezanih na izvajanje gospodarske javne službe.

Takšen mehanizem ustvarja dvojni izključevalni učinek za male prevoznike. Prvič, ti že

v izhodišču nimajo možnosti nastopati kot koncesionarji za izvajanje gospodarske javne službe, saj je ta funkcija centralizirana in trajno dodeljena velikemu prevozniku. Drugič, zaradi nelojalno nizkih cen velikih prevoznikov na lokalnih razpisih mali prevozniki niso konkurenčni pri izbiri ponudnikov storitev. Posledično so sistematično izrinjeni tako s trga izvajanja javne službe kot tudi s prostega trga lokalnih notranjih prevozov.

Nastala situacija zmanjšuje konkurenčnost, omejuje razvoj malih in srednjih prevoznikov ter dolgoročno negativno vpliva na pluralnost ponudnikov ter kakovost storitev v javnem potniškem prometu.

137. Potrebni kratkoročni ukrepi za ohranitev konkurenčnega položaja domačih prevoznikov v obdobju zelenega prehoda

Številne evropske države nudijo prevoznemu sektorju najrazličnejše spodbude, ki so v skladu s trenutnim tehničnim in tehnološkim razvojem, kot je npr. digitalizacija in izobraževanje glede uporabe najsodobnejših naprednih tehnologij, ki med drugim prispevajo k zmanjšanju »praznih« kilometrov.

Ukrep subvencioniranja nakupa električnih tovornih vozil se je zaradi pomanjkljive infrastrukture izkazal za neučinkovitega, saj je še preuranjen. Kljub subvencijam so električna tovorna vozila pogosto dražja, kar povzroča prevoznikom nekonkurenčni položaj na trgu prevoznih storitev. V konkretnem primeru so te subvencije le pomoč avtomobilski industriji. Pomembno je, da se pri uveljavljanju električnih tovornih vozil upoštevajo tudi druge politike, kot so razvoj infrastrukture, spodbude za raziskave in razvoj ter izobraževanje, ki lahko pripomorejo k boljšemu sprejetju električnih vozil.

V okviru ukrepov za zeleni prehod se nikakor ne sme ponoviti situacija, ki smo ji bili priča na področju uporabe plinskih tovornih vozil. Pri izvajanju različnih politik je bil namreč na področju izvajanja cestnih prevozov velik poudarek na zmanjšanju ogljičnega odtisa z uporabo plinskih vozil (LNG, CNG). Prevozniki so pred energetske krizo in v dobri veri, da sprejemajo napredne odločitve, posodobili vozni park z najsodobnejšimi plinskimi vozili. Z nastopom energetske krize pa so postala ta vozila »čez noč« povsem neustrezna zaradi izredne podražitve energenta - plinsko gorivo je bilo kar 70 % dražje od dizelskega. Takšne situacije ustvarjajo nezaupanje do ukrepov spodbujanja alternativnih virov energentov.

Prevozniki ocenjujejo, da so trenutne smernice k zelenemu prehodu izrazito aktivistične in nerealne ter prinašajo negativne učinke za gospodarstvo. Zeleni prehod v sektorju cestnega transporta bi moral temeljiti na realnih tehnologijah in inovacijah. Še posebno skrb je treba nameniti malim in srednje velikim prevoznim podjetjem, ki predstavljajo večino vseh ponudnikov storitev. Potrebna je večje vključevanje strokovnjakov s področja gospodarstva v proces nastajanja in spremljanja izvajanja strateških dokumentov na področju zelenega prehoda. Politika spodbud mora temeljiti na predvidljivosti in mora biti dolgoročna, predvsem pa stabilna.

138. Pobude organizacij, ki izvajajo šole vožnje

V Sekciji za promet deluje tudi odbor podjetnikov, ki izvajajo dejavnost šol vožnje in se po najboljših močeh trudijo prispevati k dvigu kvalitete izobraževanja voznikov, izboljšanju varnosti v cestnem prometu ter učinkovitejšemu delu v dejavnosti.

Zakon o voznikih določa, da mora šola vožnje na zahtevo kandidata za voznika brezplačno izdati izpisni list, s katerim se izkazuje predhodno usposabljanje. Izpisni list vsebuje podatke iz registra kandidatov in podatke o opravljenem usposabljanju, vpisane v evidenčni karton vožnje. Ob izpisu iz šole vožnje mora kandidat za voznika vrniti evidenčni karton šoli vožnje. Predlagamo, da šola vožnje lahko za izdajo izpisnega lista kandidatu zaračuna administrativne stroške. Pri izdaji potrdila gre namreč za administrativno delo, ki ga je zaradi zaposlitve osebe, ki opravlja ta dela, potrebno ustrezno ovrednotiti. Ceno izdaje dokumenta naj določi pristojno ministrstvo.

Nadalje zakon neopredeljeno in selektivno opredeljuje tri ali več pisnih opozoril za nepravilnosti v obdobju zadnjih dveh let kot težjo nepravilnost, pri čemer pa ne definira vsebine pisnih opozoril, ki predstavljajo pogoj za odvzem pooblastila ali izbris šole vožnje iz registra. Takšno postopanje krši načelo sorazmernosti. V skladu s trenutno veljavno zakonodajo ima javna agencija pooblastilo, da izbriše šolo vožnje iz registra šol vožnje tudi zaradi lahke nepravilnosti, če se za to izda pisno opozorilo za obdobje zadnjih dveh let, kar z vidika šol voženj, ki nastopajo na trgu lahko predstavlja nesorazmerno veliko škode.

Šole vožnje stremijo k sodobnim vozilom in novim voznim parkom. Takšna vozila imajo že sama po sebi jamstva oziroma garancije, zato so šestmesečni tehnični pregledi vozil neutemeljeni. Prav tako bi zmanjšali administrativne postopke šol vožnje v poslovanju, ki imajo tudi finančne posledice.

Predlog rešitve: Sprememba Zakona o voznikih in Zakona o motornih vozilih

Sekcija predelovalcev kož

139. Ponovna uvedba obveznega označevanja usnjenih in krznenih izdelkov

Sekcija predelovalcev kož predlaga, da se ponovno označuje usnjene in krznene izdelke, ki bo obvezno. Podobno kot so oznake s piktogrami ali pisne oznake za materiale glavnih sestavnih delov obutve, v skladu s prilogο 1/2 v Pravilniku o označevanju materialov, ki se uporabljajo za glavne sestavne dele obutve, namenjene prodaji potrošnikom, v primeru, kadar ti materiali predstavljajo vsaj 80 % površine dela in vrste usnja (goveje ipd.).

Predpisi bi morali zavezati proizvajalce, da na vse izdelke iz usnja, krzna in umetnega usnja zapišejo osnovne informacije o izdelku. Proizvajalci napišejo podatke na etikete, ki so všite na izdelku ali nanj obešene oziroma so nalepljene na embalažo izdelka. Na etiketi mora biti označen izvor materiala, izgled in način izdelave ter izvor živali. Poimenovanje usnjenih materialov je neurejeno, lahko bi pa bilo natančno določeno, tako kot je bilo v preteklosti.

Sekcija predlaga, da se ponovno uvede obvezno označevanje za vse usnjene in krznene izdelke. Nedopustno je, da potrošnik ne pozna sestave izdelka in to za usnjene in krznene izdelke. Predlagamo, da je obvezno označevanje izdelkov tako kot to velja za obutev in tekstilne izdelke.

140. Sprememba tarif JAZMP za ortopedsko obutev

Sekcija predelovalcev kož opozarja na kritično problematiko nove Tarife JAZMP (2026), ki z visoko letno pristojbino v višini 800 EUR neposredno ogroža preživetje čevljarjev. Trenutni prag za oprostitev plačila (20.000 EUR čistega prihodka) je za realne razmere v obrti postavljen odločno prenizko.

Predlagamo, da bi bili zavezanci (čevljarji) oproščeni plačila letne pristojbine, če njegov čisti prihodek, kot izhaja iz razpoložljivih podatkov iz letnih poročil objavljenih pri Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES), znaša manj kot 60.000 EUR. Menimo, da mora biti zavezanec oproščen plačila letne pristojbine, saj je poklic čevljarja v Sloveniji deficitaren poklic. Danes je dejavnih čevljarjev le še približno pet, ki strankam lahko izdelajo ortopedsko obutev.

Posledično to lahko povzroči, da na slovenskem trgu ne bo več ponudnikov ortopedске obutve kot medicinskega pripomočka, izdelanega za posameznega uporabnika oziroma da bo ponudnikov blaga in storitev bistveno manj, kar lahko vpliva na kvaliteto in dostopnost prebivalstva do tega blaga oziroma storitev.

Sekcija trgovcev

141. Problematika podeželskih trgovin

Problematika podeželskih trgovin je zagotovo problematika, ki zahteva širši konsenz tako stroke kot države oziroma mestnih občin, ki spodbujajo lokalno gospodarstvo. Trenutno številni dejavniki vplivajo na zaprtje podeželskih trgovin (demografske spremembe, spremenjene nakupovalne navade, podnebne spremembe, itd.). Vsekakor pa je vsako podeželsko okolje drugačno in se na svoj način sooča z izzivi sodobnega časa. Lokalne trgovine so pomembne z vidika ohranjanja mest, oskrbo

lokalnega prebivalstva in gospodarstva ter turizma. Lokalne trgovine spodbujajo razvoj domačih družinskih podjetij, regijsko gospodarstvo, lokalno pridelavo, vplivajo na skrajšanje dobavnih poti in posledično manj onesnaževanja zraka in spodbujajo nastanek novih delovnih mest na podeželju ter ohranjajo obstoječa delovna mesta.

Ena izmed temeljnih nalog občin je spodbujanje lokalnega gospodarstva, kamor sodi tudi problematika trgovin na podeželju. Občine lahko pomagajo z različnimi ukrepi, in sicer kot financiranje stroškov, povezanih z zagotavljanjem ustreznega poslovnega prostora, stroškov nakupa osnovnih sredstev, stroškov povezanih z odpiranjem novih delovnih mest in obratovalnih stroškov preko javnih razpisov za spodbujanje razvoja gospodarstva v občini (namenjena finančna sredstva za ohranjanje trgovinske dejavnosti na podeželju (živilske trgovine, tehnične trgovine, vrtnarske trgovine). Problematiko zapiranja pošt in kurirske dejavnosti na podeželju bi lahko občine rešile na način, da bi ponudile trgovcu, ki že posluje na nekem območju, poleg svoje redne dejavnosti, da pogodbeno prevzame tudi izvajanje poštnih storitev kot svojo dodatno dejavnost. Občinske poslovne prostore, ki so primerni za trgovinsko dejavnost bi lahko občine ponudile pod ugodnimi pogoji v najem trgovcem.

142. Znižanje splošne in nižje stopnje DDV na raven pred ZUJF (20 % in 8,5 %)

Uvedba višjega »kriznega« DDV je bila predlagana z namenom prebroditve takratne krize in je bil namenjen kot začasni ukrep. Glede na trenutno stanje v gospodarstvu, predlagamo, da se stopnja DDV končno vrne na predhodno raven, saj bi s tem pomagali trgovinski dejavnosti.

143. Finančne spodbude za investicije za trgovinsko dejavnost

Predlagamo sofinanciranje upravičenih stroškov naslednjih začetnih investicij in investicij v razširjanje dejavnosti in razvoj trgovinske dejavnosti:

- materialnih investicij (nakup novih strojev in opreme kot npr. vpeljava hitrih blagajn, vpeljava opreme za varovanje blaga in oseb, vpeljava LED tehnologije, vpeljava naprednih tehnologij itd.);
- nematerialnih investicij (nakup patentov, licenc, know-howa in nepatentiranega tehničnega znanja kot npr. vzpostavitev spletnih trgovin in razvoj digitalnega marketinga, najem spletnih prodajnih platform (Amazon, Etsy, eBay, itd.), vpeljava elektronskih oziroma digitalnih računov, najem različnih platform za plačilo (PayPal, Amazon, Dwolla, itd.), patentov, licenc, znanja in izkušenj – know how-a ali ne patentiranega tehničnega znanja),
- in druge oblike kot so: spodbujanje odpiranja novih delovnih mest in

samozaposlovanja, strateška partnerstva za skupne nabavne poti, logistične storitve, financiranje izobraževanja in usposabljanja, itd.

Predlagano financiranje bi lahko Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport uredilo preko javnega razpisa za spodbujanje začetnih investicij in investicij v razširjanje dejavnosti ter ukrepa vavčerjev, ki so spodbude manjših vrednosti, ki mikro, malim in srednje velikim podjetjem omogočajo bistveno poenostavljen dostop do sofinanciranja posameznih storitev, s pomočjo katerih lahko podjetja krepijo svojo konkurenčnost in kompetence. Stopnja sofinanciranja bi morala biti motivacijska za vsa podjetja (mikro, mala in srednje velika podjetja). Menimo, da vsaj 60 %. Potrebno je opredeliti pogoje za spodbujanje in uvajanje novih ali dvig zahtevnosti izdelkov, ustvarjanje novih delovnih mest ali rasti dodane vrednosti na zaposlenega v mikro, malih in srednje velikih podjetjih. Upravičeni stroški bi bili nakup nove opreme, stroški osebja, materialni stroški, stroški nakupa neopredmetenih osnovnih sredstev (nakup programske opreme) in stroški storitev zunanjih izvajalcev, stroški, ki so neposredno povezani z aktiviranjem opreme.

144. Spletne platforme, ki prodajajo blago po dampiških cenah

Damping je ena najpogostejših oblik nelojalne trgovinske prakse, ko proizvajalci iz držav, ki niso članice EU, izvažajo in prodajajo svoje blago v EU po ceni, ki je nižja od normalne vrednosti na njihovem domačem trgu. Pereča problematika so različne spletne platforme kot npr. spletni megamarket - Temu, ki nudi in prodaja blago v EU po dumpinskih cenah. Temu deluje od leta 2022 in je danes številka ena v številnih državah, na sam vrh lestvic najbolj priljubljenih (brezplačnih) aplikacij za Android in iOS pa se je Temu prebil tudi v Sloveniji. Spletno platformo Temu upravlja kitajsko podjetje za e-trgovanje PDD Holdings. Mali trgovci se zaradi omenjene spletne platforme soočajo z nelojalno trgovinsko prakso tretjih držav.

Predlagamo uvedbo učinkovitega izvajanja trgovinskih zaščitnih ukrepov EU proti nepoštenim trgovinskim praksam in protidumpiško zakonodajo ter ozaveščanje in izobraževanje potrošnikov v Sloveniji glede kakovosti in varnosti izdelkov, okolju prijaznim izbiram nakupa itd. ter trgovcev glede ukrepov proti nepoštenim trgovinskim praksam.

145. Prilagoditev slovenske zakonodaje glede možnosti navodil za uporabo v elektronski obliki

V številnih državah članicah Evropske unije (Italija, Nemčija, Španija) zakonodaja zahteva, da so navodila za uporabo elektronskih naprav potrošnikom dostopna in razumljiva, vendar ne določa izrecno, da morajo biti tudi v tiskani obliki. To pomeni, da lahko proizvajalci in distributerji zagotovijo navodila v digitalni obliki, če so ta enostavno dostopna in uporabniku prijazna.

Trenutno slovenska zakonodaja, skladno z 10. členom Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot-1), zahteva, da so navodila za uporabo priložena ob vsakem izdelku. Tiskana navodila so obvezna zlasti za izdelke, ki zahtevajo določen postopek za pravilno uporabo ali bi lahko ob nepravilni uporabi povzročili nevarnost. Po pojasnilu Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (Tržni inšpektorat RS), elektronska oblika navodil trenutno ni ustrezna in se zahteva priložitev navodil v fizični obliki.

Kljub temu bi prehod na elektronska navodila za uporabo prinesel številne prednosti:

- Znižanje stroškov distribucije: Elektronska navodila zmanjšujejo stroške tiskanja in logistike, kar povečuje poslovno učinkovitost.
- Varstvo okolja: Manjša poraba papirja prispeva k ohranjanju gozdov in zmanjšanju ogljičnega odtisa, kar je v skladu z okoljskimi cilji EU.
- Hiter dostop do navodil: Potrošniki lahko v primeru izgube tiskanih navodil hitro dostopajo do elektronske različice prek spleta, kar izboljšuje uporabniško izkušnjo.
- Skladnost z digitalizacijo: Elektronska navodila sledijo trendom digitalizacije ter prilagajajo poslovne prakse sodobnim tehnologijam in pričakovanjem potrošnikov.

Glede na uspešne prakse v drugih državah članicah EU in številne koristi elektronskih navodil za uporabo bi bilo smiselno razmisliti o prilagoditvi slovenske zakonodaje. Predlagamo, da se omogoči možnost elektronskih navodil za uporabo pod pogojem, da so ta enostavno dostopna in razumljiva za vse potrošnike. Takšna sprememba bi bila v skladu z evropskimi smernicami in trendi digitalizacije, obenem pa bi prinesla koristi tako potrošnikom kot tudi proizvajalcem in distributerjem.

Sekcija vzdrževalcev tekstilij

146. Sprememba Zakona o varstvu potrošnikov

Obrtniki opravljajo dejavnost vzdrževalcev tekstilij (kemičnih čistilnic in pralnic za oblačila), brez izjeme, na trgu, za katerega veljajo tržne zakonitosti in svobodna gospodarska pobuda. Dejavnost obstaja že desetletja, za opravljanje dejavnosti se zahteva uspešno strokovno izobraževanje in praktično dokazovanje.

Opravljanje dejavnosti je vedno bilo in je težko ter glede na vloženi kapital z nizko donosnostjo; letni zaslužek je eden najnižjih v državi. Za panogo velja celo, da je v počasnem izumiranju, saj so poslovna bremena takega podjetja iz dneva v dan večja. Država zahteva od podjetij zelo velika vlaganja v ekološko sprejemljivejša delovna sredstva. Poleg tega obrtniki opravljajo svojo dejavnost vestno, ker so potrošniki vedno bolj pozorni na vsako podrobnost pri izvedbi čiščenja oblačil, še posebej zato, ker gre za njihove osebne stvari.

Menimo, da je tudi spremenjena določba 102. člena Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot-1) neuravnotežena. V prvem odstavku določa ravnanja v primeru poškodbe blaga, ki je bilo dano v popravilo, vzdrževanje ali dodelavo. V takem primeru mora vzdrževalec v roku 3 dni odpraviti poškodbo oziroma okvaro na lastne stroške. Navedeno je možno, kadar se zaradi tega ne zmanjša vrednost ali uporabnost blaga. Pri tem delu se vzdrževalci pogosto srečujejo s prekomernimi zahtevami in včasih tudi izsiljevanji potrošnikov. Gre za primere odpadlega gumba, odparane podloge, pokvarjene zadrge ipd.

V drugem odstavku 102. člen ZVPot-1 določa primere izgube ali uničenja blaga, kadar odprava napak po prvem odstavku 102. člena ZVPot-1 ni mogoča. V takem primeru mora podjetje potrošniku v 8 dneh izročiti novo enako blago ali plačati odškodnino v višini drobnoprodajne cene novega blaga. V primeru škodnega dogodka je torej predvidena prekomerna obremenitev za podjetje (bodisi kot s. p. ali gospodarske družbe) in na drugi strani prekomerna korist za potrošnika, ki je v bistvu njegova obogatitev. Sprašujemo se, ali je pošteno, da je podjetje v tolikšni meri finančno obremenjeno glede na izjemno majhno tržno vrednost čiščenega oblačila.

Primer: potrošnik prinese na čiščenje k vzdrževalcu tekstilij 10 let star plašč. Naroči mu, naj poskusi oprati oblačilo oziroma očistiti madež. Tržna vrednost plašča je morda v najboljšem primeru 1/10 vrednosti novega ali podobnega, s podobnimi kvalitetami, kljub temu, da je v praksi današnje plašče težko primerjati s plašči te starosti. Če bi se podjetju pri kemičnem čiščenju starega plašča primeril škodni dogodek (plašč skrčil) - kljub vsem strokovnim nameram, da se čiščenje izvede v skladu s pravili stroke – bi moralo podjetje skladno z ZVPot-1 povrniti odškodnino v višini drobnoprodajne cene novega izdelka ali izročiti nov enak izdelek. Taki primeri so pogosti.

V Nemčiji ugotavljajo v primeru sporov med kemičnim čistilcem in potrošnikom dejansko škodo in zato uporabljajo uveljavljene lestvice za določitev neodpisane vrednosti. Da se ne bi vsi spori med vzdrževalci in potrošniki obvezno končali na sodišču (tudi pri nas se v sodnem postopku ugotavlja, kaj je »enako blago oziroma drobnoprodajna cena enakega blaga«, če pride do spora), predlagamo, da se vzpostavi mediacijski postopek, v katerem bi se razreševali taki spori. Sodni postopek, v katerem bi se v primeru spora znašla vzdrževalec in potrošnik namreč praviloma krepko presega znesek blaga, ki je poškodovano ali uničeno.

Predlagana dopolnitev 102. člena ZVPot-1 določa obvezno mediacijo v primerih, ko med potrošnikom in podjetjem ne pride do soglasja glede višine odškodnine ali primernosti nadomestnega blaga, ki ga stranki ponudi podjetje, potem ko izgubi, uniči ali ne uspe popraviti blaga, danega v popravilo, vzdrževanje ali dodelavo.

Ti primeri pogosto povzročijo spore in posledično, če stranki nesoglasja glede nadomestila ne najdeta, tudi sodne postopke. V izogib dolgim in s precejšnjimi stroški povezanimi sodnimi postopki se s predlogom uvaja postopek obvezne mediacije v takem sodnem postopku. Postopek mediacije je preizkušena in učinkovita oblika

reševanja sporov. V konkretnih zadevah pa še posebej, saj gre praviloma za materialno določljive zahtevke z omejenim obsegom dokazovanja. Mediacija je v teh primerih hiter, cenovno ugodnejši in fleksibilen postopek, ki lahko pripelje do vzajemno sprejemljivega dogovora med strankama, ki sicer sami nista našli ustrezne rešitve.

Določba o dolžnosti poštenega sodelovanja v postopku mediacije poudarja načelo dobre vere v alternativnem reševanju sporov, medtem ko določitev roka 60 dni za uspešnost mediacije vnaša jasen procesni okvir, po izteku katerega lahko stranki nadaljujeta sodni postopek.

Namen uvedbe obvezne mediacije v teh primerih je:

1. Spodbujanje mirnega reševanja sporov.
2. Zmanjševanje števila sodnih postopkov.
3. Zmanjšanje stroškov in časovne obremenitve za potrošnike in podjetja.
4. Povečanje kulture dialoga in sodelovanja med udeleženci tržnih razmerij.
5. Razbremenitev sodstva.

V praksi zaznavamo, da je v določenih postopkih sedanja ureditev nepravilna do podjetij, saj so pogosti zahtevki, kljub možnosti odprave napake, utemeljeni na subjektivnih ocenah potrošnikov, ki nimajo podlage v dejanskem stanju in posledično podjetja dolgujejo celotno nadomestilo za nov izdelek, čeprav je bil uničen izdelek precej star in obrabljen.

Pogrebna dejavnost

147. Poziv k sistemski spremembi 8. člena ZPPDej in odpravi nepotrebnih stroškov pri izvajanju 24-urne dežurne službe

Na podlagi revizijskega poročila Računskega sodišča številka 320-6/2021/45 z dne 27. 6. 2023 Odbor pogrebnih dejavnosti ponovno apelira na Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, da v sodelovanju z izvajalci nemudoma pristopi k prevetritvi Zakona o pogrebnih in pokopališki dejavnosti. Od sprejetja zakona leta 2016 se v večini občin kot gospodarska javna služba izvajajo dodatni, nepotrebni in nepietetni prevozi pokojnikov, ki so posledica toge interpretacije prvega prevoza s kraja smrti. V praksi takšna ureditev 24-urne dežurne službe za svojce pomeni neupravičeno finančno obremenitev, saj se stroški pogreba zaradi dvojnih prevozov v povprečju povišajo od 200 do 400 evrov.

Opozarjamo na dejstvo, da večina ljudi umre v bolnišnicah ali domovih starejših občanov izven svoje domače občine, kjer pa pogrebno podjetje po izbiri svojcev ne

sme prevzeti pokojnika neposredno na kraju smrti. Namesto tega pokojnika najprej prevzame lokalni izvajalec dežurne službe, ga prepelje v svoje prostore in šele nato preda izbranemu pogrebni podjetju, kar služi zgolj dodatnemu ustvarjanju stroškov za storitev, ki je svojci sploh niso naročili.

Hkrati zahtevamo, da se v primerih, ko ni odrejena obdukcija ali drugi uradni postopki, svojcem omogoči prosta izbira izvajalca, ki pokojnika prevzame neposredno na kraju smrti in ga brez vmesnih postaj prepelje v kraj pokopa.

148. Zahteva za revizijo metodologije oblikovanja cen 24-urne dežurne službe

V okviru prizadevanj za ureditev področja pogrebne dejavnosti zahtevamo nujno spremembo metodologije za določanje cen 24-urne dežurne službe, ki trenutno dopušča neupravičeno svobodo pri določanju cen tako imenovanih prvih prevozov. Posebej kritična in nesmiselna je praksa, po kateri se stroški dežurne službe delijo s številom pokopov namesto s številom vseh umrlih v posamezni občini, kar vodi v izrazito neenakost na trgu, nelojalno konkurenco ter neprimerljivost stroškov med občinami. Takšno napačno tolmačenje obveznosti prvega prevoza povzroča netržno privilegiranje občinskih koncesionarjev in nedopustno izključuje ostala podjetja z ustreznimi dovoljenji s prostega trga, kar je v svojem poročilu ugotovilo tudi Računsko sodišče. Država in občine s temi ravnanji posegajo v delo subjektov, ki morajo za opravljanje dejavnosti izpolnjevati stroge tehnične norme, hkrati pa s tem neupravičeno zvišujejo stroške končnim uporabnikom.

149. Zahteva za natančno opredelitev vsebine osnovnega pogreba in poenotenje cenovnih standardov

V okviru nujnih sistemskih izboljšav na področju pogrebne dejavnosti zahtevamo natančno opredelitev vsebine osnovnega pogreba na način, da se med obvezna opravila vključijo tudi stroški prevoza, stroški 24-urne dežurne službe in stroški upepelitve. Trenutna ureditev teh postavk ne vključuje dosledno, kar povzroča, da oglaševana cena osnovnega pogreba ne odraža dejanskih in nujnih stroškov, ki jih morajo v celoti poravnati svojci. Takšno stanje vodi do netransparentnosti in zavajanja potrošnikov, hkrati pa onemogoča pošteno primerjavo storitev med različnimi izvajalci na trgu. Le z enotno in jasno definicijo vseh elementov osnovnega pogreba bo mogoče zagotoviti popolno preglednost stroškov, zaščititi svojce pred prikritimi finančnimi obremenitvami ter vzpostaviti pošteno konkurenčne pogoje za vse deležnike. Sistemska določitev vsebine osnovnega pogreba je ključna za vzpostavitev tržnega reda, saj bo le tako mogoče preprečiti prakse, kjer se osnovna cena umetno znižuje na račun kasnejših nujnih doplačil.

IX. GLAVNI DOSEŽKI IN AKTIVNOSTI OZS V LETU 2025

Zastopanje

1. V okviru sprememb pokojninske in invalidske zakonodaje smo dosegli:

- najnižja zavarovalna osnova za s.p. še vedno ostaja 60 % povprečne plače (prvoten predlog je bil 90 %);
- zavarovalno osnovo bo še vedno predstavljal dobiček iz preteklega leta znižan za 25 % in ne dobiček znižan za 14 %;
- najvišja zavarovalna osnova (kapica) še vedno ostaja 3,5 kratnik povprečne plače;
- višina prispevnih stopenj delodajalcev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ostaja nespremenjena - 8,85 % (predlog je bil 12,175 %);
- ni samodejne vključitve v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje, kot je bilo prvotno predlagano.

2. V Zakonu o evidencah na področju dela in socialne varnosti smo dosegli črtanje vodenja odmora med delovnim časom, mesečno vodenje ur v posebnih pogojih dela ter seštevka ur, črtanje obveznosti vodenja evidence o izrabi delovnega časa za poslovodne osebe, možnost hranjena evidence na sedežu delodajalca ali na kraju opravljanja dela (po odločitvi delodajalca).

3. Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev:

- dosegli smo, da se lahko tujci poleg kmetijstva in gozdarstva zaposlijo tudi v gostinstvu in turizmu (kot sezonsko delo);
- na naš predlog (sekcija za promet) je bila uvedena obvezna prijava čezmejnih storitev za prevoznike iz držav izven EU/EGP in Švice, ki opravljajo prevozniške storitve v Republiki Sloveniji;
- uveljavila se je sistemska rešitev, po kateri se lahko tujci v poklicih in dejavnostih, določenih z odredbo, zaposlujejo že pred izdajo enotnega dovoljenja za prebivanje in delo. Dosegli smo, da so se med poklice v odredbo uvrstili poklici kot so voznik težkih tovornih vozil in vlačilcev, orodjar, livar ter nekateri drugi poklici, za katere primanjkuje delovne sile;
- omogočeno je hitrejše zaposlovanje tujcev, ki že zakonito prebivajo v Republiki Sloveniji na drugi podlagi kot delo.

4. Ukrep skrajšanega delovnega časa:

- dosegli smo sprejem trajne sheme skrajšanega delovnega časa, ki v primeru izrednih razmer omogoča njeno aktiviranje, brez da bi bilo potrebno po hitrem postopku sprejemati interventno zakonodajo;
- dosegli smo aktivacijo ukrepa za nekatere dejavnosti od 5.12.2025 do 5.3.2026.

5. Spremembe Zakona o urejanju trga dela:

- dosegli smo povišanje kvote upokojskega dela na 85 ur mesečno (iz 60 ur) ter 3x letno na 125 ur (iz 90 ur), povišanje obsega dovoljenega upokojskega dela v seštevku na mesečni ravni za posameznega delodajalca;
- preprečili smo črtanje izjeme od varstva pred odpovedjo iz poslovnega razloga za delavce, ki do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev prejemajo denarno nadomestilo na zavodu za zaposlovanje;
- preprečili smo, da bi bil institut 80/90/100 za delodajalce obvezen institut, ki bi ga lahko diktiral zgolj delavec;
- preprečili smo uzakonitev določbe, da morajo biti pogodbe o zaposlitvi za tujce prevedene v angleški jezik in morajo biti, kot obvezna priloga, priložene k izdaji enotnega dovoljenja za namen zaposlitve.

6. V Zakonu o gostinstvu smo dosegli umik člena, ki je predpisoval obvezno brezplačno postrežbo vode iz pipe. Dodatno smo dosegli umik določil glede obratovalnega časa (fleksibilnejši obratovalni čas, prijava rednega obratovalnega časa ni več potrebna).

7. Pri zakonu o medicinskih pripomočkih smo dosegli, da so čevljarji oproščeni plačila tarif do praga 20.000 EUR.

8. V zakonu o potnih listih in zakonu o osebni izkaznici smo dosegli, da je obvezna le digitalna fotografija prek sistema elektronski prenos fotografije.

9. Uveljavitev uredbe EU o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov za mikro in mala podjetja, je predstavljena na 30.7.2027 in poenostavitev uredbe.

X. ABOUT THE CHAMBER OF CRAFT AND SMALL BUSINESS OF SLOVENIA

The Chamber of Craft and Small Business of Slovenia is an umbrella organisation comprising the craft and small business chamber system jointly with 62 regional chambers of craft and small business. The Chamber of Craft and Small Business of Slovenia and the regional chambers of craft and small business are independent legal entities managed by craftsmen – officials (functionaries) – on a voluntary basis.

Mission

The Chamber of Craft and Small Business of Slovenia acts and communicates with the public to support and promote the traditional values of its members; hard work, effort, perseverance, honesty, honour, ethics, quality and excellence, and knowledge and innovation. The Chamber advocates preserving the tradition and peculiarities of small business. It provides for an equal role of regional chambers of craft and small business and offers full expert support and assistance to its members.

The key role in the Chamber is played by professional sections because they represent the foundation for linking craftsmen. The Chamber uses its efforts in Slovenia and Europe to improve the conditions for doing business in craft, micro, small and medium-sized enterprises. Craftsmen and their chamber have become an equal partner in the dialogue with the government and trade unions.

Core tasks

1. Representing the members' interests before the government

Cooperation with the Government, the ministries and the National Assembly in creation of economic policy and co-creating the best possible legislation governing craft, micro, small and medium-sized enterprises. The core principle in legislation should be "Think Small First".

2. Informing the members

- Obrtnik podjetnik magazine
- Public relations (information about craft in other media)
- Internet and Intranet
- A number of other publications (collections, manuals, textbooks and promotional

material)

- Social media (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn)
- Podcasts

3. Connecting

- Connecting members professionally (there are over 30 separate sections within the OZS)
- Connecting members locally and nationally (there are over 62 regional chambers along with the umbrella organisation in Ljubljana)

4. Provision of services for members

- Consulting for the members (establishing a company – the VEM one-stop-shop, taxes, labour and welfare law, company and civil law, wages and salaries, accounting and bookkeeping, technical regulations and standards, favourable sources of finance, entering foreign markets, environmental protection, health and safety at work and e-business)
- Organising training
- Organising fairs
- Organising the participation of members at fairs in Slovenia and abroad
- Organising business conferences
- MOZAIK PODJETNIH (the ID card of OZS members that provide a number of benefits)
- Web site MOJ OBRTRNIK (www.mojobrtnik.com)
- Web site BUSINESS TRANSFER - CENTER ZA DRUŽINSKO PODJETNIŠTVO (www.druzinskopodjetnistvo.si)

5. Exercising powers conferred by public law

- Managing the procedure of issuing, changing or terminating the validity of craft licences
- Issuing decisions on entry of craft-like activities in the Craft Register
- Managing the Craft Register as a central information database
- Issuing EU certificates with which companies and sole traders prove that they meet the conditions for performing a craft or craft-like activity in Slovenia

- Managing the Master Craftsmen Register and the Court Experts and Appraisers Register for craft activities
- Organising and implementing master craftsman exams
- Performing the procedure of verifying and establishing qualifications for certificates under the national qualification system (NQS)
- Providing for obtaining basic qualifications and regular training of drivers of road vehicles
- Performing training and exams for servicing personnel for cooling and air-conditioning equipment and heat pumps
- Managing the teaching sites register – a database of certified plants for training secondary school students – and the training agreements register
- Managing interim and final exams in vocational education and supervising practical training
- Issuing certificates for domestic arts and crafts products
- Issuing and withdrawing licences of the Road Transport Association
- Issuing certificates to drivers who are not citizens of a EU Member State
- Issuing labels for car taxis
- Issuing permits for international transport of goods to domestic carriers including CEMT permits
- Issuing certificates to carriers in the procedure for obtaining a Russian visa
- Registering the cross-border occasional performance of a craft for natural and legal persons from EU Member States, the European Economic Area and the Swiss Confederation

Organisation

The Chamber of Craft and Small Business of Slovenia is managed by its members through elected or appointed representatives in the Chamber's bodies. The Chamber's bodies include the General Assembly, the Managing Board, the Supervisory Board and the President of the Chamber.

Members of the Chamber carry out their functions in bodies and are involved in other forms of operations and decision-making of the Chamber on a voluntary basis unless provided otherwise by the Statute. The term of office in the Chamber's bodies is four years. Members of the bodies continue to perform their duties after their term ends until new members are elected or appointed.

The General Assembly is the highest management body of the Chamber and comprises 92 representatives. The General Assembly consists of representatives from:

- regional chambers of craft and small business with 1 representative each (62 representatives);
- sections with 30 representatives, 1 per each section.

The Managing Board is the management and executive body with 11–15 members from representatives in the General Assembly. The Managing Board is chaired by the President of the Chamber who also acts as the Managing Board's formateur. In forming the Managing Board, the President and formateur is required to include representatives from different regional chambers of craft and small business and representatives from sections of different activities.

The Supervisory Board of the Chamber consists of a Chairman and four members who are not representatives of the General Assembly or members of the Managing Board of the Chamber.

The President of the Chamber represents and acts on behalf of the Chamber and implements resolutions adopted by the General Assembly and the Managing Board. The President of the Chamber is elected by the General Assembly from among members for a term of four years.

Sections/committees

The Chamber of Craft and Small Business of Slovenia also links its members by activity.

Thirty professional sections (successors of guilds) and two committees have been established for that purpose.

- Building Cleaners Section
- Car Mechanics Section
- Cement Makers, Stonecutters and Terrace Makers Section
- Chimneysweepers Section
- Construction Section
- Cosmeticians Section
- Craft Associations Section
- Domestic Arts and Crafts Section
- Electricians Section
- Electronics and Mechatronics Section
- Energy Installations Section
- Florists and Gardeners Section

- Flooring Section
- Food Producers Section
- Funeral Services Section
- Glass Makers Section
- Goldsmiths and Jewellers Section
- Hairdressers Section
- Metal Processing Section
- Opticians Section
- Painting and Paperhanging Section
- Photographs Section
- Plastics Section
- Printing Section
- Retailers Section
- Skin Processing Section
- Textile Makers Section
- Textile Maintainers Section
- Tinsmiths and Roofers Section
- Tourism and Catering Section
- Transport Section
- Wood Section

Izdala

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Ljubljana

Uredila

Danijel Lamperger,
mag. Maja Rigač

Izvodov

800

Prelom in tisk

Bucik d.o.o.

Pisne predloge so posredovali:

strokovne službe OZS:
svetovalci pri OZS,
strokovne sekcije in odbor pri OZS,
območne obrtno-podjetniške zbornice,
Sklad obrtnikov in podjetnikov.

Ljubljana, maj 2026

**OBRNO-PODJETNIŠKA
ZBORNICA SLOVENIJE**

www.ozs.si

*Povezani
Smo močnejši*

Projekt KRUSPOP PLUS: »Krepitev usposobljenosti socialnih partnerjev s področja obrti in podjetništva PLUS« sofinancirata RS in EU iz sredstev Evropskega socialnega sklada plus. Projekt se izvaja v okviru PEKP 2021-2027, cilja politike 4 »Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic«, prednostne naloge 6 »Znanja in spretnosti ter odziven trg dela«, specifičnega cilja ESO4.4 »Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje (ESS+)«.